

नागरिकांची सनद
मराठी भाषा विभाग
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

नागरिकांची सनद
मराठी भाषा विभाग
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	विषय	पृष्ठ क्र.
१	प्रस्तावना, विभाग व विभागांतर्गत क्षेत्रीय कार्यालयांची रचना व संरचना तक्ता	(पाच)-३
२	परिशिष्ट-१ (अधिकाऱ्यांची यादी व संपर्क दूरध्वनी)	४-७
३	परिशिष्ट -२ (कार्यपूर्तीचे वेळापत्रक)	८-४०
४	परिशिष्ट-३ (अधिनियम व नियमांची यादी)	४१-४६
५	परिशिष्ट-४ (विभागांतर्गत महत्त्वाच्या समित्या व मंडळे)	४७
६	परिशिष्ट-५ (विभागांतर्गत क्षेत्रीय कार्यालयांचे विविध उपक्रम)	४८-६४
७	परिशिष्ट-६ (विभागामार्फत साहित्यिक क्षेत्रात देण्यात येणारे पुरस्कारांचे स्वरूप)	६५-६८
८	परिशिष्ट-७ (केंद्रीय माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ अन्वये नियुक्त केलेले जन माहिती अधिकारी व अपिलीय अधिकारी यांची यादी)	६९-७४
९	परिशिष्ट-८ मराठी भाषा विभाग सन २०१८-१९ ते २०२१-२२ या चार वर्षांकरिता केलेली आर्थिक तरतूद व खर्च दर्शविणारे विवरणपत्र	७५-७६

(पाच)
प्रस्तावना

मराठी भाषेच्या सर्वांगीण विकासाच्या दृष्टीकोनातून महाराष्ट्र राज्याच्या सुवर्ण महोत्सवी वर्षामध्ये “ मराठी भाषा विभाग ” असा स्वतंत्र प्रशासकीय विभाग स्थापन करण्याचा निर्णय दिनांक २४ जून, २०१० च्या मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत घेण्यात आला. त्यानुसार स्वतंत्र मराठी भाषा विभागाची स्थापना करण्यात आली असून, नव्याने निर्माण करण्यात आलेल्या विभागामध्ये महाराष्ट्र शासन कार्यालयमावलीच्या अनुसूचीमधील सामान्य प्रशासन विभाग, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग आणि शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग यांच्या अखत्यारितील मराठी भाषेशी संबंधित विषय तसेच मराठी भाषा विषयक कामकाज पाहणारे (१) भाषा संचालनालय, वांद्रे, मुंबई, (२) राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, (३) महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई व (४) महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, मुंबई ही कार्यालये / संस्था / मंडळ मराठी भाषा विभागाच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली वर्ग करण्यात आली. स्वतंत्र मराठी भाषा विभागाच्या स्थापनेबाबतचे आदेश शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक-मभावा-२०१०/४५८/प्र.क्र.९५(भाग-२)/२०-ब, दिनांक २२ जुलै, २०१० अन्वये निर्गमित करण्यात आले आहेत. याबाबतची अधिसूचना दिनांक २९ नोव्हेंबर, २०१० रोजी निर्गमित करण्यात आली व त्यानुसार स्वतंत्र मराठी भाषा विभागाचे कामकाज सुरू झाले.

मराठी भाषा विभागाची माहिती सर्व सामान्य नागरिकांना प्राप्त व्हावी याकरिता मराठी भाषा विभाग व त्याअंतर्गत असलेल्या चार क्षेत्रीय कार्यालयांची एकत्रित नागरिकांची सनद प्रसिद्ध करण्यात येत आहे. ही नागरिकांची सनद सर्वसामान्य नागरिकांना छाननीसाठी नेहमीच खुली असेल आणि सन्माननीय नागरिकांच्या बहुमूल्य सूचनांचा विचार करून या सनदेमध्ये वेळोवेळी सुधारणा करण्यात येतील. मराठी भाषा विभाग व त्याच्या अधिपत्याखालील सर्व कार्यालये नागरिकांच्या या सनदेची अंमलबजावणी करण्यास कटीबद्ध आहेत. तसेच विभागाकडून करण्यात येणारी सर्व कामे कर्तव्य भावनेने व कर्तव्य तत्परतेने करण्याची मी हमी देत आहे.

श्रीम. मनिषा पाटणकर-म्हैसकर,
अपर मुख्य सचिव.

मराठी भाषा विभाग

मराठी भाषा विभागाच्या विकासासाठी शासनाने दिनांक २९ नोव्हेंबर, २०१० च्या अधिसूचनेद्वारे मराठी भाषा विभागाची निर्मिती केली आहे. राजभाषा अधिनियम, १९६४ च्या अनुषंगाने मराठी भाषेचा प्रशासनामध्ये सक्षमपणे वापर करण्याकरिता शासनस्तरावर विविध धोरणात्मक निर्णय घेणे तसेच मराठी भाषेचा प्रचार व प्रसार याकरिता प्रयत्न करणे ही या विभागाची मुख्य उद्दिष्टे आहेत.

मराठी भाषा विभागाची रचना -

मा.मंत्री (मराठी भाषा) हे मराठी भाषा विभागाचे प्रभारी मंत्री आहेत. विभागासाठी अपर मुख्य सचिव (मराठी भाषा) हे वरिष्ठ प्रशासकीय अधिकारी आहेत. या प्रशासकीय विभागांतर्गत वर्ग-१ चे ५ अधिकारी व वर्ग-२ चे ८ अधिकारी असून, एकूण ८ कार्यासनांमध्ये या विभागाकडील सर्व विषयांची विभागणी करण्यात आली आहे. सदर अधिकारी व त्यांना वाटप केलेल्या कार्यासनांचा तपशील परिशिष्ट-१ मध्ये अंतर्भूत केला आहे. परिशिष्ट-१ आणि विभागाचा संरचना तक्ता सोबत जोडला आहे. मराठी भाषा विभागामध्ये खालील विषयांचे कामकाज हाताळण्यात येते :—

- (१) मराठी भाषा विभाग (खुद्द) शी संबंधित तसेच मराठी भाषेच्या विकासासंबंधी धोरणात्मक बाबी.
- (२) भाषा संचालनालय व त्यांच्याशी संबंधित शासन स्तरावरील सर्व कामकाजाचे संनियंत्रण व समन्वय.
- (३) राज्य मराठी विकास संस्था व त्यांच्याशी संबंधित शासन स्तरावरील सर्व कामकाजाचे संनियंत्रण व समन्वय.
- (४) महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ व त्यांच्याशी संबंधित शासन स्तरावरील सर्व कामकाजाचे संनियंत्रण व समन्वय.
- (५) महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ व त्यांच्याशी संबंधित शासन स्तरावरील सर्व कामकाजाचे संनियंत्रण व समन्वय.

(१) विभाग (खुद्द) व क्षेत्रीय कार्यालयातील संपर्क अधिकारी यांची माहिती :—

मराठी भाषा विभाग (खुद्द) व क्षेत्रीय कार्यालयातील कार्यरत अधिकाऱ्यांची यादी, संपर्क दूरध्वनी सह परिशिष्ट-१ मध्ये देण्यात आली आहे.

(२) कार्यपूर्तीचे वेळापत्रक :

मराठी भाषा विभागामार्फत पुरविण्यात येणाऱ्या सेवांच्या कार्यपूर्तीचे वेळापत्रक परिशिष्ट-२ येथे सादर करण्यात आले आहे. महाराष्ट्र प्रशासकीय कर्मचाऱ्यांचे बदल्यांचे विनियमन व शासकीय कर्तव्ये पार पाडण्यास होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५ मधील प्रकरण क्र.३ च्या कलम ११ मध्ये नमूद केलेल्या न्यायप्रविष्ट बाबी, लोक आयुक्त किंवा उप लोक आयुक्त आणि अन्य घटनात्मक संस्था, आयोग, न्यायिकत्व बाबी, केंद्र किंवा अन्य राज्य शासनांच्या संबंधातील प्रकरणे, विधी विधानांशी संबंधातील प्रकरणे/बाबी, मंत्रिमंडळास सादर होणाऱ्या मुख्य धोरणात्मक बाबी इत्यादींना कार्यपूर्तीच्या स्तंभ क्र.३ येथील वेळापत्रकातून सूट राहिल.

(३) महत्त्वाचे अधिनियम व शासन निर्णय :

या विभागाशी संबंधित नियम अथवा महत्त्वाचे शासन निर्णय <https://marathi.gov.in> या संकेत स्थळावर उपलब्ध आहेत. त्यापैकी विभागाशी संबंधित अधिनियम व नियम यांची यादी परिशिष्ट-३ मध्ये देण्यात आली आहे.

(४) विभागांतर्गत महत्त्वाच्या समित्यांची माहिती :

या विभागाच्या विविध योजना / कामकाज कार्यान्वित करण्याकरिता स्थापना केलेल्या मुख्य समित्या यांची माहिती परिशिष्ट-४ मध्ये देण्यात आली आहे.

(५) क्षेत्रीय कार्यालयांचे विविध उपक्रम :

या विभागाच्या अधिपत्याखालील क्षेत्रीय कार्यालयातील विविध उपक्रम यांची माहिती परिशिष्ट - ५ मध्ये देण्यात आली आहे.

(६) विभागांतर्गत पुरस्कार :

मराठी भाषा विभागाकडून देण्यात येणारे विविध वाङ्मयीन पुरस्काराचे स्वरूप व मान्यवरांची यादी याबाबतची माहिती परिशिष्ट-६ मध्ये देण्यात आलेली आहे.

(७) माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ अंतर्गत जन माहिती अधिकारी व अपिलीय अधिकारी यांची माहिती:-

माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ अंतर्गत नियुक्त करण्यात आलेल्या विभाग व विभागाच्या अधिपत्याखालील क्षेत्रीय कार्यालयातील जन माहिती अधिकारी व अपिलीय अधिकारी यांची माहिती परिशिष्ट-७ मध्ये देण्यात आली आहे.

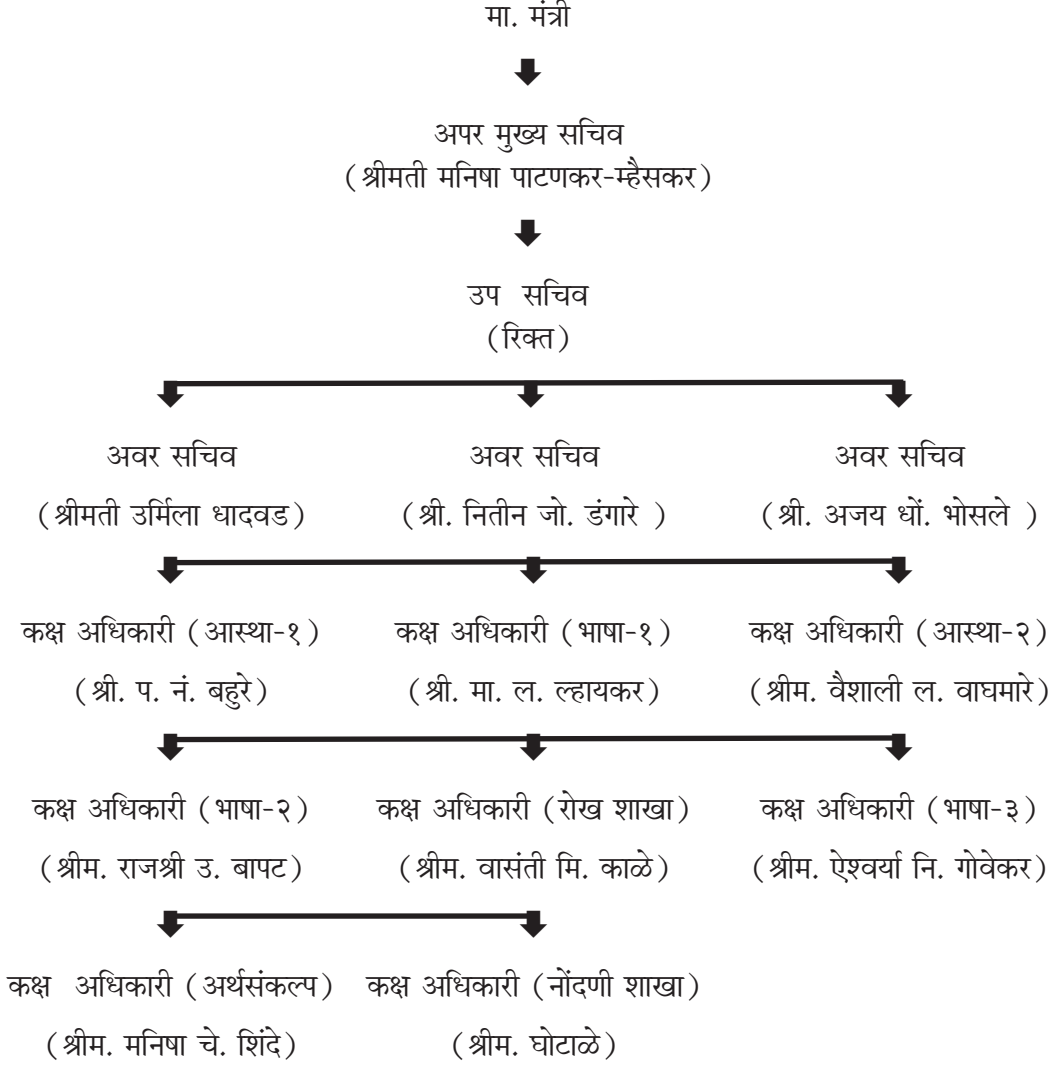
(८) मराठी भाषा विभागामधील सन २०१८-१९ ते सन २०२२-२३ या पाच वर्षांकरिता केलेली आर्थिक तरतूद व खर्च दर्शविणारे विवरणपत्र -सदर माहिती परिशिष्ट-८ मध्ये देण्यात आली आहे.

नागरिकांच्या सनदेचा आढावा / सिंहावलोकन :

या नागरिकांच्या सनदेच्या उपयुक्ततेबाबत तथा परिमाणकारकतेचा आढावा मराठी भाषा विभागाकडून दरवर्षी घेण्यात येईल व त्यात आवश्यकतेनुसार बदल करण्यात येतील.

(संकेतस्थळ - <https://marathi.gov.in>)

मराठी भाषा विभागाची संरचना



मराठी भाषा विभागाच्या अधिपत्याखालील क्षेत्रीय कार्यालये

विभागाच्या अधिपत्याखाली पुढील क्षेत्रीय कार्यालये कार्यरत आहेत :—

- (१) भाषा संचालनालय, प्रशासकीय इमारत, ५ वा मजला, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर उद्यानाजवळ, शासकीय वसाहत, वांद्रे (पूर्व), मुंबई ४०० ०५१.
- (२) महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, रविंद्र नाट्यमंदिर इमारत, दुसरा मजला, पु. ल. देशपांडे कला अकादमी, सयानी रोड, प्रभादेवी, मुंबई ४०० ०२५.
- (३) विश्वकोश निर्मिती मंडळ, रविंद्र नाट्यमंदिर इमारत, दुसरा मजला, पु. ल. देशपांडे कला अकादमी, सयानी रोड, प्रभादेवी, मुंबई ४०० ०२५.
- (४) राज्य मराठी विकास संस्था, एल्फिन्स्टन तांत्रिक विद्यालय, ३, महापालिका मार्ग, धोबीतलाव, मुंबई ४०० ००१.

(१) भाषा संचालनालय

राजभाषा अधिनियम, १९६४ अन्वये राज्य शासनाने “मराठी भाषा” राजभाषा म्हणून घोषित केली आहे. शासन व्यवहारात मराठीचा वापर या शासनाच्या वैधानिक बाबींची पूर्तता करण्यासाठी भाषा संचालनालयाकडून विविध उपाययोजना करण्यात येतात.

भाषा संचालनालयाकडून पार पाडले जाणारे कामकाजात मुख्यत्वे करून पुढील बाबींचा समावेश आहे—

१. विधानसभा विधेयके, विधानपरिषद विधेयके, अध्यादेश आणि सर्व राज्य अधिनियम व त्याखालील तयार केलेले नियम, उपविधि यांचा मराठीमध्ये अनुवाद करणे, अनुवादित राज्य अधिनियम अद्ययावत करणे तसेच तो पुस्तकरूपात उपलब्ध करणे. विधानसभा/विधानपरिषद विधेयके, अध्यादेश आणि अधिनियम हिंदीमध्ये अनुवादित करणे.
२. अर्थसंकल्पविषयक सर्व प्रकाशनांचा राज्यपालांच्या अभिभाषणाचा, शासनाने नियुक्त केलेल्या विविध समित्यांच्या व आयोगांच्या अहवालांचा तसेच भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्या सहा इंग्रजी अहवालांचा मराठी अनुवाद करून देणे.
३. विभागीय नियमपुस्तिका आणि सर्वसाधारण तसेच विशेष प्रमाण नमुने व प्रपत्रे यांचा मराठी अनुवाद करून देणे.
४. विद्यापीठीय स्तरावरील अभ्यासक्रम मराठीतून शिकविण्यासाठी उपयोगी ठरणारे प्रशासनिक, विधिविषयक, तांत्रिक व विज्ञानविषयक परिभाषा शब्दकोश तयार करणे.
५. सर्व केंद्रीय अधिनियमांचा मराठीत अनुवाद करणे, त्यास राजभाषा खंड, नवी दिल्ली यांची संमती घेऊन तो प्राधिकृत मराठी पाठ भारताच्या राष्ट्रपतींच्या नावे भारत सरकारच्या राजपत्रात प्रसिद्ध करणे तसेच ते प्राधिकृत पाठ म्हणून पुस्तकरूपात प्रसिद्ध करणे.
६. शासकीय कार्यालयातील अमराठी भाषिक राजपत्रित अधिकारी व अराजपत्रित कर्मचारी यांच्यासाठी मराठी भाषा परीक्षा, तसेच सर्वांसाठी हिंदी भाषा परीक्षा वर्षातून दोनदा आयोजित करणे, शासकीय सेवेतील इंग्रजी टंकलेखक व लघुलेखक तसेच लघुटंकलेखक यांच्यासाठी एतदर्थ मंडळाच्या मराठी टंकलेखन/लघुलेखन परीक्षा वर्षातून दोनदा आयोजित करणे.
७. शासकीय कार्यालयांतून दैनंदिन कामकाजात मराठीचा वापर होतो किंवा नाही याची पाहणी करण्यासाठी मंत्रालयीन विभाग, महामंडळे, जिल्हा व विभागीय स्तरावरील शासकीय कार्यालये, महानगरपालिका, नगरपालिका, जिल्हा परिषद व जिल्हा ग्रामीण यंत्रणा यांची प्रत्यक्ष तपासणी करणे व त्यांच्या अडीअडचीणी दूर करणे.
८. संचालनालयाकडून भारताचे संविधान मराठीत अनुवादित केले असून मराठीमधील त्याच्या ६ आवृत्त्या प्रसिद्ध केल्या आहेत. त्याचप्रमाणे सन २०१३-२०१४ या वर्षात भारताच्या संविधानाची सातवी द्विभाषी आवृत्ती इंग्रजी/मराठी अशा दोन्ही भाषांमध्ये प्रकाशित केली आहे.

९. शासन व्यवहारात मराठीचा सक्षमपणे वापर करण्याकरिता भाषा समृद्धिसाठी शब्दकोश/परिभाषाकोश या सारख्या पायाभूत सुविधांची निर्मिती करणे, यामध्ये प्रामुख्याने पुढील प्रकाशनांचा समावेश आहे :-

भाषा संचालनालयामार्फत आतापर्यंत पदनाम कोश, प्रशासनिक लेखन, प्रशासन वाक्प्रयोग, शासन व्यवहार कोश, कार्यदर्शिका आणि शासकीय कर्मचाऱ्यांना तसेच इतरांना मराठी लेखनात मार्गदर्शन करण्यासाठी प्रमाणलेखन नियमावली तसेच राज्यशास्त्र, लोकप्रशासन, अर्थशास्त्र, साहित्य, समीक्षा, धातुशास्त्र, मानसशास्त्र, व्यवसाय व्यवस्थापन, ग्रंथालयशास्त्र (सुधारित), रसायनशास्त्र (सुधारित), संख्याशास्त्र, गणितशास्त्र (सुधारित), औषधशास्त्र, विकृतिशास्त्र, भाषाविज्ञान व वाङ्मयविद्या, भूगोलशास्त्र व वृत्तपत्र विद्याशास्त्र या सारखे २९ परिभाषा कोश, ४ परिभाषिक शाब्दावल्या तसेच शासन व्यवहारोपयोगी शब्दकोश ६, शासन व्यवहारोपयोगी मार्गदर्शक पुस्तिका (१० व इतर ३) धरून एकूण ५२ विविध प्रकाशने प्रसिद्ध करण्यात आली आहेत.

भाषा विषयक विविधप्रकारचे सहाय्य करण्यासाठी व मौलिक सूचना देण्याकरिता शासनाने “भाषा सल्लागार समितीची” निर्मिती केली आहे. या समितीच्या मौलिक सूचना विचारात घेऊन भाषा संचालनालयाचे विविध उपक्रम हाती घेण्यात येतात. तसेच शासन व्यवहारात मराठी भाषेचा जास्तीतजास्त वापर करण्यासंदर्भात शासकीय कार्यालयांची तपासणी करण्याचे कामही या कार्यालयामार्फत करण्यात येते. शासन निर्णय, क्रमांक भासस-२०१०/प्र.क्र.७४/२०-ब, दिनांक २२ जून २०१० अन्वये भाषा सल्लागार समितीची स्थापना केली असून मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र. भासस २०२०/प्र.क्र.६/भाषा-१, दिनांक ३० डिसेंबर, २०२१ अन्वये समितीची पुनर्रचना करण्यात आली आहे. सदर समितीमध्ये ३० अशासकीय व ८ शासकीय सदस्यांची नियुक्ती करण्यात आली आहे.

राज्य व केंद्रीय अधिनियमांचा मराठीत अनुवाद :-

महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम, १९६४ अन्वये सर्व प्रशासनिक व्यवहारात मराठीचा वापर करण्याचे धोरण अंमलात आणले आहे. त्याअनुषंगाने विधिविषयक कामकाजात देखील मराठीचा वापर करण्याची कार्यवाही सुरू केलेली आहे. विधानमंडळात विधेयक मांडताना ते मराठी व इंग्रजी या दोन्ही भाषेत मांडण्यात येते. विधेयकाचे कायद्यात रुपांतर करताना मराठी व इंग्रजीमध्ये सदर कायदा प्रसिद्ध करण्यात येतो. आतापर्यंत एकूण ४७४ राज्य अधिनियम (मराठी) राज्याच्या मुख्य संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आले आहेत. तसेच केंद्र शासनाचे प्राधिकृत पाठ (केंद्रीय विधि) अधिनियम (Authoritative Text Act), १९७३, अन्वये केंद्र शासनाच्या केंद्रीय कायदांच्या प्रादेशिक भाषेत प्राधिकृत अनुवाद करण्यात येतात. केंद्रीय कायदाची प्रत अनुवादाकरिता राज्य शासनाकडे प्राप्त झाल्यानंतर भाषा संचालनालयाकडून त्याचा मराठी अनुवाद करण्यात येतो. सदर अनुवाद केंद्रीय अनुवाद समितीकडून मान्यता मिळाल्यानंतर मा. राष्ट्रपतींच्या मान्यतेसाठी सादर करण्यात येतो. मान्यतेनंतर कायदांचा प्राधिकृत पाठ व अनुवाद अधिकतरित्या राज्य शासनाकडून प्रसिद्ध करण्यात येतो. या प्रक्रियेनुसार आतापर्यंत ३८१ केंद्रीय अधिनियमांचा मराठीत अनुवाद करण्यात आलेला असून, सदर केंद्रीय कायदे शासनाच्या मुख्य संकेतस्थळावर उपलब्ध आहेत.

(संकेतस्थळ :- <https://director.marathi.gov.in>)

(२) महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ

मराठी साहित्य, संस्कृती व कला या क्षेत्रांमध्ये महाराष्ट्रास लाभलेला थोर वारसा जतन व संवर्धन करण्यासाठी आणि विविध विषयांवरील मूलभूत संशोधन व प्रकाशन यांना उत्तेजन देण्याच्या हेतूने महाराष्ट्र शासनाने १९ नोव्हेंबर, १९६० मध्ये महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाची स्थापना केली. अशा तऱ्हेच्या मंडळाची मूळ संकल्पना महाराष्ट्राचे पहिले मुख्यमंत्री स्व. यशवंतरावजी चव्हाण यांची होती. संपूर्ण भारतात राज्य पातळीवर स्थापन करण्यात आलेले साहित्य-संस्कृतीविषयक कार्य करणारे हे पहिलेच मंडळ होय. मंडळाचे पहिले अध्यक्ष तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी होते.

महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाचे मुख्य उद्दिष्ट पुस्तक प्रकाशन हे आहे. या मुख्य उद्दिष्टानुसारच सदर योजनेअंतर्गत साहित्य, संस्कृती, कला, इतिहास यासारख्या विषयांवर वैचारिक, समीक्षात्मक, चरित्रात्मक, वाङ्मयीन संशोधन या विषयांवरील वैविध्यपूर्ण, महत्त्वपूर्ण, नाविन्यपूर्ण व दुर्मिळ स्वरूपाचे ग्रंथ मंडळाकडून प्रकाशित केले जातात. खाजगी प्रकाशकांकडून जे गंभीर, वैचारिक, उच्च दर्जाचे बौद्धिक, वाङ्मयीन संशोधनात्मक ग्रंथ प्रकाशित केले जात नाही असे अत्यंत महत्त्वाचे गंभीर वाङ्मयीन संशोधनात्मक ग्रंथ मंडळाकडून प्रकाशित केले जातात .

महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाच्यावतीने राबविण्यात येणाऱ्या प्रमुख योजना / उपक्रम -

- (१) पुस्तक प्रकाशन योजना
- (२) ललित व ललितेतर वाङ्मयाच्या प्रकाशनार्थ अनुदान योजना
- (३) नवलेखक उत्तेजनार्थ अनुदान योजना
- (४) नवलेखकांची चर्चासत्रे / कार्यशाळांना अनुदान योजना
- (५) साहित्य संस्थांना अनुदान
- (६) अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनास अनुदान
- (७) नियतकालिकांना अनुदान
- (८) स्व. यशवंतराव चव्हाण राज्य वाङ्मय पुरस्कार योजना
- (९) विंदा करंदीकर जीवनगौरव पुरस्कार
- (१०) श्री. पु. भागवत पुरस्कार
- (११) अन्य मराठी साहित्य संमेलन अनुदान योजना
- (१२) बृहद्ग्रंथ योजना

(संकेतस्थळ :- <https://director.marathi.gov.in>)

महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ संरचना

सचिव गट - अ



अधीक्षक - १ पद



प्रपाठक - १ पद



सहायक लेखा अधिकारी - १ पद



उच्चश्रेणी लघुलेखक - १ पद



निम्नश्रेणी लघुलेखक - १ पद



वरिष्ठ लिपिक - ४ पदे



ग्रंथालयीन सहायक - १ पद



लिपिक - टंकलेखक - ७ पदे



वाहन चालक - १ पद



शिपाई - २ पदे

महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ

महाराष्ट्र राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री स्व. यशवंतराव चव्हाण यांनी महाराष्ट्र राज्याच्या स्थापनेच्या वेळी राज्यकारभारासंबंधी मूलभूत धोरण सूचित करणारी काही सुत्रे सांगितली. त्या सुत्रानुसार मराठी भाषा व साहित्य यांच्या अभिवृद्धिसाठी राज्य शासनाने दिनांक १९ नोव्हेंबर, १९६० रोजी कै. तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी यांच्या अध्यक्षतेखाली महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाची स्थापना केली. या मंडळाने जे अनेकविध उपक्रम सुरू केले, त्यांपैकी एक प्रमुख व वैशिष्ट्यपूर्ण उपक्रम म्हणजे मराठी विश्वकोशाची निर्मिती हा होय.

सन १९६० पासून महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळामध्येच विश्वकोशाचे काम अंतर्भूत होते. तथापि, विश्वकोशाच्या उपक्रमाला चालना मिळण्याकरिता दिनांक १ डिसेंबर, १९८० रोजी “महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ” या राज्यस्तरीय स्वतंत्र मंडळाची स्थापना करण्यात आली.

विविध विषयांच्या एकत्रित सारभूत नोंदी उपलब्ध व्हाव्यात याकरिता महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळाची स्थापना करण्यात आली आहे. ब्रिटानिका एनसायक्लोपिडीयाच्या धर्तीवर मराठी वर्णमालेनुसार (“अ” ते “झ” पर्यंत) विश्वकोशाचे एकूण २० खंड प्रकाशित झाले आहेत. पहिला खंड १९७६ मध्ये प्रकाशित झाला होता व सन २०१५ मध्ये २०वा अंतिम खंड प्रकाशित झाला आहे. पारंपरिक पद्धतीने विश्वकोशाचे सर्व खंड प्रकाशित होण्यास ५५ वर्षांहिता प्रदीर्घ कालावधी लागला. विश्वकोशाचे काम दर्जेदार व अजोड स्वरूपाचे असले तरी माहिती व तंत्रज्ञानाच्या युगात सध्याच्या नोंदीतील तपशील झपाट्याने अद्ययावत करणे गरजेचे आहे. ही बाब विचारात घेता, यापुढे विश्वकोशाचे अद्ययावतीकरण पूर्णपणे संगणकावर करण्याचे नियोजन करण्यात येत आहे. त्यामुळे तज्ञांनी नोंदी लिहिण्यापासून त्यावर संपादकीय संस्करण करण्यापर्यंतची संपूर्ण प्रक्रीया ऑनलाईन करण्याचे काम सध्या सुरू आहे. यापुढील अद्ययावतीकरण वाचकांना /अभ्यासकांना संकेतस्थळावर तातडीने उपलब्ध व्हावे याकरिता या कामात मोठ्या प्रमाणावर शैक्षणिक संस्था व विद्यापीठांचा सहभाग करून घेण्यात येत आहे. त्यामध्ये मुख्यत्वेकरून विश्वकोशातील नोंदी वर्णमालेनुसार न ठेवता विषयनिहाय देण्यात येणार असून, याकरिता दिनांक २३ फेब्रुवारी २०१६ च्या शासन निर्णयान्वये ज्ञानमंडळाची (Knowledge Communities) कार्यपद्धती निश्चित केली आहे. विविध विषयांचे ६० ज्ञानमंडळे स्थापन करण्याचा मानस होता. त्यानुसार ४५ ज्ञानमंडळे स्थापन करण्यात आलेली होती. विश्वकोशाकरिता नोंदी लिहिण्यासंबंधीचे प्रशिक्षण देऊन विद्यमान नोंदी अद्ययावत करणे व नवीन नोंदीची नोंद करण्याचे काम हाती घेण्यात येत आहे.

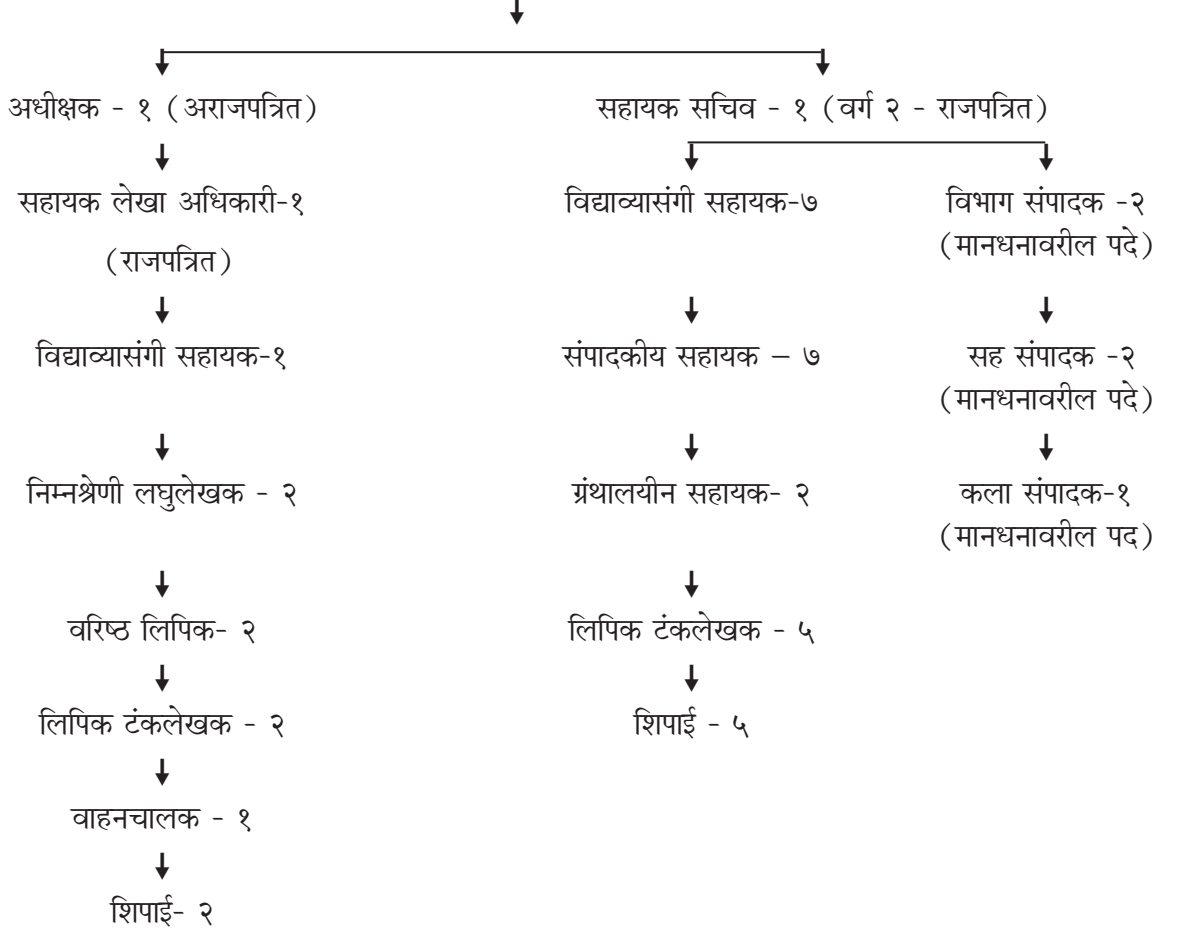
मराठी विश्वकोशातील सर्व नोंदी विश्वकोशाच्या संकेतस्थळावर वाचकांसाठी मोफत उपलब्ध आहेत. तसेच हे सर्व २० खंड वाचकांना अधिक सुटसुटीतपणे वापरता यावेत याकरिता आता मोबाईल ॲपच्या स्वरूपातही विश्वकोशाची माहिती वाचकांसाठी उपलब्ध करून देण्यात आली आहे. त्यामुळे आता विश्वकोशातील विविध विषयांच्या नोंदी मोबाईल ॲपवर उपलब्ध असल्याने या उपक्रमास वाचकांनी उदंड प्रतिसाद दिला आहे.

(संकेतस्थळ :- <http://www.marathivishwakosh.org>

<http://vishwakosh.marathi.gov.in>)

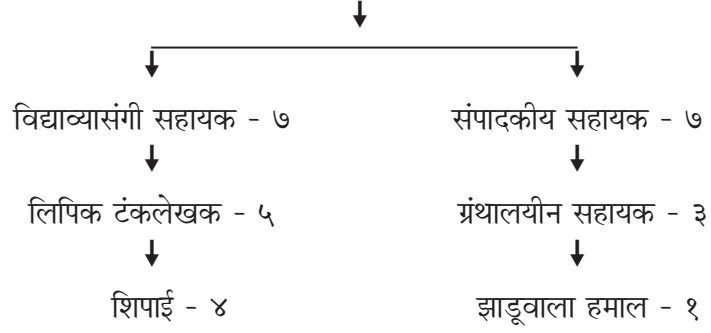
महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ कार्यालयाची रचना
प्रशासकीय कार्यालय, मुंबई

सचिव - १ (वर्ग १ - राजपत्रित)

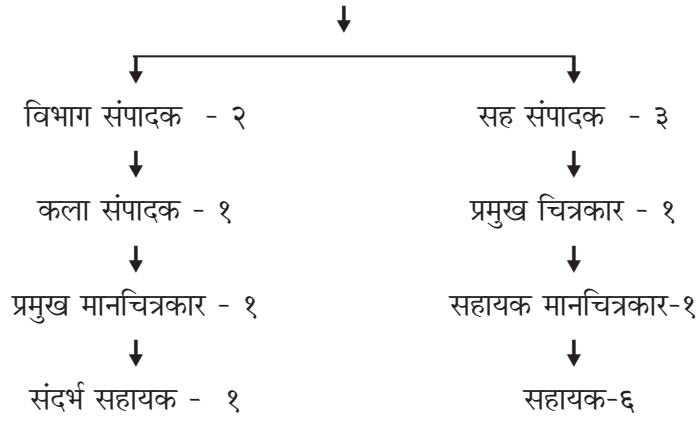


संपादकीय उपकार्यालय, वाई

सहायक सचिव - १ (राजपत्रित)



मानधनावरील पदे



(४) राज्य मराठी विकास संस्था

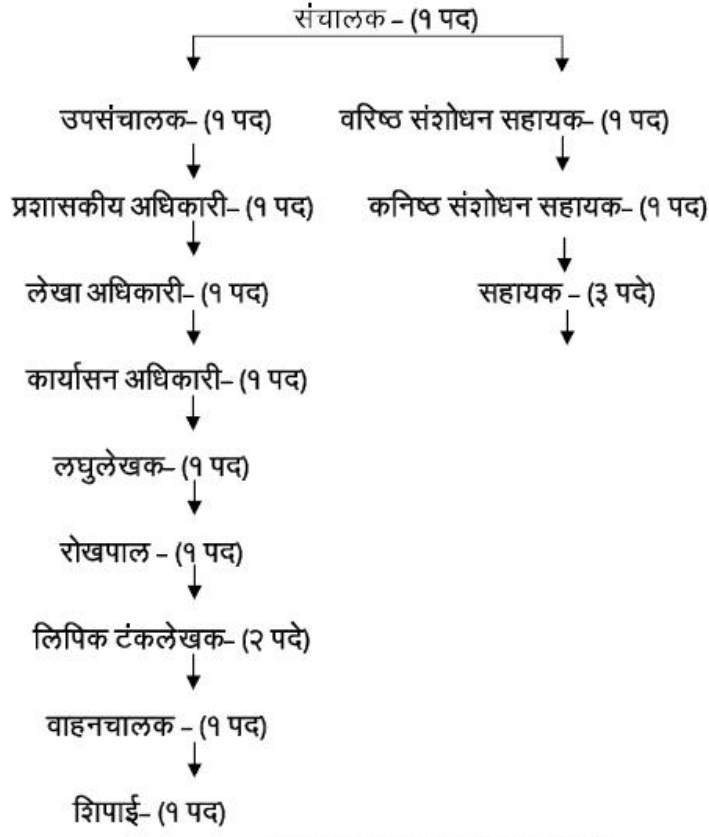
मराठी भाषा आणि महाराष्ट्राची संस्कृती यांचे संरक्षण, संगोपन आणि संवर्धन करण्याच्या हेतूने महाराष्ट्र शासनाने दिनांक १ मे, १९९२ रोजी “ राज्य मराठी विकास संस्थेची” स्थापना केली. सदर संस्था “नोंदणी अधिनियम, १८६० ” आणि “ सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५० ” अन्वये दिनांक २ जानेवारी १९९३ रोजी संस्थेची धर्मादाय आयुक्त, मुंबई यांच्याकडे स्वायत्त संस्था म्हणून नोंदणी झाली. सर्व कायदेशीर बाबी पूर्ण झाल्यानंतर दिनांक १ मार्च १९९३ पासून संस्थेच्या कामकाजास सुरुवात झाली. तेव्हापासून संस्था मराठी भाषेच्या विकासासाठी विविध उपक्रम राबवत आहे. शासन निर्णय, क्रमांक-रामवि २०२२/क्र.प्र. ७/भाषा-३, दिनांक ३ नोव्हेंबर, २०२१ अन्वये संस्थेच्या नियामक मंडळाची पुर्नरचना करण्यात आली आहे.

संस्थेच्या नियामक मंडळ/कार्यकारी मंडळ यांच्या सल्ल्याने संस्थेचे कामकाज चालते. सदर संस्थेला शासनाकडून वेतन व वेतनेतर बाबींकरिता सहायक अनुदान देण्यात येते. आतापर्यंत संस्थेकडून विविध भाषीक उपक्रम हाती घेण्यात आले असून सध्या पुस्तकांचे गांव, दुर्मिळ ग्रंथांचे डिजिटायजेशन या सारखे महत्त्वपूर्ण प्रकल्प संस्थेने हाती घेतले आहेत.

(१) (संकेतस्थळ -:<http://rmvs.maharashtra.gov.in>)

(२) (संकेतस्थळ -:www.pustakanchgaav.in)

राज्य मराठी विकास संस्था - कार्यालयाची संरचना



परिशिष्ट-१

(१) मराठी भाषा विभाग (खुद्द)

(अधिकाऱ्यांची यादी व संपर्क दूरध्वनी)

सचिव	सह सचिव	अवर सचिव	कक्ष अधिकारी	
अपर मुख्य सचिव (मराठी भाषा विभाग) ८ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२ दूरध्वनी क्रमांक (०२२)२२०२७६४९ (०२२)२२०२४१६७	सह सचिव (कार्यासन) आस्था-१, आस्था २, अर्थसंकल्प शाखा, नोंदणीशाखा, भाषा-१, भाषा-२, भाषा-३, रोखशाखा) ८ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२ दूरध्वनी क्रमांक (०२२)२२८५१२२२ (०२२)२२७९४१६४	अवर सचिव (आस्थापना) (कार्यासन - आस्था-१, भाषा-२, अर्थसंकल्प) ८ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२ दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२८५१६३९ (०२२) २२७९४१६६	कक्ष अधिकारी, कार्यासन-आस्था-१ दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२७९४१७०	
			कक्ष अधिकारी कार्यासन-भाषा-२ दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२७९४१७०	
			कक्ष अधिकारी कार्यासन-अर्थसंकल्प दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२७९४१६८	
			अवर सचिव (गृहव्यवस्थापन) (कार्यासन-रोख शाखा, भाषा-१, नोंदणी शाखा) ८ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२ दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२८५१६३९ (०२२) २२७९४१६५	कक्ष अधिकारी कार्यासन-रोखशाखा दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२७९४२६७
			कार्यासन भाषा-१ दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२७९४१६८	
			कक्ष अधिकारी कार्यासन- नोंदणीशाखा दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२७९४१६९	
			अवर सचिव (भाषा) (कार्यासन -आस्था-२, भाषा-३) ८ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२ दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२८५१२२२ (०२२) २२७९४१६४	कक्ष अधिकारी कार्यासन-आस्था-२ दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२७९४१६९
			कक्ष अधिकारी कार्यासन- भाषा-३ दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२७९४१६८	

(२) भाषा संचालनालय

(अधिकाऱ्यांची यादी व संपर्क दुरध्वनी)

अ.क्र.	पदनाम	कार्यालयीन दूरध्वनी व ईमेल
१.	भाषा संचालक	२६४१७२६५
२.	भाषा उपसंचालक (अनुवाद व शब्दावली)	२६५१०३३१
३.	भाषा उपसंचालक (विधी)	२६५१०३३१
४.	सहायक भाषा संचालक (अनुवाद व शब्दावली)	२६५५२१८४
५.	सहायक भाषा संचालक (अनुवाद व शब्दावली)	२६५५२१८४
६.	सहायक भाषा संचालक (अनुवाद व शब्दावली)	२६५५२१८४
७.	भाषा उप संचालक (विधि)	२६५५२१८४
८.	सहायक भाषा संचालक (प्रशिक्षण व आस्थापना)	२६५५२१८४
९.	भाषा अधिकारी (हिंदी)	२६५५२१८४

भाषा संचालनालय - विभागीय कार्यालयातील अधिकाऱ्यांची यादी

अ.क्र.	पदनाम	कार्यालयीन दूरध्वनी व ईमेल
१.	विभागीय सहायक भाषा संचालक, विभागीय कार्यालय, नवी मुंबई	२७५७३५४२ divnewmum.dol-mh@gov.in
२.	विभागीय सहायक भाषा संचालक, विभागीय कार्यालय, पुणे	०२०-२६१२१७०९ divpune.dol-mh@gov.in
३.	विभागीय सहायक भाषा संचालक, विभागीय कार्यालय, नागपूर	०७१२-२५६४९५६ divngp.dol-mh@gov.in
४.	विभागीय सहायक भाषा संचालक, विभागीय कार्यालय, औरंगाबाद	०२४०-२३६३१३७२ divawb.dol-mh@gov.in

(३) महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ

अधिकाऱ्यांची यादी व संपर्क दूरध्वनी

पदनाम	कार्यालयीन दूरध्वनी क्रमांक	ई-मेल
अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई	०२२ - २४३२५९३०	ई-मेल : secretary.sbhc-mh@gov.in
सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई	०२२ - २४३२५९२९	ई-मेल : secretary.sbhc-mh@gov.in
कार्यालय, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई	०२२ - २४३२५९३१	ई-मेल : secretary.sbhc-mh@gov.in

(४) महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ

अधिकारी / कर्मचारी यांचे संपर्क, दूरध्वनी क्रमांक

पदनाम	कार्यालयीन दूरध्वनी क्रमांक व ई-मेल
अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, मुंबई ४०० ०२५	०२२-२४२२९०२०, २४२२९०२७. ई-मेल : vinimaprashasan@yahoo.co.in
सचिव, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, मुंबई ४०० ०२५	०२२-२४२२९०२०. ई-मेल : vinimaprashasan@yahoo.co.in
सहायक सचिव, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, गंगापुरी, वाई, जि. सातारा.	०२१६७-२२००५३, २२०१५४. ई-मेल : mvishwakosh@gmail.com
अधीक्षक, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, मुंबई ४०० ०२५	०२२-२४२२९०२०. ई-मेल : vinimaprashasan@yahoo.co.in

(५) राज्य मराठी विकास संस्था
अधिकाऱ्यांची यादी व संपर्क दूरध्वनी

पदनाम	कार्यालयीन दूरध्वनी क्रमांक व ई-मेल
संचालक, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई ४०० ००१	दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२६३१३२५ ई-पत्ता- rmvs_mumbai@yahoo.com
वरिष्ठ संशोधन सहायक, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई ४०० ००१	दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२६३१३२५ ई-पत्ता- rmvs_mumbai@yahoo.com
कनिष्ठ संशोधन सहायक, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई ४०० ००१	दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२६३१३२५ ई-पत्ता- rmvs_mumbai@yahoo.com
प्रशासकीय अधिकारी, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई ४०० ००१	दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२६३१३२५ ई-पत्ता- rmvs_mumbai@yahoo.com
लेखा अधिकारी, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई ४०० ००१	दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२६३१३२५ ई-पत्ता- rmvs_mumbai@yahoo.com
कार्यासन अधिकारी, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई ४०० ००१	दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२६३१३२५ ई-पत्ता- rmvs_mumbai@yahoo.com

परिशिष्ट -२

कार्यपूर्तीचे वेळापत्रक

(१) मराठी भाषा विभाग (खुद्द)

कार्यासन क्रमांक	विषय	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते.	सेवा पुरविणारा अधिकारी (दालन क्रमांक व दूरध्वनी क्रमांक)	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्यांचा दूरध्वनी क्रमांक
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
आस्था-१	<ul style="list-style-type: none"> भाषा विभाग (खुद्द) आस्थापनाविषयक सर्व बाबी. आस्थापनाविषयक समन्वयाच्या सर्व बाबी. आपले सरकार / माहिती अधिकाराबाबत समन्वय सर्व बाबी. ई-गव्हर्नन्सबाबत सर्व कामकाज भारतीय संविधान डिग्लॉट 	महाराष्ट्र शासकीय कर्मचाऱ्यांचे बदल्यांचे विनियमन व शासकीय कर्तव्ये पार पाडण्यास होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम २००५ मधील प्रकरण क्र.३ च्या कलम १०(१) मधील तरतुदीस अनुसरून, तत्काळ नस्ती शक्यतो त्याच दिवशी आणि तातडीच्या स्वरूपाची नस्ती शक्यतो ४ दिवसात निकाली काढण्यात येते. अन्य विभागाशी संबंधित नसलेल्या नस्तीवर ४५ दिवसांच्या आत व दुसऱ्या विभागाशी बाब अंतर्भूत असलेल्या नस्तीवर ३ महिऱ्याच्या आत निर्णय घेऊन योग्य कार्यवाही करण्यात येते. (धोरणात्मक प्रकरणांचा यामध्ये समावेश नाही.)	मराठी भाषा विभाग, (०२२)२२७९४१६६ अवर सचिव (आस्थापना), मराठी भाषा विभाग, (०२२)२२८५१६३९	सह सचिव, मराठी भाषा विभाग, ८ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन, हुतात्मा राजगुरू चौक, मादाम कामा मार्ग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
नोंदणी शाखा	<ul style="list-style-type: none"> आवक / जावक. गृहव्यवस्थापन. विधानमंडळ समन्वय. समन्वयाच्या अन्य बाबी. खरेदी 	वरील प्रमाणे.	कक्ष अधिकारी, मराठी भाषा विभाग, (०२२)२२७९४१६९ अवर सचिव (गृह व्यवस्थापन), मराठी भाषा विभाग, (०२२)२२७९४१६९	सह सचिव, मराठी भाषा विभाग, ८ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन, हुतात्मा राजगुरू चौक, मादाम कामा मार्ग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
रोख शाखा	<ul style="list-style-type: none"> मराठी भाषा विभागातील अधिकारी/कर्मचारी यांची वेतन देयके आहरण व संवितरण. मराठी भाषा विभाग(खुद्द) खर्चाचा ताळमेळ घालणे. सेवापुस्तके नोंदी, भविष्य निर्वाह निधीचे लेखे ठेवणे. 	वरील प्रमाणे.	<p>कक्ष अधिकारी, मराठी भाषा विभाग, (०२२) २२७९४१६८ (०२२) २२७९४२६७</p> <p>अवर सचिव (गृह व्यवस्थापन), मराठी भाषा विभाग, (०२२)२२७९४१६९</p>	सह सचिव, मराठी भाषा विभाग, ८ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन, हुतात्मा राजगुरू चौक,मादाम कामा मार्ग,मंत्रालय, मुंबई-३२.
अर्थसंकल्प	<ul style="list-style-type: none"> अर्थसंकल्पविषयक सर्व बाबी. कार्यक्रम अंदाजपत्रक. लोकलेखा समिती व महालेखापालांकाडील अहवालातील प्रलंबित मुद्दे. विभागातर्गत वाहनांची देखभाल / दुरुस्ती 	वरील प्रमाणे.	<p>कक्ष अधिकारी, मराठी भाषा विभाग, (०२२)२२७९४१६८</p> <p>अवर सचिव (आस्थापना), मराठी भाषा विभाग, (०२२)२२८५१६३९</p>	सह सचिव, मराठी भाषा विभाग, ८ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन, मादाम कामा मार्ग, मंत्रालय, मुंबई
आस्थापना-२	<ul style="list-style-type: none"> क्षेत्रीय कार्यालयांच्या आस्थापना विषयक सर्व बाबी. क्षेत्रीय कार्यालयाचा आकृतीबंध. गट-अ संवर्गाची आयोगाकडे पाठवावयाची मागणीपत्रे. क्षेत्रीय कार्यालयांच्या वैद्यकीय प्रतिपूर्ती व अन्य बाबी. 	वरील प्रमाणे.	<p>कक्ष अधिकारी, मराठी भाषा विभाग, (०२२)२२७९४१६९</p> <p>अवर सचिव (भाषा), मराठी भाषा विभाग, (०२२) २२८५१२२२</p>	सह सचिव, मराठी भाषा विभाग, ८ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन, हुतात्मा राजगुरू चौक, मादाम कामा मार्ग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
भाषा-१	<ul style="list-style-type: none"> अभिजात भाषा दर्जा देणे. भाषा धोरण. भाषा भवन. क्षेत्रीय कार्यालयातील गृहव्यवस्थापनविषयक सर्व बाबी. 	वरील प्रमाणे.	<p>कक्ष अधिकारी, मराठी भाषा विभाग, (०२२)२२७९४१६८</p> <p>अवर सचिव (गृहव्यवस्थापन), मराठी भाषा विभाग, (०२२)२२७९४१६८</p>	सह सचिव, मराठी भाषा विभाग, ८ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन, हुतात्मा राजगुरू चौक, मादाम कामा मार्ग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
भाषा-२	<ul style="list-style-type: none"> भाषा संचालनालयाच्या आस्थापना व्यतिरिक्त सर्व बाबी. महाराष्ट्र राज्य विश्वकोश निर्मिती मंडळाच्या आस्थापना व्यतिरिक्त सर्व बाबी. भाषा सल्लागार समिती. राजभाषा अधिनियम १९६४ ची अमलबजावणी. मराठी / हिंदी भाषा व टंकलेखन/ लघुलेखन परिक्षा धोरण. 	वरील प्रमाणे.	<p>कक्ष अधिकारी, मराठी भाषा विभाग, (०२२)२२७९४१७०</p> <p>अवर सचिव (आस्थापना), मराठी भाषा विभाग, (०२२)२२८५१६३९</p>	सह सचिव, मराठी भाषा विभाग, ८ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन, हुतात्मा राजगुरू चौक, मादाम कामा मार्ग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
भाषा-३	<ul style="list-style-type: none"> महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाचे आस्थापना व्यतिरिक्त अन्य सर्व उपक्रम. राज्यस्तरीय पुरस्कार. राज्य मराठी विकास संस्थांच्या प्रकल्प विषयक सर्व बाबी. प्रकल्पांना प्रशासकीय मान्यता. 	वरील प्रमाणे.	<p>कक्ष अधिकारी, मराठी भाषा विभाग, (०२२)२२७९४१६८</p> <p>अवर सचिव (भाषा), मराठी भाषा विभाग, (०२२) २२८५१२२२</p>	सह सचिव, मराठी भाषा विभाग, ८ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन, हुतात्मा राजगुरू चौक, मादाम कामा मार्ग मंत्रालय, मुंबई-३२.

या विभागाकडून नागरिकांना कोणत्याही प्रकारची थेट सेवा पुरविण्यात येत नाही.

परिशिष्ट - २

कार्यपूतीचे वेळापत्रक
(२) भाषा संचालनालय
कार्यपूतीचे वेळापत्रक

कार्यासन क्रमांक	विषय	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाईल.	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी (दालन क्रमांक व दूरध्वनी क्रमांक)	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्रमांक व ईमेल आयडी
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
कार्यासन ५/६	विद्यापीठीय स्तरावरील निरनिराळ्या शास्त्रीय व तांत्रिक विषयाचे परिभाषा कोश तयार करणे व भाषा संचालनालयाची अन्य प्रकाशने तयार करणे.	--//--	१) उप संचालक भाषा संचालनालय, मुंबई. २) सहायक संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई. ३) पर्यवेक्षक, भाषा संचालनालय, मुंबई.	भाषा संचालक, महाराष्ट्र राज्य, दू.क्र. २६४१७२६५ director.dol- mh@gov.in
कार्यासन ७	राज्यपालांचे अभिभाषण, शासनाचे आदेश, अधिसूचना, अधिनियम, शासकीय व अशासकीय विधेयके, अध्यादेश तसेच संकीर्ण प्रकरणांची हिंदी अनुवाद करणे.	तात्काळ कालमर्यादित कामे	१) भाषा अधिकारी (हिंदी), भाषा संचालनालय, मुंबई. २) पर्यवेक्षक, भाषा संचालनालय, मुंबई.	----//----
कार्यासन -८	राज्यपालांचे अभिभाषण, वित्तमंत्री यांचे अर्थसंलपीय अभिभाषण, अध्यादेश, शासकीय व अशासकीय विधेयके, मराठी अनुवादाची कामे करणे.	--//--	१) भाषा उप संचालक (विधि), भाषा संचालनालय, मुंबई. २) सहायक भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई. ३) पर्यवेक्षक, भाषा संचालनालय, मुंबई.	--//--
कार्यासन -९	वित्त विभागामार्फत विधानमंडळात सादर केले जाणारे अर्थसंकल्पविषयक मागणी, अधिक खर्चाची मागणी, त्या त्या वर्षाच्या खर्चाचे पूरक विवरणपत्र यासारख्या अर्थसंकल्पविषयक प्रकाशनांचा मराठी अनुवाद करणे.	--//--	१) भाषा उप संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई. २) सहायक भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई. ३) पर्यवेक्षक, भाषा संचालनालय, मुंबई.	--//--

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
कार्यासन- १०	केंद्रीय अधिनियम यांचा मराठी अनुवाद करणे, न्याय व्यवहार कोश तयार करणे.	अनुवाद विहित कालमर्यादित करून देण्यात येतो.	१) भाषा उप संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई. २) सहायक भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई. ३) पर्यवेक्षक, भाषा संचालनालय, मुंबई.	--//--
कार्यासन -१२ (१४/१२)	विभागीय नियमपुस्तिका, प्रपत्रे इत्यादींचा अनुवाद करणे तसेच केंद्र, शासकीय कार्यालये, निमशासकीय कार्यालये, मंडळे, महामंडळे, स्वायत्त संस्था यांच्याकडून येणारी खाजगी अनुवादाची कामे करणे.	--//--	१) सहा.भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई. २) सहा.भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई. ३) पर्यवेक्षक, भाषा संचालनालय, मुंबई.	--//--
कार्यासन -१३	शासनाचे विविध प्रकाराचे गोपनीय चौकशी अहवाल, लोकआयुक्तांचे अहवाल, प्रमाण नमुने, निवडणूक विषयक अनुवादाची कामे इ.संकीर्ण अनुवादाची कामे.	अनुवादाची कामे तातडीची असल्याने तात्काळ करून देण्यात येतात.	१) सहा.भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई. २) सहा.भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई. ३) पर्यवेक्षक, भाषा संचालनालय, मुंबई.	--//--
कार्यासन- १३-अ	प्रत्येक वर्षाचे वित्तीय लेखा, विनियोजन लेखा, ब्रोशर पुस्तक, भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचा अहवाल यांचा मराठी अनुवाद करणे.	--//--	१) सहा. भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई. २) सहा.भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई. ३) पर्यवेक्षक, भाषा संचालनालय, मुंबई.	--//--
कार्यासन- १४	१.मुख्यालय तसेच विभागीय कार्यालये यांच्या आस्थापनेवरील सर्व अधिकारी/कर्मचारी यांच्या सेवा विषयक बाबी. २.ई-गव्हर्नन्स. ३.आस्थापनाविषयक समन्वयाच्या सर्व बाबी.	महाराष्ट्र शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या बदल्यांचे विनियमन व शासकीय कर्तव्ये पार पाडण्यास होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५ मधील प्रकरण क्र.३	१) प्र.सहायक भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई. २) अधीक्षक, भाषा संचालनालय, मुंबई.	--//--

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
	४.माहितीचा अधिकार याअंतर्गत येणारे अर्ज.	च्या कलम १० (१) मधील तरतुदीस अनुसरून, तात्काळ नस्ती शक्यतो ४ दिवसात निकाली काढण्यात येईल. अन्य विभागाशी संबंधित नसलेल्या नस्तीवर ४५ दिवसांच्या बाबतअंतर्भूत असलेल्या नस्तीवर ३ महिन्यांच्या आत निर्णय घेऊन योग्य कार्यवाही करण्यात येईल.		-
कार्यासन -१५	शासन व्यवहारात राजभाषा मराठीचा वापर या शासनाच्या धोरणाची अंमलबजावणी करण्याचे काम शासनाने या कार्यालयाकडे सोपविले आहे त्या अनुषंगाने शासकीय कार्यालये, निम-शासकीय कार्यालये, मंडळे महामंडळे, स्वायत्त संस्था या कार्यालयातून राजभाषा मराठीचा वापर किती प्रमाणात करण्यात येतो त्याची पाहणी करून त्याबाबतचा अहवाल शासनाला पाठवण्यात येतो.	--//--	१) प्र.सहायक भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई. २) अधीक्षक, भाषा संचालनालय, मुंबई.	--//--
कार्यासन -१६	१. भाषा संचालनालयातील अधिकारी/ कर्मचारी यांची वेतन देयके आहरण व संवितरण. २. देयकांच्या अनुषंगाने आवश्यक त्या हिशेबांच्या नोंदवह्या ठेवणे. ३. सेवापुस्तके अद्ययावत ठेवणे. ४. भाषा संचालनालयाच्या खर्चाचा ताळमेळ घालणे. ५. गट ड कर्मचाऱ्यांच्या भविष्यनिर्वाह निधीचे लेखे ठेवणे. ६. लेखापरीक्षेबाबतची सर्व प्रकाराची कामे.	--//--	१) प्र.सहायक भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई. २) अधीक्षक, भाषा संचालनालय, मुंबई.	--//--

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
	<p>७. कार्यरत व सेवनिवृत्त राज्य शासकीय अधिकारी/कर्मचारी यांचे करिता वैद्यकीय प्रतिपूर्तीची विमाछत्र योजना लागू करणे.</p> <p>८. अधिकारी/कर्मचारी यांच्या वेतनातून विहित वेळेत आयकर कपात करून भरणा करणे.</p>			
कार्यासन -१७	<p>१. शासनाच्या एतदर्थ मंडळामार्फत शासकीय कार्यालये, मंडळे, महामंडळे, स्वायत्त संस्था या कार्यालयातील राजपत्रित अधिकाऱ्यांसाठी व अराजपत्रित कर्मचाऱ्यांसाठी घेण्यात येणाऱ्या मराठी भाषा निम्नस्तर व उच्चस्तर परीक्षा वर्षातून २ वेळा घेण्यात येतात.</p> <p>२. शासकीय कार्यालयातील अधिकारी व कर्मचाऱ्यांसाठी हिंदी भाषा निम्नश्रेणी व उच्चश्रेणी या परीक्षा माहे जून व डिसेंबर या महिन्यात घेण्यात येतात त्याबाबतचे सर्व कामकाज.</p> <p>३. एतदर्थ मंडळामार्फत शासकीय/निमशासकीय कार्यालयातील इंग्रजी लघुलेखक, लघुटंकलेखक, लिपिक टंकलेखक यांच्यासाठी घेण्यात येणाऱ्या मराठी लघुलेखन व टंकलेखन परीक्षा माहे एप्रिल व ऑक्टोबरमध्ये आयोजित करण्यात येतात त्याबाबतचे सर्व कामकाज.</p>	--//--	<p>१) प्र.सहायक भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई.</p> <p>२) अधीक्षक, भाषा संचालनालय, मुंबई.</p>	--//--
कार्यासन -१८	मुंबई व महाराष्ट्र अधिनियमांचे अद्ययावतीकरण करणे व मुद्रण तसेच संहितीकरण करणे इत्यादी कामं.	विहित वेळेत ही कामे करण्यात येतात.	<p>१) भाषा उप संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई.</p> <p>२) प्र.सहायक भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, मुंबई.</p> <p>३) अधीक्षक, भाषा संचालनालय, मुंबई.</p>	--//--

** या कार्यालयाकडून नागरिकांना कोणत्याही प्रकारची थेट सेवा पुरविण्यात येत नाही.

परिशिष्ट -२

कार्यपूर्तीचे वेळापत्रक

(३) महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ

कार्यासन क्रमांक	विषय	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते.	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी (दालन क्रमांक व दूरध्वनी क्रमांक)	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्यांचा दूरध्वनी क्रमांक
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
मंडळाची आस्थापना शाखा	मंडळाच्या आस्थापनाविषयक बाबींची पूर्तता करणे आणि कर्मचाऱ्यांच्या सेवाविषयक बाबी पाहणे, मंडळाच्या कार्यालयात सर्वसाधारण देखरेख ठेवणे, शिस्त राखणे, कनिष्ठ कर्मचाऱ्यांना मार्गदर्शन करणे, शासनाशी व इतर कार्यालयाशी पत्रव्यवहार करणे, विधानसभा/विधान परिषद प्रश्नांच्या संदर्भात व भारत सरकारशी मा. सचिवांच्या सुचनेनुसार कार्यवाही करणे, सचिवांच्या गैरहजेरीत इतर शासकीय कार्यालयातील अधिकारी व जनतेशी कार्यालयीन व्यवहार, तसेच दूरध्वनी करणे वगैरे, सचिवांच्या सुचनेनुसार वार्षिक अंदाजपत्रक, सुधारित अंदाजपत्रक, पंचवार्षिक योजना यांबंधीचे आराखडा तयार करणे, गोपनीय अभिलेख सांभाळणे, कर्मचाऱ्यांची रजा, अग्रीमे बघणे, लेखा परिक्षण व लेखाविषयक कामे, लोकलेखा समितीशी संवाद इत्यादी. कार्यालयाने वेळोवेळी सोपविलेली इतर कामे नियमित पार पाडणे.	महाराष्ट्र शासकीय कर्मचाऱ्यांचे बदल्याचे विनियमन व शासकीय कर्तव्य पार पाडण्यास होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम २००५ मधील प्रकरण क्र. ३च्या कलम १०(१) मधील तरतुदीस अनुसरून तात्काळ नस्ती शक्यतो त्याच दिवशी किंवा दुसऱ्या दिवशी आणि तातडीच्या स्वरूपाची नस्ती शक्यतो ४ दिवसात निकाली काढण्यात येईल. अन्य विभागाशी संबंधित नसलेल्या नस्तीवर ४५ दिवसांच्या आत व दुसऱ्या विभागाची बाब अंतर्भूत असलेल्या व त्या विभागांचे अभिप्राय आवश्यक असलेल्या नस्तीवर ३ महिन्यांच्या आत निर्णय घेऊन योग्य कार्यवाही करण्यात येईल.	अधीक्षक हे पद सद्यःस्थितीत रिक्त आहे. या पदाचे काम श्री. प्र. ना. मोरे पाहतात. महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, रवींद्र नाट्य मंदिर इमारत, २ रा मजला, सयानी रोड, प्रभादेवी, मुंबई ४०० ०२५ दूरध्वनी क्रमांक. (०२२)२४३२५९३१ ई मेल आयडी - secretary.sblc-mh@gov.in	मा. सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, रवींद्र नाट्य मंदिर इमारत, २ रा मजला, सयानी रोड, प्रभादेवी, मुंबई ४०० ०२५ दूरध्वनी क्रमांक - (०२२) २४३२५९२९
मंडळाची पुस्तक प्रकाशन शाखा व ललित/ललितेत्तर पुस्तकांना अनुदान शाखा	मंडळाच्या व समित्यांच्या बैठकीची सर्व कामे, बैठकीची विषयसूची व वृत्तांत तयार करणे, मंडळाच्या व समितींच्या बैठकीत घेतलेल्या निर्णयावर विशेषतः वाङ्मयीन निर्णयावर कार्यवाही करणे, मंडळाकडे आलेल्या हस्तलिखितांवर त्यांचे लेखक, प्रकाशक व मुद्रणालय यांच्याशी कार्यक्रमानुसार व मंडळाने घेतलेल्या निर्णयानुसार पत्रव्यवहार करणे, मंडळाने प्रकाशनार्थ/अनुदानार्थ स्वीकारलेल्या हस्तलिखितांची पूर्ण माहिती सुरक्षित ठेवणे व त्यावर मंडळाच्या निर्णयानुसार कार्यवाही करणे हस्तलिखित मुद्रणालयास सोपविण्यापूर्वी त्याची प्रत्यक्ष तपासणी करून ती व्यवस्थित व परिपूर्ण आहेत का याची खात्री करणे, पुस्तक मुद्रणार्थ प्रकाशकाकडे सोपविणे, पुस्तके प्रकाशित होईपर्यंत प्रकाशकांशी/ मुद्रणालयांशी आणि लेखकांशी पत्रव्यवहार करणे, विविध मुद्रणालयांकडे / प्रकाशकांकडे सोपविलेल्या पुस्तकांच्या कामाच्या सततच्या प्रगतीवर व ती पुस्तके लवकर प्रकाशित होण्यावर लक्ष ठेवणे, मुद्रित झालेली पुस्तके प्रकाशित करून ती	महाराष्ट्र शासकीय कर्मचाऱ्यांचे बदल्याचे विनियमन व शासकीय कर्तव्य पार पाडण्यास होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम २००५ मधील प्रकरण क्र. ३च्या कलम १०(१) मधील तरतुदीस अनुसरून तात्काळ नस्ती शक्यतो त्याच दिवशी किंवा दुसऱ्या दिवशी आणि तातडीच्या स्वरूपाची नस्ती शक्यतो ४ दिवसात निकाली काढण्यात येईल. अन्य विभागाशी संबंधित नसलेल्या नस्तीवर ४५ दिवसांच्या आत व दुसऱ्या विभागाची बाब अंतर्भूत असलेल्या व त्या विभागांचे अभिप्राय आवश्यक असलेल्या नस्तीवर ३ महिन्यांच्या आत निर्णय घेवून योग्य कार्यवाही करण्यात येईल.	या पदाचे काम श्री. रा.मु. रोकडे, प्रपाठक पाहतात. महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, रवींद्र नाट्य मंदिर इमारत, २ रा मजला, सयानी रोड, प्रभादेवी, मुंबई - ४०००२५ दूरध्वनी क्रमांक. (०२२)२४३२५९३१ ई मेल आयडी - secretary.sblc-mh@gov.in	मा. सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, रवींद्र नाट्य मंदिर इमारत, २ रा मजला, सयानी रोड, प्रभादेवी, मुंबई ४०० ०२५ दूरध्वनी क्रमांक - (०२२) २४३२५९२९

कार्यासन क्रमांक (१)	विषय (२)	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते. (३)	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी (दालन क्रमांक व दूरध्वनी क्रमांक) (४)	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्यांचा दूरध्वनी क्रमांक (५)
	<p>मंडळाच्या सदस्यांना वितरित करणे, तसेच मंडळाच्या वतीने स्वीकारलेल्या पुस्तकासंबंधी विविध लेखक, संपादकांकडून करारपत्र करून घेणे त्याचप्रमाणे प्रकाशकांकडे प्रकाशनासाठी सोपविलेल्या पुस्तकासंबंधी प्रकाशकांशी पत्रव्यवहार करणे, प्रदर्शने, जाहिराती याद्वारे मंडळाच्या प्रकाशनांची व मंडळाच्या वाङ्मयीन कार्याची प्रसिद्धी करणे, स्व. यशवंतराव चव्हाण राज्य वाङ्मय पुरस्कार योजना, अन्य मराठी साहित्य संमेलनास अनुदान योजना व मंडळाच्यावतीने हाती घेण्यात येणारे विविध वाङ्मयीन बृहदप्रकल्पासंदर्भातील कामकाज पार पाडणे व कार्यालयाने वेळोवेळी सोपविलेली इतर कामे पार पाडणे.</p>			
<p>नवलेखक अनुदान शाखा/ नवलेखक कार्यशाळा शाखा/ नियतकालिक अनुदान शाखा</p>	<p>नवलेखक अनुदान योजनेची दरवर्षी जाहिरात प्रसिद्धीस देणे, जाहिरातीनुसार आलेली हस्तलिखिते वाङ्मय प्रकारानुसार नोंद घेणे, रजिस्टर ठेवणे, नवलेखक अनुदान समितीच्या बैठकीत विचारार्थ ठेवणे, बैठकीसंबंधी विषयसूची, वृत्तांत तयार करणे, बैठकीत झालेल्या निर्णयानुसार निवड झालेली हस्तलिखिते तज्ज्ञांकडे अभिप्रायार्थ सोपविणे तद्नंतर हस्तलिखिते प्रकाशनार्थ प्रकाशकांकडे सोपविणे, लेखकांशी, तज्ज्ञांशी प्रकाशकांशी पत्रव्यवहार करणे, नवलेखकांना मार्गदर्शन व्हावे म्हणून वाङ्मय प्रकारानुसार कार्यशाळांचे आयोजन करणे,</p> <p>मंडळातर्फे अनुदान मिळत असलेल्या नियतकालिकांना नियमित अनुदान वाटप करणे, नियतकालिक संस्थांशी पत्रव्यवहार करणे, नियतकालिक बैठकीत नियतकालिकांची विषयसूची ठेवणे, त्यावर झालेले निर्णय संबंधितांना कळविणे, वृत्तांत लिहिणे वगैरे तसेच कार्यालयाने सोपविलेली इतर कामे.</p>	<p>महाराष्ट्र शासकीय कर्मचाऱ्यांचे बदल्याचे विनियमन व शासकीय कर्तव्य पार पाडण्यास होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५ मधील प्रकरण क्र. ३च्या कलम १०(१) मधील तरतुदीस अनुसरून तात्काळ नस्ती शक्यतो त्याच दिवशी किंवा दुसऱ्या दिवशी आणि तातडीच्या स्वरूपाची नस्ती शक्यतो ४ दिवसात निकाली काढण्यात येईल. अन्य विभागाशी संबंधित नसलेल्या नस्तीवर ४५ दिवसांच्या आत व दुसऱ्या विभागाची बाब अंतर्भूत असलेल्या व त्या विभागांचे अभिप्राय आवश्यक असलेल्या नस्तीवर ३ महिन्यांच्या आत निर्णय घेऊन योग्य कार्यवाही करण्यात येईल.</p>	<p>वरिष्ठ लिपिक हे पद रिक्त असल्यामुळे या पदाचे काम श्री. प्र. ना.मोरे, प्र. अधीक्षक यांच्या पर्यवेक्षणाखाली कार्यालयातील लिपिक - टंकलेखकाकडून कामकाज पार पाडले जाते.</p> <p>महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, रवींद्र नाट्य मंदिर इमारत, २ रा मजला, सयानी रोड, प्रभादेवी, मुंबई - ४०००२५</p> <p>दूरध्वनी क्रमांक - (०२२)२४३२५९३१ ई मेल आयडी - secretary.sbhc-mh@gov.in</p>	<p>मा. सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, रवींद्र नाट्य मंदिर इमारत, २ रा मजला, सयानी रोड, प्रभादेवी, मुंबई - ४०००२५</p> <p>दूरध्वनी क्रमांक - (०२२) २४३२५९२९</p>
<p>मंडळाची लेखाशाखा</p>	<p>मंडळाच्या कार्यालयातील मासिक वेतन देयके, अध्यक्षीय मानधन व आतिथ्य भत्ता, मंडळाचे अध्यक्ष व सदस्यांचे प्रवास व बैठक भत्ता देयके, आकस्मिक खर्चाची देयके, स्थायी अग्रीम नोंदवही, रोखीचे पुस्तक (Cash Book) आकस्मिक व इतर खर्चाची वर्गीकृत नोंदवही तसेच उत्सव अग्रीम, आगाऊ प्रवास भत्ता, वेतन व भत्ते इत्यादी तसेच वर्ग ३ व ४ कर्मचाऱ्यांची भविष्य निर्वाह निधी, अग्रीम</p>	<p>महाराष्ट्र शासकीय कर्मचाऱ्यांचे बदल्याचे विनियमन व शासकीय कर्तव्य पार पाडण्यास होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम २००५ मधील प्रकरण क्र. ३च्या कलम १०(१) मधील तरतुदीस अनुसरून तात्काळ नस्ती शक्यतो त्याच दिवशी किंवा दुसऱ्या दिवशी आणि</p>	<p>श्रीमती राधिका रांबाडे, सहायक लेखा अधिकारी, व स्वाती सु. केसरकर, वरिष्ठ लिपिक ह्या देयके तयार करतात.</p> <p>महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, रवींद्र नाट्य मंदिर इमारत, २ रा मजला, सयानी</p>	<p>मा. सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, रवींद्र नाट्य मंदिर इमारत, २ रा मजला, सयानी रोड, प्रभादेवी, मुंबई - ४०००२५</p> <p>दूरध्वनी क्रमांक - (०२२) २४३२५९२९</p>

कार्यासन क्रमांक (१)	विषय (२)	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते. (३)	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी (दालन क्रमांक व दूरध्वनी क्रमांक) (४)	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्यांचा दूरध्वनी क्रमांक (५)
	नोंदवही इत्यादी तपासणी. वार्षिक अंदाजपत्रक, सुधारित अंदाजपत्रक, वार्षिक विकास कार्यक्रम आदीसंबंधीची माहिती तयार करणे, लेखा आक्षेपांना उत्तर देणे, खर्च मेळ, विनियोजन लेख्यासंबंधी माहिती घेणे, महालेखापाल कार्यालयाकडून होणाऱ्या वार्षिक लेखापरिक्षण पथकास माहिती व कागदपत्रे पुरविणे, रोखीचे व्यवहार पाहणे, एन.ई.एफ. टी करणे /धनादेश पाठविणे तसेच कॅशबुक, स्थायी अग्रीम नोंदवही, आकस्मिक खर्च नोंदवही, वर्ग - ४ च्या कर्मचाऱ्यांच्या भविष्य निर्वाह निधीची नोंदवही, देयक नोंदवही अद्यायावत ठेवणे, लेखाशाखेतील कागदपत्र सुरक्षित ठेवणे, तसेच किरकोळ पत्रव्यवहार करणे. कार्यालयीन सर्व प्रकारची देयके (आकस्मिक, प्रवासभत्ता व इतर) तयार करून अधिदान व लेखा कार्यालयास सादर करणे, पदाच्या अनुषंगाने येणारी व कार्यालयाने सोपविलेली इतर कामे.	तातडीच्या स्वरूपाची नस्ती शक्यतो ४ दिवसात निकाली काढण्यात येईल. अन्य विभागाशी संबंधित नसलेल्या नस्तीवर ४५ दिवसांच्या आत व दुसऱ्या विभागाची बाब अंतर्भूत असलेल्या व त्या विभागांचे अभिप्राय आवश्यक असलेल्या नस्तीवर ३ महिन्यांच्या आत निर्णय घेऊन योग्य कार्यवाही करण्यात येईल.	रोड, प्रभादेवी, मुंबई - ४०००२५ दूरध्वनी क्रमांक. (०२२)२४३२५९३१ ई मेल आयडी - secretary.sbhc-mh@gov.in	
ग्रंथालय शाखा	मंडळाच्या कार्यालयातील ग्रंथाची देखभाल करणे व ग्रंथाची नोंदवहीत नोंद ठेवणे, कार्यालयातील शोकेसमध्ये नव्याने प्रकाशित होणारी मंडळाची व मंडळाच्या अनुदानाने प्रकाशित झालेली सर्व पुस्तके लावणे, जनतेच्या मागणीनुसार मंडळाच्या प्रकाशनाची सूची पाठविणे. मंडळाच्या वेळोवेळी होणाऱ्या बैठकीस व उपसमितीच्या बैठकीस उपस्थित सदस्यांना प्रकाशित पुस्तकांचे वाटप करणे व देवघेव नोंदवहीत नोंद ठेवणे. ग्रंथालयाशी संबंधित वेळोवेळी नेमून दिलेली इतर कामे	महाराष्ट्र शासकीय कर्मचाऱ्यांचे बदल्याचे विनियमन व शासकीय कर्तव्य पार पाडण्यास होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५ मधील प्रकरण क्र. ३च्या कलम १०(१) मधील तरतुदीस अनुसरून तात्काळ नस्ती शक्यतो त्याच दिवशी किंवा दुसऱ्या दिवशी आणि तातडीच्या स्वरूपाची नस्ती शक्यतो ४ दिवसात निकाली काढण्यात येईल. अन्य विभागाशी संबंधित नसलेल्या नस्तीवर ४५ दिवसांच्या आत व दुसऱ्या विभागाची बाब अंतर्भूत असलेल्या व त्या विभागांचे अभिप्राय आवश्यक असलेल्या नस्तीवर ३ महिन्यांच्या आत निर्णय घेऊन योग्य कार्यवाही करण्यात येईल.	श्री. प्र. ना. मोरे, ग्रंथालयीन सहायक, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, रवींद्र नाट्य मंदिर इमारत, २ रा मजला, सयानी रोड, प्रभादेवी, मुंबई - ४०००२५ दूरध्वनी क्रमांक. (०२२)२४३२५९३१ ई मेल आयडी - secretary.sbhc-mh@gov.in	मा. सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, रवींद्र नाट्य मंदिर इमारत, २ रा मजला, सयानी रोड, प्रभादेवी, मुंबई - ४०००२५ दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २४३२५९३१

परिशिष्ट - २

कार्यपूर्तीचे वेळापत्रक

(४) महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, मुंबई.

कार्यासन क्रमांक	विषय	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते	सेवा पुरविणारा अधिकारी / कर्मचारी (दालन क्र. व दूरध्वनी क्र.)	सेवा विहित कालावधी पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्र.
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
१.	<p>प्रकाशन व भांडार शाखा:-</p> <p>१) कार्यालयाच्या, मंडळाच्या तसेच उपसमित्यांच्या वेळोवेळी बैठका बोलाविणे, विषयसूची तयार करणे व बैठकीचा वृत्तांत लिहिणे, सदस्यांना पाठविणे.</p> <p>२) मंडळाच्या विविध बैठका, कार्यशाळा, प्रशिक्षण इ. ची व्यवस्था पाहणे.</p> <p>३) मंडळाच्या बैठकांच्या वृत्तांतातील निर्णयानुसार पुढील कार्यवाही करणे कार्यवाहीसाठी पाठविणे.</p> <p>४) मंडळाच्या वाङ्मयीन कार्यक्रमासंबंधात विविध संस्था / कार्यालये इत्यादींशी पत्रव्यवहार करणे.</p> <p>५) मंडळातर्फे प्रकाशित होत असलेल्या मराठी विश्वकोश खंडांच्या विक्रीसंबंधात हिशोब ठेवणे व अहवाल मागविणे.</p> <p>६) मंडळाच्या वाङ्मयीन कार्यासंबंधात शासकीय कार्यालये, पुस्तक विक्री केंद्रे, पाठ्यपुस्तक मंडळ व त्यांच्या भांडार विक्री केंद्रांशी पत्रव्यवहार करणे, हिशोब ठेवणे.</p> <p>७) मंडळाचे विविध उपक्रमांचे प्रस्ताव तयार करणे व मान्यता घेणे.</p> <p>८) विश्वकोश मुद्रण, पुनर्मुद्रणासंबंधीची कामे करणे, मुद्रणाच्या खर्चाचे हिशोब ठेवणे.</p> <p>९) मंडळाच्या प्रकाशनांची वितरणव्यवस्था पाहणे, त्यासंबंधीचे हिशोब ठेवणे.</p> <p>१०) कार्यालयासाठी जडसंग्रह वस्तू, पुस्तके, साहित्य खरेदी करणे व त्याची नोंद जडसंग्रह वस्तू नोंदवहीत ठेवणे, कार्यालयातील खरेदी करण्यात आलेल्या वस्तूंची देखभाल व दुरुस्ती करणे.</p> <p>११) सहायक जनमाहिती अधिकारी म्हणून प्रकाशन व सभाविषयक माहिती देणे.</p> <p>१२) कार्यालयाने वेळोवेळी सोपविलेली कामे करणे.</p>	<p>शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले शासन निर्णय, परिपत्रकानुसार विहित कालावधीत सेवा पुरविणे.</p>	<p>वरिष्ठ लिपिक,</p> <p>महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, रवींद्र नाट्यमंदिर, दुसरा मजला, सयानी मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई - ४०००२५.</p> <p>दूरध्वनी क्र. (०२२) २४२२९०२०</p>	<p>सचिव,</p> <p>महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, प्रशासकीय कार्यालय, रवींद्र नाट्यमंदिर, दुसरा मजला, सयानी मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई - ४०००२५.</p> <p>दूरध्वनी क्र. (०२२) २४२२९०२० ईमेल आयडी- vinimaprashasan@yahoo.co.in</p>
२.	<p>आस्थापना :-</p> <p>१) कर्मचारी भरती प्रक्रिया, नेमणुका, बदल्या इ. बाबींची हाताळणी करणे.</p> <p>२) कार्यालयातील आस्थापना विषयक कामे आणि कर्मचाऱ्यांच्या सेवाविषयक बाबी पाहणे.</p>	<p>महाराष्ट्र शासकीय कर्मचारी यांचे बदल्यांचे विनियमन व शासकीय कर्तव्ये पार पाडण्यास होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५ मधील प्रकरण क्र. ३ च्या कलम</p>	<p>अधीक्षक,</p> <p>महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, रवींद्र नाट्यमंदिर, दुसरा मजला, सयानी मार्ग, प्रभादेवी</p>	<p>सचिव,</p> <p>महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, प्रशासकीय कार्यालय, रवींद्र नाट्यमंदिर, दुसरा मजला, सयानी मार्ग, प्रभादेवी,</p>

कार्यासन क्रमांक (१)	विषय (२)	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते (३)	सेवा पुरविणारा अधिकारी / कर्मचारी (दालन क्र. व दूरध्वनी क्र.) (४)	सेवा विहित कालावधी पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्र. (५)
	<p>३) शासन व इतर कार्यालयांशी पत्रव्यवहार करणे, कार्यालयीन आस्थापनेविषयक महत्त्वाचे प्रस्ताव मान्यतेसाठी सादर करणे.</p> <p>४) कर्मचाऱ्यांची सेवापुस्तके वेतनपडताळणी पथकाकडे तपासणीसाठी पाठविणे, सेवानिवृत्त कर्मचाऱ्यांचे सेवानिवृत्तीची प्रकरणे हाताळणे.</p> <p>५) गोपनीय अभिलेख, कर्मचाऱ्यांची विविध प्रकारची अग्रिमे मंजूरीसाठी पाठविणे व इतर कार्यालयीन अभिलेखांची नोंद घेणे व सांभाळणे.</p> <p>६) माहिती अधिकारांतर्गत माहिती देणे, अपील, मासिक अहवाल देणे इ. कामे.</p> <p>७) विभागीय चौकशीची प्रकरणे हाताळणे, न्यायालयीन प्रकरणे हाताळणे व त्याबाबत न्यायालयात उपस्थित राहणे.</p> <p>८) मुंबई व वाई कार्यालयातील कर्मचाऱ्यांची रजा विषयक प्रकरणे हाताळणे.</p> <p>९) प्रशासकीय कार्यालय, मुंबई येथील कर्मचाऱ्यांचे हजेरीपत्रक हाताळणे.</p> <p>१०) मुंबई व वाई कार्यालयातील कर्मचाऱ्यांची सेवापुस्तके अद्ययावत ठेवणे.</p> <p>११) विधानसभा / विधानपरिषद प्रश्नांबाबत कार्यवाही करणे.</p> <p>१२) नागरिकांची सनद, महिला विषयक धोरणाची अंमलबजावणी इ. कामे पार पाडणे.</p> <p>१३) शासनास नियतकालिक विवरण (Periodical Return) पाठविणे.</p> <p>१४) पोस्टेज स्टॅम्प मिळविणे व त्याचा दैनंदिन व वार्षिक हिशोब ठेवणे.</p> <p>१५) आवक जावक विषयक नोंदी करणे.</p> <p>१६) निवड फाईल ठेवणे, रेकॉर्ड झालेली प्रकरणे संकलित (complied) करणे.</p> <p>१७) कार्यालयाशी संबंधित संकीर्ण पत्रव्यवहार करणे.</p> <p>१८) पदांचा मासिक अहवाल तयार करणे.</p> <p>१९) कर्मचाऱ्यांच्या मालमत्ता विषयक माहिती देणे.</p> <p>२०) अभ्यागत संपादक निर्मात्रित करण्याबाबत पत्रव्यवहार हाताळणे.</p>	<p>१०(१) मधील तरतुदीस अनुसरून वेळोवेळी शासनाने निर्गमित केलेले शासन निर्णय, परिपत्रकानुसार विहित कालावधीत सेवा पुरविणे.</p>	<p>मुंबई - ४०००२५. दूरध्वनी क्र. (०२२) २४२२९०२०</p>	<p>मुंबई - ४०००२५. दूरध्वनी क्र. (०२२) २४२२९०२० ईमेल आयडी- vinimaprashasan@yahoo.co.in</p>

कार्यासन क्रमांक	विषय	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते	सेवा पुरविणारा अधिकारी / कर्मचारी (दालन क्र. व दूरध्वनी क्र.)	सेवा विहित कालावधी पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्र.
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
३.	<p>लेखाशाखा:-</p> <p>१) मंडळाच्या मुंबई कार्यालयातील मासिक वेतन देयके व अध्यक्षीय मानधन देयक तयार करणे.</p> <p>२) मंडळाचे अध्यक्ष व सदस्यांची तसेच दोन्ही कार्यालयातील कर्मचाऱ्यांची बैठक भत्ता व प्रवास भत्ता देयके करणे / पारीत करून घेणे.</p> <p>३) रोखीचे व्यवहार हाताळणे, रोख नोंदवहीत नोंद घेणे व तदनुषंगिक अन्य कामे पूर्ण करणे. नोंदवह्यातील नोंदी घेणे (स्थायी अग्रिम नोंदवही, आकस्मिक व इतर खर्चासाठी वर्गीकृत संक्षिप्त नोंदवही, उत्सव अग्रिमधन नोंदवही, आगाऊ प्रवासभत्ता नोंदवही, वेतन व भत्ते नोंदवही इ.)</p> <p>४) वर्ग ३ व ४ च्या कर्मचाऱ्यांसाठी भविष्यनिर्वाह निधी अग्रिमधन नोंदवही इ. ची तपासणी करणे व सांभाळणे.</p> <p>५) संक्षिप्त देयके व सविस्तर देयके तयार करणे.</p> <p>६) वार्षिक अंदाजपत्रक, कार्यक्रम अंदाजपत्रक/सुधारित अंदाजपत्रक, वार्षिक विकास कार्यक्रम आदी संबंधी ढोबळ माहिती तयार करणे.</p> <p>७) खर्चाच्या ताळमेळासंबंधी कामे व विनियोजन लेखासंबंधी माहिती तयार करणे व शासनास सादर करणे.</p> <p>८) महालेखापाल कार्यालयाकडून होणाऱ्या वार्षिक लेखापरीक्षण पथकास माहिती पुरविणे, कागदपत्र पुरविणे व लेखाआक्षेपांची उत्तरे तयार करणे.</p> <p>९) सहायक जनमाहिती अधिकारी म्हणून लेखाविषयक माहिती देणे.</p> <p>१०) कार्यालयाने वेळोवेळी सोपविलेली इतर कामे पार पाडणे.</p>	<p>शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले शासन निर्णय, परिपत्रकानुसार विहित कालावधीत सेवा पुरविणे.</p>	<p>सहायक लेखा अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, रवींद्र नाट्यमंदिर, दुसरा मजला, सयानी मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई - ४०००२५.</p> <p>दूरध्वनी क्र. (०२२) २४२२९०२०</p>	<p>सचिव, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, प्रशासकीय कार्यालय, रवींद्र नाट्यमंदिर, दुसरा मजला, सयानी मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई ४०० ०२५.</p> <p>दूरध्वनी क्र. (०२२) २४२२९०२०</p> <p>ईमेल आयडी- vinimaprashasan@yahoo.co.in</p>

** या कार्यालयाकडून नागरिकांना कोणत्याही प्रकारची थेट सेवा पुरविण्यात येत नाही.

परिशिष्ट-२

कार्यपूतीचे वेळापत्रक

(४-अ) मराठी विश्वकोश कार्यालय, वाई, जि. सातारा

कार्यासन क्रमांक	विषय	आवश्यक कागदपत्रांम ची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी (दालन क्र. व दूरध्वनी क्र.)	सेवा विहित कालावधी पुरविली न गेल्यास ज्यांब च्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्र.
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
१.	<p>संपादकीय कामे:-</p> <p>१) प्रमुख संपादक/विभाग संपादक यांच्या मार्गदर्शनाखाली विश्वकोशाच्या सोपविण्यात आलेल्या शाखेच्या - मानव्यविद्या कक्ष/ विज्ञान आणि तंत्रविद्या कक्ष-अंतिम संपादनास जबाबदार असणे. त्यासाठी आवश्यक ते सर्व संदर्भ, साहित्य उपलब्ध करून घेणे.</p> <p>२) सहसंपादक, विद्याव्यासंगी सहायक व संपादकीय सहायक यांना संपादन कामाचे वाटप करणे, कामाचे नियोजन व अंमलबक जावणी करून कामावर नियंत्रण ठेवणे.</p> <p>३) विश्वकोश व कुमार विश्वकोशातील अभ्यागत संपादकांमध्ये संपादन कामाचे वाटप करणे, अद्ययावतीकरण कामासंबंधी त्यांच्या शंका / अडचणी संबंधी चर्चा करणे, निर्णय देणे.</p> <p>४) विविध विषयातील तज्ज्ञ व्यक्तींना लेखन, समीक्षण, संपादन करण्यासाठी सहभागी करून घेणे, आवश्यकते नुसार सदर कामे स्वतः करणे.</p> <p>५) कुमार विश्वकोश आणि मराठी विश्वकोशातील नोंदीचे संदर्भ विचारात घेऊन जबाबदारीने अंतिम संपादन करणे.</p> <p>६) कला विभागाच्या सहाय्याने नोंदी सोबत येणारी चित्रे, नकाशे, आराखडे, चित्रपत्रे इ. ची नियोजन करणे, अंमलबजावणी करणे.</p> <p>७) विश्वकोशातील विषयाच्या आवश्यकतेनुसार त्या त्या विषयातील नोंदी संपादनासाठी निमंत्रित करावयाच्या अभ्यागत संपादकांच्या शिफारशी करणे.</p>	शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले शासन निर्णय, परिण पत्रकानुसार विहित कालावधीत सेवा पुरविणे.	विभाग संपादक, मराठी विश्वकोश कार्यालय, गंगापूरी, वाई जि. सातारा ४१२८०३. दूरध्वनी क्र. ०२१६७- २२००५३, २२०१५४	सचिव, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, प्रशासकीय कार्यालय, रवींद्र नाट्यमंदिर, दुसरा मजला, सयानी मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई - ४०००२५. दूरध्वनी क्र. २४२२९०२०. ईमेल आयडी- vinimaprashasan@ yahoo.co.in

कार्यासन क्रमांक (१)	विषय (२)	आवश्यक कागदपत्रांम ची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते (३)	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी (दालन क्र. व दूरध्वनी क्र.) (४)	सेवा विहित कालावधी पुरविली न गेल्यास ज्यांब च्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्र. (५)
	<p>८) मराठी विश्वकोश खंडाचे पुनर्मुद्रीणासाठी मूळ चित्रे मुद्रणालयास उपलब्ध करून देणे, मुद्रणावर लक्ष ठेवून ते तपासून त्यास मान्यता देऊन मुद्रण करून घेणे. प्रमुख संपादकांच्या मार्गदर्शनाने विश्वकोश संकेतस्थळ, सीडी, पेनड्राईव्ह इ. स्वरूपात प्रकाशित करण्यास जबाबदार असणे तसेच विश्वकोश प्रकाशनासाठी नवीन माध्यमांचा शोध घेऊन त्यात प्रकाशित करणे.</p> <p>९) मराठी विश्वकोश अद्ययावत करण्यासाठी नवीन उपक्रमांची आखणी करणे, कुमार विश्वकोश, इ. योजना राबविणे.</p> <p>१०) नवीन तंत्रज्ञानाचा विश्वकोश अद्ययानवती करणात वापर करणे.</p> <p>११) विश्वकोश विद्यार्थी, शिक्षक, जन-सामान्यांपर्यंत पोहचण्यासाठी प्रयत्नशील असणे, प्रसार, प्रचार करणे.</p> <p>१२) संपादन कार्यासाठी आवश्यक असणाऱ्या संदर्भ पुस्तकांची व इतर साहित्याची मागणी नोंदविणे, प्राप्त करून घेणे.</p> <p>१३) शाखेशी संबंधित आवश्यक तो पत्र-व्यवहार करणे.</p> <p>१४) सर्वसाधारणपणे विश्वकोश संपादन व मुद्रण कामात प्रमुख संपादक यांना उपयोगी आणि जबाबदार असणे.</p>			
	<p>१) प्रमुख संपादक/विभाग संपादक कार्यालयाच्या निर्देशानुसार व देखरेखीखाली सोपविण्यात आलेल्या विषयातील अभ्यास, नैपुण्य व विशेषता लक्षात घेऊन विश्वकोशातील नोंदीचे लेखन/समीक्षण करणे, करवून घेणे व त्याबाबतच्या प्रकरणिका हाताळणे व जतन करणे.</p>	<p>शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले शासन निर्णय, परिपत्रकानुसार विहित कालावधीत सेवा पुरविणे.</p>	<p>विद्याव्यासंगी सहायक, मराठी विश्वकोश कार्यालय, गंगापूरी, वाई जि.साता-रा-४१२८०३.</p>	<p>सचिव, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, प्रशासकीय कार्यालय, रवींद्र नाट्यमंदिर, दुसरा मजला, सयानी मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई - ४०००२५.</p>

कार्यासन क्रमांक (१)	विषय (२)	आवश्यक कागदपत्रांम ची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते (३)	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी (दालन क्र. व दूरध्वनी क्र.) (४)	सेवा विहित कालावधी पुरविली न गेल्यास ज्यांब च्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्र. (५)
	<p>२) नोंदीशी संबंधित चित्रे, नकाशे, आराखडे, चित्रपत्रे, दृक-श्राव्य माध्यमातील चलचित्रे इ. तयारी करणे, करवून घेणे व प्रमुख संपादकांच्या मान्यतेने अंतिम करणे.</p> <p>३) विश्वकोशातील नोंदीचे अद्ययावतीकरण करणे, ज्ञानमंडळातील तज्ज्ञ, समन्वयक, संस्था यांच्याशी संपर्क साधून सोपविण्यात आलेल्या विषयांच्या अद्ययावतीकरणाचे कार्य करणे.</p> <p>४) विविध माध्यमातून विश्वकोशाचे प्रकाशन करण्यासाठी (ग्रंथ, संकेतस्थळ, श्राव्य इ.) सहाय्यभूत असणे.</p> <p>५) विश्वकोशामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध उपक्रमांची जबाबदारी.</p> <p>६) सोपविलेल्या विषयासंबंधी पत्रव्यवहार करणे व त्यासंबंधीची सर्व प्रशासकीय कामे करणे.</p> <p>७) लेखक, समीक्षक व अभ्यागत संपादकांची मान्य दराने देयके तयार करून प्रशासकीय कार्यालयास पाठविणे.</p> <p>८) सर्वसाधारणपणे विश्वकोश संपादन कामात प्रमुख संपादक/विभाग संपादक / सहसंपादक यांना सहाय्यभूत असणे.</p> <p>९) कार्यालयाने वेळोवेळी सोपविलेली कामे पूर्ण करणे.</p>		दूरध्वनी क्र. ०२१६७-२२००५३, २२०१५४	ईमेल आयडी- vinimprashasan@ yahoo.co.in

कार्यासन क्रमांक (१)	विषय (२)	आवश्यक कागदपत्रांम ची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते (३)	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी (दालन क्र. व दूरध्वनी क्र.) (४)	सेवा विहित कालावधी पुरविली न गेल्यास ज्यांब च्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्र. (५)
	<p>१) विभाग संपादक/सहसंपादक यांच्या निर्देश व देखरेखीखाली विश्वकोशातील माहितीचे अद्ययावतीकरण संपादन/संकलन आदी कामे करणे.</p> <p>२) विश्वकोशातील विषयासंबंधीची सर्व प्रशासकीय कामे करणे.</p> <p>३) विषयानुसार (नोंदीप्रमाणे) फाईल्स व अद्ययावत कार्डस ठेवणे.</p> <p>४) विषयानुरूप तज्ञांकडे, लेखकांकडे सोपविलेल्या लेखन/संपादन कामासंबंधी पाठपुरावा करणे व सर्वसाधारणपणे संपादन/संकलन कामात विभाग संपादक/सहसंपादक/विद्याव्यासंगी सहायक यांना उपयोगी असणे.</p>	<p>शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले शासन निर्णय, परिपत्रकानुसार विहित कालावधीत सेवा पुरविणे.</p>	<p>संपादकीय सहायक, मराठी विश्वकोश कार्यालय, गंगापूरी, वाई जि. सातारा ४१२८०३</p> <p>दूरध्वनी क्र. ०२१६७ - २२००५३, २२०१५४</p>	<p>सचिव, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, प्रशासकीय कार्यालय, रवींद्र नाट्यमंदिर, दुसरा मजला, सयानी मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई ४०००२५.</p> <p>ईमेल आयडी- vinimprashasan@ yahoo.co.in</p>
	<p>१) मराठी विश्वकोश खंडातील मानव्य आणि विज्ञान व तंत्रज्ञान कक्षेतील नोंदीबाबत मागणीनुसार येणारी रेखाचित्रे, छायाचित्रे योग्य आकारात तयार करणे. (ऑन-लाईन/ऑफलाईन प्रिंटिंगच्या दृष्टीने)</p> <p>२) रंगीत, एकरंगी चित्रपत्र व नकाशांचे लेआउट तयार करणे.</p> <p>३) रंगीत नकाशांच्या लेआउटनुसार चार रंगात त्याचे आर्टवर्क तयार करणे.</p> <p>४) कला विभागातील चित्रकार, अभ्यागत संपादकांना मार्गदर्शन करून योग्य आकारात चित्रे/साधे रेखाटन/नकाशे आराखडे काढून घेणे.</p> <p>५) खंडातील चित्रे, एकरंगी नकाशे, रंगीत चित्रपत्रे व रंगीत नकाशांचे छपाई आकारात पॉझिटिव्ह, ठसे मुद्रणालयाकडून तयार करून घेणे व त्याच्या अंतिम छपाईस मान्यता देणे.</p> <p>६) ज्ञानमंडळाशी संबंधित कामे विद्याव्यासंगी सहायक यांच्या मार्गदर्शनाखाली पार पाडणे.</p>	<p>शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले शासन निर्णय, परिपत्रकानुसार विहित कालावधीत सेवा पुरविणे.</p>	<p>कला संपादक, मराठी विश्वकोश कार्यालय, गंगापूरी, वाई जि. सातारा- ४१२८०३.</p> <p>दूरध्वनी क्र. ०२१६७ - २२००५३, २२०१५४</p>	<p>सचिव, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, प्रशासकीय कार्यालय, रवींद्र नाट्यमंदिर, दुसरा मजला, सयानी मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई ४०० ०२५.</p> <p>ईमेल आयडी- vinimprashasan@ yahoo.co.in</p>

कार्यासन क्रमांक	विषय	आवश्यक कागदपत्रांम ची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी (दालन क्र. व दूरध्वनी क्र.)	सेवा विहित कालावधी पुरविली न गेल्यास ज्यांब च्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्र.
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
	<p>१) प्रमुख संपादक/विभाग संपादक यांच्या सूचनेनुसार तसेच विश्वकोश कार्यालयाच्या गरजेनुसार देशी तसेच परदेशी ग्रंथ/कालिके (जर्नल) मासिके, दैनिके यांची वेळोवेळी मागणी करणे.</p> <p>२) मागणीनुसार आलेली पुस्तके/संदर्भग्रंथ यांची तपासणी करणे, त्याचे वर्गीकरण करणे, अवाप्ती नोंदवहीत अवाप्ती क्रमांक देणे, ग्रंथांची कपाटात विषयवार मांडणी करणे.</p> <p>३) ग्रंथालयाची नियमित देखभाल करणे व त्यास जबाबदार असणे.</p> <p>४) संपादकीय वर्गात तसेच विश्वकोश कार्यालयात येणाऱ्या अभ्यागत संपादक वर्गास त्यांच्या दैनंदिन कामात लागणारे संदर्भग्रंथ पुरविणे.</p> <p>५) संपादन कामासंबंधात लागणारे संदर्भग्रंथ पुरवून त्यांची नोंदवहीत व कार्डावर नोंद ठेवणे तसेच ग्रंथ परत मिळविण्याची व्यवस्था करून आलेले ग्रंथ पुन्हा जागच्या जागी लावणे.</p>	शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले शासन निर्णय, परिपत्रकानुसार विहित कालावधीत सेवा पुरविणे.	ग्रंथालयीन सहायक, मराठी विश्वकोश कार्यालय, गंगापूरी, वाई जि. सातारा- ४१२८०३. दूरध्वनी क्र. ०२१६७ - २२००५३, २२०१५४	सचिव, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, प्रशासकीय कार्यालय, रवींद्र नाट्यमंदिर, दुसरा मजला, सयानी मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई ४०० ०२५. ईमेल आयडी- vinimprashasan@yahoo.co.in
२.	<p>संपादकीय टंकलेखन :-</p> <p>मराठी विश्वकोश खंड आणि इतर संबंधित संपादकीय कामाच्या नोंदींचे टंकलेखन करणे.</p>			
३.	<p>आस्थापना शाखा :-</p> <p>१) वाई येथील संपादकीय उपकार्यालयी- वर सर्वसाधारण नियंत्रण ठेवणे, प्रत्यक्षात पाहणी/देखरेख ठेवणे, निरीक्षण / तपासणी करणे व दैनंदिन कामे पाहणे. तसेच काण र्यालयाच्या कार्यक्षम व सुरळीत कारभारास जबाबदार राहणे.</p> <p>२) वाई कार्यालयाच्या कार्यक्षेत्रील आस्थापकीय व प्रशासकीय कामे पाहणे व प्रशासकीय कार्यालयांशी पत्रव्यवहार करणे.</p>	शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले शासन निर्णय, परिपत्रकानुसार विहित कालावधीत सेवा पुरविणे.	सहायक सचिव, मराठी विश्वकोश कार्यालय, गंगापूरी, वाई जि.सातारा- ४१२८०३. दूरध्वनी क्र. ०२१६७- २२००५३, २२०१५४	सचिव, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, प्रशासकीय कार्यालय, रवींद्र नाट्यमंदिर, दुसरा मजला, सयानी मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई - ४०००२५. दूरध्वनी क्र. २४२२९०२०.

कार्यासन क्रमांक	विषय	आवश्यक कागदपत्रांम ची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी (दालन क्र. व दूरध्वनी क्र.)	सेवा विहित कालावधी पुरविली न गेल्यास ज्यांब च्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्र.
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
	<p>३) मंडळाच्या मासिक तसेच विविध उपसम मित्यांच्या बैठकांना हजर राहणे. सचिवांच्या गैरहजेरीत या बैठकांचे काम स्वतः पाहणे.</p> <p>४) मंडळाच्या मराठी विश्वकोश खंडांच्या खरेदी / विक्रीसंबंधात आढावा घेण्यासाठी पाठ्यपुस्तक मंडळाची विभागीय कार्यालयांशी पत्रव्यवहार करणे.</p> <p>५) सचिवांना मंडळाच्या संपादकीय व प्रशासकीय सर्व कारभारात मदत करणे उपयुक्त असणे.</p> <p>६) जनमाहिती अधिकारी म्हणून काम पाहणे.</p>		ईमेल आयडी - mvkosh@gmail.com	ईमेल आयडी- vinimaprashasan@yahoo.co.in
४.	<p>लेखा शाखा :-</p> <p>१) वाई कार्यालयाचे कार्यालय प्रमुख आणि आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून दैनंदिन कामाची जबाबदारी पार पाडणे.</p> <p>२) रोखीचे पुस्तक (cash book), आकस्मिक खर्च नोंदवही तसेच इतर महर्हि त्त्वाच्या नोंदवह्या तयार ठेवणे.</p> <p>३) वाई कार्यालयातील कर्मचाऱ्यांची मासिक वेतन देयके, आकस्मिक खर्च व इतर खर्चाची देयके मंजूर करणे.</p>	शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले शासन निर्णय, परिण पत्रकानुसार विहित कालावधीत सेवा पुरविणे.	<p>सहायक सचिव, मराठी विश्वकोश कार्यालय, गंगापूरी, वाई जि.साता- रा-४१२८०३. दूरध्वनी क्र. ०२१६७- २२००५३, २२०१५४ ईमेल आयडी - mvishwa- kosh@gmail. com</p>	<p>सचिव, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, प्रशासकीय कार्यालय, रवींद्र नाट्यमंदिर, दुसरा मजला, सयानी मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई - ४०००२५. दूरध्वनी क्र. २४२२९०२०. ईमेल आयडी- vinimaprashasan@yahoo.co.in</p>

परिशिष्ट-२

कार्यपूर्तीचे वेळापत्रक

राज्य मराठी विकास संस्था

कार्यासन क्र.	विषय	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते	सेवा पुरविणारा अधिकारी/ कर्मचारी (दालन क्र. व दूरध्वनी क्र.)	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्र.
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
प्रकल्प शाखा-१	१. अभिजात मराठी भाषा दालन आणि लघुपट २. अभिजात मराठी भाषा जनअभियान - टप्पा एक ३. अभिजात मराठी भाषा जनअभियान - टप्पा दोन	प्रकल्प शाखेकडून नागरिकांना कोणत्याही प्रकारची थेट सेवा पुरविण्यात येत नाही.	संचालक, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई दूरध्वनी क्र. (०२२) २२६३१३२५	संचालक, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई दूरध्वनी क्र. (०२२) २२६३१३२५ इ-पत्ता- rmvs_mumbai@yahoo.com
प्रकल्प शाखा-२	१. देवनागरी टंकाविषयी पुस्तक २. मराठीच्या बोलींचे प्रतिमांकन व आरेखन ३. संस्थेचे मध्यवर्ती संदर्भग्रंथसंग्रहालय, बदलापूर ४. ऑड्यासिटी ह्या आज्ञावलीचे मराठीकरण करणे ५. गिम्प ह्या आज्ञावलीचे मराठीकरण ६. दुर्मिळ मराठी ग्रंथांचे संगणकीकरण (दुसरा टप्पा) ७. माय मराठी ८. मराठी ग्रंथसूची खंड ७ ९. मराठी ग्रंथसूची खंड ८ १०. मराठी दोलामुद्रितांची महाजालावरील सूची ११. मराठी विकिपीडिया कार्यशाळा १२. पाणिनीच्या अष्टाध्यायी ह्या ग्रंथाचा मराठी अनुवाद	प्रकल्प शाखेकडून नागरिकांना कोणत्याही प्रकारची थेट सेवा पुरविण्यात येत नाही.	कनिष्ठ संशोधन-साहाय्यक राज्य मराठी विकास संस्था दूरध्वनी क्र. (०२२) २२६३१३२५	संचालक, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई दूरध्वनी क्र. (०२२) २२६३१३२५ इ-पत्ता- rmvs_mumbai@yahoo.com

कार्यासन क्र.	विषय	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते	सेवा पुरविणारा अधिकारी/ कर्मचारी (दालन क्र. व दूरध्वनी क्र.)	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्र.
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
	१३. मराठी भाषा प्रचार-प्रसारांतर्गत कार्यशाळा/उपक्रम १४. युनिकोड कार्यशाळा			
प्रकल्प शाखा-३	१. बृहन्महाराष्ट्रातील मराठी मंडळांना अर्थसाहाय्य योजना २. बृहन्महाराष्ट्रातील शाळांना व मराठी भाषिक विद्यार्थ्यांना पाठ्यपुस्तके/ वृत्तपत्रे, बाल मासिकांचे वितरण/मंडळांना ग्रंथभेट ३. मराठी भाषा संस्कृती ज्ञान परीक्षा व निबंध स्पर्धा ४. उत्तम संदर्भसाधनांच्या निर्मितीसाठी अनुदान ५. संस्थेतील प्रकाशने, मुद्रण, विक्री, ग्रंथप्रदर्शन ६. संस्थेचे अंतर्गत संदर्भ ग्रंथालय ७. संस्थेच्या प्रकाशनांची जाहिरात ८. बोलकी पुस्तके / श्राव्य पुस्तके - दुसरा टप्पा ९. रंगवैखरी आंतर-महाविद्यालयीन नाट्याविष्कार स्पर्धा १०. "ग्रंथभेट" उपक्रम ११. मराठीचा प्रचार-प्रसार करण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय मंच १२. आप्तवाक्य १३. महाराष्ट्र- कर्नाटक सीमावर्ती भागात मराठी भाषा संस्कृती व विकास यासाठी अर्थसाहाय्य	प्रकल्पशाखेकडून नागरिकांना कोणत्याही प्रकारची थेट सेवा पुरविण्यात येत नाही.	कार्यासन अधिकारी राज्य मराठी विकास संस्था दूरध्वनी क्र. (०२२) २२६३१३२५	संचालक, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई दूरध्वनी क्र. (०२२) २२६३१३२५ इ-पत्ता - rmvs_mumbai@yahoo.com

कार्यासन क्र.	विषय	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते	सेवा पुरविणारा अधिकारी/ कर्मचारी (दालन क्र. व दूरध्वनी क्र.)	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्र.
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
	१४. प्रबोधनकार -संभाव्य माहितीपट १५. डॉ. गंगाधर पानतावणे - लघुपट			
प्रकल्प शाखा-४	१. तमिळ विद्यापीठ तंजावर येथील मोडी कागदपत्रांचे जतन, संवर्धन (प्रिझर्वेशन व कॉझर्वेशन), संगणकीकरण (डिजिटायजेशन), देवनागरी लिप्यांतर, भाषांतर करून ते प्रकाशित करणे. २. दासोपंतकृत गीतार्णव शब्दार्थ संदर्भकोश. ३. वाराणसी (बनारस) येथील मराठी भाषेचा सांस्कृतिक व समाजभाषा वैज्ञानिक अभ्यास. ४. महाराष्ट्रातील मराठी संशोधन संस्था/ मंडळ यांना अर्थसाहाय्य करणे. ५. अशोक केळकर मराठी भाषा अभ्यासक व मंगेश पाडगावकर भाषा संवर्धक पुरस्कार. ६. दलित-ग्रामीण साहित्य शब्दकोश व सूची. ७. अशोक केळकर शब्दकोश ८. मराठी भाषा पंधरवडा २०२२. ९. भाषाविज्ञान शिष्यवृत्ती १०. शिक्षक प्रशिक्षण-प्राथमिक माध्यमिक.	प्रकल्पशाखेकडून नागरिकांना कोणत्याही प्रकारची थेट सेवा पुरविण्यात येत नाही.	कनिष्ठ संशोधन-साहाय्यक - (अतिरिक्त कार्यभार) राज्य मराठी विकास संस्था दूरध्वनी क्र. (०२२) २२६३१३२५	संचालक, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई दूरध्वनी क्र. (०२२) २२६३१३२५ इ-पत्ता - rmvs_mumbai@yahoo.com

कार्यासन क्र.	विषय	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाते	सेवा पुरविणारा अधिकारी/ कर्मचारी (दालन क्र. व दूरध्वनी क्र.)	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्र.
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
प्रकल्प शाखा-५	१. "पुस्तकांचं गाव", भिलार २. "पुस्तकांचं गाव योजना विस्तार"	१. मोठ्या संख्येने प्रकल्पास आणि प्रकल्प कार्यालयास भेट देण्यासाठी येणाऱ्या शालेय, महाविद्यालयीन सहली, अभ्यास गट, विशेष गट आणि वाचक-पर्यटकांना कार्यालयातून सविस्तर माहिती सांगण्यात येते आणि विविध दालनांना भेटी दिल्या जातात. २. व्यक्तिगत किंवा गटांनी येणाऱ्या पर्यटकांना भाषेची गोडी लागावी आणि मराठी शब्दसंग्रह वाढावा म्हणून त्यांच्यासमोर भाषिक खेळांचे सादरीकरण करण्यात येते.	कार्यालय संयोजक पुस्तकांचं गाव, भिलार दूरध्वनी क्र. (०२१६८) २५०१११	संचालक, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई दूरध्वनी क्र. (०२२) २२६३१३२५ इ-पत्ता - rmvs_mumbai@ yahoo.com
प्रकल्प शाखा-६	१. वस्त्रनिर्मिती माहितीकोश २. आधुनिक महाराष्ट्राची जडणघडण : शिल्पकार चरित्रकोश ३. वऱ्हाडी बोली प्रकल्प (ई-पुस्तकासह) ४. विधिशास्त्र संज्ञा संकल्पना कोश ५. वाचन प्रेरणा दिन	प्रकल्प शाखेकडून नागरिकांना कोणत्याही प्रकारची थेट सेवा पुरविण्यात येत नाही.	प्रकल्पप्रमुख, प्रकल्पशाखा ०६, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई दूरध्वनी क्र. (०२२) २२६३१३२५	संचालक, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई दूरध्वनी क्र. (०२२) २२६३१३२५ इ-पत्ता - rmvs_mumbai@ yahoo.com

टिप : राज्य मराठी विकास संस्थेद्वारे एखादा प्रकल्प पूर्ण झाल्यानंतर त्याद्वारे निर्माण झालेली सामग्री ही विहित कार्यपद्धतीचे पालन करून आवश्यकतेनुसार महाजालाद्वारे नागरिकांसाठी विनामूल्य पद्धतीने उपलब्ध करून दिली जाते.

परिशिष्ट-३

अधिनियम व नियमांची यादी

१	महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम, १९६४ व त्या अंतर्गत सुधारणा.
२	महाराष्ट्र शासकीय कर्मचारी (न्यायिक विभागातील कर्मचाऱ्यांव्यतिरिक्त) मराठी भाषा परीक्षा नियम, १९८७
३	महाराष्ट्र नागरी सेवा (इंग्रजी लघुलेखक व इंग्रजी टंकलेखक यांनी प्राप्त करावयाचा मराठी लघुलेखक / मराठी टंकलेखन परीक्षा सक्तीची करण्याबाबत) नियमावली, १९९१
४	हिंदी भाषा परीक्षा नियम.
५	महाराष्ट्र शाळांमध्ये मराठी भाषेचे सक्तीचे अध्यापन व अध्ययन अधिनियम, २०२०
६	महाराष्ट्र राजभाषा (सुधारणा) अधिनियम, २०२१
७	महाराष्ट्र स्थानिक प्राधिकरणे (राजभाषा) अधिनियम, २०२२

विभागाचे महत्त्वाचे शासन निर्णय

१	नवलेखकांची चर्चासत्रे / कार्यशाळा	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्रमांक नलेका /१०१२/प्र.क्र. १३४/२०१२/भाषा - ३, दिनांक २४ जून, २०१३
२	नवलेखकांना प्रोत्साहन अनुदान	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्रमांक - सासंमं १०१३/प्र.क्र.१६५/२०१३/भाषा - ३, दिनांक ७ डिसेंबर, २०१३
३	वाङ्मयीन नियतकालिकांना अनुदान योजना	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्रमांक सासंमं - १०१३/प्र.क्र. १६६/२०१३/भाषा - ३, दिनांक १५ जानेवारी, २०१४
४	सात साहित्य संस्थांना अनुदान	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय सासंमं - १०१०/प्र.क्र. ७४/२०१४/भाषा - ३, दिनांक २२ ऑगस्ट, २०१४
५	ललित/ललितेतर वाङ्मयासाठी अनुदान	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र. सासंमं २०१३/प्र.क्र.१८०/२०१३ भाषा - ३, दि. १ ऑक्टोबर, २०१४
६	पुस्तक प्रकाशन योजना	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्रमांक : सासंमं १०१४/प्र.क्र.३००/२०१४/भाषा, दिनांक १५ डिसेंबर, २०१४
७	विंदा करंदीकर जीवन गौरव पुरस्कार	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र. विंदापु - १०१४/प्र.क्र.११२/२०१४/भाषा - ३, दि. १२ फेब्रुवारी, २०१५
८	श्री. पु. भागवत पुरस्कार	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्रमांक श्रीपुभा- १०१४ /प्र.क्र.११३/२०१४/भाषा - ३, दि. १२ फेब्रुवारी, २०१५
९	भाषा पंधरवडा	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: मभादि-२०१२/१८३/प्र.क्र.६१/भाषा-२, दि.१२ एप्रिल, २०१३ मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक : मभाप-२०१५/ प्र.क्र.७०/भाषा-२, दि.२२ जुलै, २०१५ मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र. मभापं-२०१९/प्र.क्र.१११/भाषा-२, दि. १८.०९.२०२०
१०	भाषा सल्लागार समितीची पुनर्रचना	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: भासस-२०१५/प्र.क्र.३०/भाषा-१, दि.०५ ऑगस्ट, २०१५ मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: भासस-२०२०/प्र.क्र.६/भाषा-१, दि.३० डिसेंबर, २०२१

११	महाराष्ट्र राज्य विश्वकोश निर्मिती मंडळाची पुनर्रचना	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: विनिमं-२०१५/प्र.क्र.५९/भाषा-२, दि.०५ ऑगस्ट, २०१५ मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: विनिम-२०२०/प्र.क्र.८/भाषा-२, दि.२७ मे, २०२१
१२	महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाची पुनर्रचना	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: सासंमं-१०१५/प्र.क्र.५८/२०१५/भाषा-३, दि.०५ ऑगस्ट, २०१५ मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: सासंम-२०२०/प्र.क्र.६/भाषा-३, दि.२७ मे, २०२१
१३	राज्य मराठी विकास संस्थेची रचना	शिक्षण व सेवा योजना विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: इएसटी-५५९२/४१८/९२/ प्रशा-१, दिनांक २० एप्रिल, १९९२
१४	अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलन अनुदान	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक : सासंअ-१०१५/प्र.क्र. १०३/ २०१५/ भाषा-३, दिनांक ९ ऑक्टोबर, २०१५
१५	अन्य मराठी साहित्य संमेलन अनुदान योजना	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्रमांक रासांधो -१०१२/प्र.क्र. १२६/२०१२/भाषा-३, दिनांक १७ एप्रिल, २०१५ व मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्रमांक रासांधो - १०१५/प्र.क्र. १११/२०१५/ भाषा-३, दिनांक १६ जानेवारी, २०१६
१६	स्व. यशवंतराव चव्हाण राज्य वाङ्मय पुरस्कार योजना	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्रमांक:रावापु - १०१२/ प्र.क्र.१०४/२०१२/भाषा-३, दि.१० सप्टेंबर, २०१२ मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्रमांक पुरस - १०१२/प्र.क्र.१११/२०१२/भाषा - ३, दि. ०३ मार्च, २०१४ व मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्रमांक रावापु - १०१४/प्र.क्र.१२०/२०१४/भाषा-३, दि. ०२ फेब्रुवारी, २०१६
१७	अनुवादकांची तासिका	सा.प्र.विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक-एलएनजी-२००७/६८४१/प्र.क्र.९/०७/२०-ब, दि.१८ जानेवारी, २००८ मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक-नामिका-२०१५/प्र.क्र.१००/भाषा-२, दि.१५ फेब्रुवारी, २०१६
१८	डॉ. अशोक केळकर व कविवर्य मंगेश पाडगांवकर	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक-भासंपु-२०१६/प्र.क्र.२६/२०१६/भाषा-३, दि.१८ फेब्रुवारी, २०१६
१९	ज्ञानमंडळाची निर्मिती	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: विकोश-२०१५/प्र.क्र.१७१/भाषा-२, दि.२३ फेब्रुवारी, २०१६
२०	खाजगी विक्रेत्यांची नियुक्ती करणे. प्रकाशनावर सूट	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: संकीर्ण-१०१५/प्र.क्र.१४५/२०१५/भाषा-३, दि.१५ मार्च, २०१६
२१	वाचन प्रेरणा दिन	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: वाप्रदि-२०१६/प्र.क्र.१४४/२०१६/भाषा-३ दि.२६ सप्टेंबर, २०१६
२२	भाषा गौरव दिन २७ फेब्रुवारी	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: मभादि-२०१७/प्र.क्र.१५/२०१७/भाषा-३, दि.२१ जानेवारी, २०१७

२३	केंद्र शासनाच्या त्रि-भाषा सूत्रानुसार राज्यातील केंद्र शासनाची कार्यालय, बँका, विमा कंपनी, रेल्वे इत्यादीमध्ये इंग्रजी व हिंदीबरोबरच मराठीचा वापर करण्याबाबत	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: मभावा-२०१६/प्र.क्र.८२/भाषा-२, दि.०५ डिसेंबर, २०१७ अशासकीय पत्र क्र. मभावा-२०१८/प्र.क्र.१०९/२०१८/भाषा-२, दि.१०.०६.२०१९ मराठी भाषा विभाग, शासन परिपत्रक क्र. मभावा-२०१९/प्र.क्र.६६/भाषा-२, दि. ०६.११.२०२०
२४	शासन व्यवहारात राजभाषा मराठीचा वापर करण्याबाबत	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: मभावा-२०१८/प्र.क्र.४७/भाषा-२, दि.०७ मे, २०१८
२५	खाजगी अनुवादकांची नामिका (पॅनल)	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: नामिका-२०१७/प्र.क्र.८३/भाषा-२, दि.२५ जानेवारी, २०१८
२६	राज्य मराठी विकास संस्था यांचेमार्फत पुस्तकाचे गाव भिल्लार योजना कार्यान्वित करणेबाबत.	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: पुगाव-२०१८/प्र.क्र.३७/२०१८/भाषा-३, दि.१३ सप्टेंबर, २०१९
२७	दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ तरतुदीच्या अनुषंगाने दिव्यांगद व्यक्तित्वाच्या विविध योजना/उपक्रम यामध्ये समावेश करण्याबाबत.	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: संकीर्ण-२०२०/प्र.क्र.७६/भाषा-३, दि.२१ डिसेंबर, २०२०
२८	महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाची पुनर्रचना	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: सांसंम-२०२०/प्र.क्र.६/भाषा-३, दि.२७ मे, २०२१
२९	प्रबोधन पाक्षिक शताब्दी वर्ष साजरे करण्याबाबत	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: शताब्दी-२०२०/प्र.क्र.८१/२०१८/भाषा-३, दि.३ ऑगस्ट, २०२१
३०	भाषा सल्लागार समितीची पुनर्रचना	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: भासस-२०२०/प्र.क्र.६/भाषा-१, दि.३० डिसेंबर, २०२१
३१	पुस्तकाचे गाव योजनेचा विस्तार करणेबाबत.	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक: पुगाव-२०२०/प्र.क्र.४८/भाषा-३, दि.४ जानेवारी, २०२२
३२	महाराष्ट्र राजभाषा (सुधारणा) अधिनियम, २०२१ मधील तरतुदीनुसार, "राज्य मराठी भाषा समिती" स्थापन करणेबाबत	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र. मभावा-२०२२/प्र.क्र.९/भाषा-२, दि. १६.०२.२०२२
३३	आंतरराष्ट्रीय स्तरावर मराठी भाषेचे जतन व संवर्धन करण्यासाठी आयोजित करण्यात येत असलेल्या विविध उपक्रमांसाठी "आंतरराष्ट्रीय मराठी मंच निर्माण करणे आणि त्यासाठी समन्वयक नेमणे	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-२०२२/प्र.क्र.१८/भाषा-२, दि. ०७.०३.२०२२

३४	इंग्रजी मजकुराचा मराठी भाषेमध्ये व मराठी मजकुराचा इंग्रजी भाषेमध्ये अनुवाद करण्यासाठी खाजगी अनुवादकांची नामिका (पॅनल) स्थापन करण्याबाबत	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र. नामिका-२०१९/प्र.क्र.२९/भाषा-२, दि. २२.०३.२०२१
३५	प्रशासकीय कार्यालये आणि स्थानिक प्राधिकरणे यांच्या कामकाजात मराठी भाषेचा वापर करण्याबाबतच्या तरतुदी एकत्रितपणे उपलब्ध करून देणेबाबत	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-२०२२/प्र.क्र.६२/भाषा-२, दि. ०९.०५.२०२२
३६	मराठी भाषा प्रचार व प्रसारासाठीचे उपक्रम (कार्यक्रम) म्हणून प्रशासकीय मान्यता देण्याबाबत	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र. मभावा-२०२०/प्र.क्र.९८/भाषा-२, दि. २४.०६.२०२२
३७	मराठी भाषा प्रचार व प्रसारासाठीचे उपक्रम (कार्यक्रम) महसूली विभाग व जिल्हा स्तरावर राबविण्यासाठी निधी उपलब्ध करणेबाबत	मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र. मभावा-२०२०/प्र.क्र.९८/भाषा-२, दि. २४.०६.२०२२

** उपरोक्त शासन निर्णय विभागाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहेत.

अधिनियम व नियमांची माहिती :-

भाषा संचालनालयाकडून राज्य अधिनियम व केंद्रीय अधिनियमांचा मराठीत अनुवाद करण्यात येतो. आतापर्यंत एकूण ४७४ राज्य अधिनियम (मराठी) व ३८१ केंद्रीय अधिनियमांचा मराठीत अनुवाद करण्यात आलेला असून, सदर राज्य अधिनियम व केंद्रीय कायदे शासनाच्या मुख्य संकेतस्थळावर उपलब्ध आहेत.

विभागांतर्गत महत्त्वाच्या समित्या व मंडळे :-

(१) महाराष्ट्र राज्याचे राजभाषा मराठीचे धोरण ठरविण्यासाठी भाषा संचालनालयाने प्रकाशित केलेल्या कोश/परिभाषा कोश यांमध्ये नवीन प्रचलित शब्दांची भर घालून परिभाषा कोश अद्ययावत करणे, नवीन परिभाषा कोशांची निर्मिती करणे, परिभाषा कोशांचे पुनर्मुद्रण, परिभाषेतील परिष्करणे, शब्द व्युत्पत्ती मराठी पारिभाषिक संज्ञांच्या समस्या सोडविणे यांसारखी कामे पार पाडण्यासाठी, भाषा अभिवृद्धीसाठी नवनवे उपाय व कार्यक्रम सुचविणे व त्या अनुषंगाने शासनाला मार्गदर्शन करण्यासाठी शासनाने शासन निर्णय क्रमांक भासस-२०१०/प्र.क्र.७४/२०-ब, दि.२२ जून, २०१० अन्वये भाषा सल्लागार समितीची स्थापना केली आहे. मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय क्र.भासस-२०२०/प्र.क्र.६/भाषा-१, दि.३० डिसेंबर, २०२१ अन्वये सदर समितीची पुनर्रचना करण्यात आली आहे. भाषा सल्लागार समितीअंतर्गत खालीलप्रमाणे पाच उपसमित्या कार्यरत आहेत.

१. शासन व्यवहार कोश (सुधारित) उपसमिती
२. कृषिशास्त्र परिभाषा कोश (सुधारित) उपसमिती
३. शिक्षणशास्त्र परिभाषा कोश (सुधारित) उपसमिती
४. अर्थशास्त्र परिभाषा कोश (सुधारित) उपसमिती
५. तत्त्वज्ञान व तर्कशास्त्र परिभाषा कोश (सुधारित) उपसमिती.

(२) मराठी भाषा / हिंदी भाषा परीक्षा तसेच मराठी टंकलेखन / लघुलेखन परीक्षांचे निकाल जाहीर करण्यासाठी एतदर्थ मंडळाची स्थापना करण्यात आली आहे. त्या अंतर्गत तीन समित्या कार्यरत आहेत. परीक्षांचे निकाल जाहीर करण्यासाठी या समित्यांच्या बैठका दर सहा महिन्यांनी घेण्यात येतात.

१. एतदर्थ मंडळ मराठी भाषा परीक्षा समिती.
२. एतदर्थ मंडळ हिंदी भाषा परीक्षा समिती,
३. एतदर्थ मंडळ मराठी टंकलेखन व लघुलेखन परीक्षा समिती.

(अधिनियम व नियमांची यादी)

महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाची निर्मिती शा.नि.सा.प्र.वि.क्र.बीएलसी - १९६० - के, दिनांक १९ नोव्हेंबर, १९६० या शासन निर्णयान्वये झालेली आहे. मराठी भाषा विभागाकडून वेगवेगळ्या विषयाबाबत प्राप्त होणारे शासन निर्णय, परिपत्रक, अध्यादेश, यानुसार तसेच वेळोवेळी महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाच्या बैठकीत घेण्यात येणाऱ्या वाङ्मयीन निर्णयानुसार विविध वाङ्मयीन धोरणात्मक निर्णयांची अमलबजावणी केली जाते. मंडळाशी संबंधित विविध शासन निर्णय शासनाच्या, मंडळाच्या तसेच मराठी भाषा विभागाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आले आहेत.

१)	ललित/ललितेतर वाङ्मयासाठी अनुदान	मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्र. सासंमं २०१३/प्र.क्र.१८०/२०१३ भाषा - ३, दि. १ ऑक्टोबर, २०१४
२)	नवलेखकांना प्रोत्साहन अनुदान	मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्रमांक - सासंमं १०१३/प्र.क्र.१६५/२०१३/भाषा - ३, दिनांक ७ डिसेंबर, २०१३
३)	नवलेखकांची चर्चासत्रे/कार्यशाळा	मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्रमांक नलेका - २०१९/प्र.क्र. ५७/भाषा - ३, दिनांक ५ ऑगस्ट, २०१९ व मराठी भाषा विभाग शासन शुद्धिपत्र क्रमांक : नलेका - २०१९/प्र.क्र. ५७/भाषा - ३, दिनांक ९ ऑगस्ट, २०१९
४)	सात साहित्य संस्थांना अनुदान -	मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय सापअ - १०१५/प्र.क्र. १४७/२०१५/भाषा - ३, दिनांक ८ नोव्हेंबर, २०१७
५)	अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलन अनुदान -	मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्रमांक सासंअ - २०१८/प्र.क्र.१२२/२०१८/भाषा - ३, दि. २३ ऑगस्ट, २०१८
६)	वाङ्मयीन नियतकालिकांना अनुदान योजना-	मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्रमांक सासंमं - १०१३/प्र.क्र. १६६/२०१३/भाषा - ३, दिनांक १५ जानेवारी, २०१४
७)	अन्य मराठी साहित्य संमेलन अनुदान योजना -	मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्रमांक रासांधो - १०१२/प्र.क्र. १२६/२०१२/भाषा - ३, दिनांक १७ एप्रिल, २०१५, मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्रमांक रासांधो - १०१५/प्र.क्र. १११/२०१५/भाषा - ३, दिनांक २६ जून, २०१९
८)	पुस्तक प्रकाशन योजना	मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्रमांक : सासंमं १०१४/प्र.क्र.३००/२०१४/भाषा, दिनांक १५/१२/२०१४
९)	स्व. यशवंतराव चव्हाण राज्य वाङ्मय पुरस्कार योजना	मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्रमांक रावापु - १०१२/ प्र.क्र.१०४/२०१२/भाषा-३, दि.१० सप्टेंबर, २०१२, मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्रमांक पुरस - १०१२/प्र.क्र.१११/२०१२/भाषा - ३, दि. ०३ मार्च, २०१४ व मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्रमांक रावापु - १०१४/प्र.क्र.१२०/२०१४/भाषा - ३, दि. ०२ फेब्रुवारी, २०१६
१०)	विंदा करंदीकर जीवन गौरव पुरस्कार	मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्र. विंदापु - १०१४/प्र.क्र.११२/२०१४/भाषा - ३, दि. १२ फेब्रुवारी, २०१५ व मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्र. विंदापु - १०१४/प्र.क्र.११२/२०१४/भाषा - ३, दि. १२ जुलै, २०१८, मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्र. पुरस - २०२०/प्र.क्र.६६/भाषा - ३, दि. १६ ऑक्टोबर, २०२० व मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्र. पुरस - २०२०/प्र.क्र.६६/भाषा - ३, दि. १० नोव्हेंबर, २०२०
११)	श्री. पु. भागवत पुरस्कार	मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्रमांक श्रीपुभा- १०१४ /प्र.क्र.११३/२०१४/भाषा - ३, दि. १२ फेब्रुवारी, २०१५, मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्र. पुरस - २०२०/प्र.क्र.६६/भाषा - ३, दि. १६ ऑक्टोबर, २०२० व मराठी भाषा विभाग शासन निर्णय क्र. पुरस - २०२०/प्र.क्र.६६/भाषा - ३, दि. १० नोव्हेंबर, २०२०

परिशिष्ट - ४

विभागांतर्गत महत्त्वाच्या समित्या व मंडळे
मराठी भाषा विभागाच्या विविध योजना / कामकाज कार्यान्वित करण्याकरिता स्थापन केलेल्या
मुख्य समित्या व मंडळांची माहिती

(१) अभिजात मराठी भाषा समिती :-

भारतीय भाषांना अभिजात भाषेचा दर्जा देण्यासंदर्भात केंद्र शासनाकडून कार्यवाही केली जाते. अभिजात भाषेचा दर्जा देण्यासाठी केंद्र शासनाने कळविलेल्या निकषांच्या अनुषंगाने मराठी भाषा ही अभिजात भाषेचा दर्जा मिळण्यासाठी पात्र ठरते किंवा कसे, याबाबतचा अभ्यास करून केंद्र शासनाकडे परिपूर्ण प्रस्ताव पाठविण्यासाठी राज्य शासनाने प्रा. रंगनाथ पठारे यांच्या अध्यक्षतेखाली भाषातज्ज्ञांची एक समिती दिनांक १०.१.२०१२ च्या शासन निर्णयानुसार स्थापन केली. या समितीने तयार केलेला मराठी भाषेतील अहवाल शासनाने दिनांक १२.७.२०१३ रोजी केंद्र शासनाचे सचिव, संस्कृती मंत्रालय, नवी दिल्ली यांच्याकडे पाठविला आहे. सदरच्या अहवालाची इंग्रजी अनुवादित प्रत दिनांक १६.११.२०१३ रोजी केंद्र शासनाचे सचिव, संस्कृती मंत्रालय, नवी दिल्ली यांच्याकडे पाठविली आहे.

मराठी भाषेला अभिजात भाषेचा दर्जा देण्याचा प्रस्ताव केंद्र शासनाकडे विचाराधीन आहे.

(२) भाषा सल्लागार समिती :-

महाराष्ट्र शासनाने दिनांक २२.०६.२०१० च्या शासन निर्णयान्वये शासन व्यवहारात राजभाषा मराठीचा वापर करण्याचे धोरण राबविण्यासाठी भाषा संचालनालयांतर्गत कायमस्वरूपी भाषा सल्लागार समितीची स्थापना केली. या समितीवरील अशासकीय सदस्यांची नियुक्ती ३ वर्षांकरिता असल्याने समितीचे अध्यक्ष आणि सदस्य नव्याने नियुक्त करून दिनांक ०५.०८.२०१५ च्या शासन निर्णयान्वये भाषा सल्लागार समितीची पुनर्रचना करण्यात आली. सदर समितीवरील अशासकीय व शासकीय सदस्यांची संख्या २८ आहे. या समितीची कार्यक्षमता खालीलप्रमाणे आहे :-

(अ) राज्याचे पुढील २५ वर्षांतील मराठी भाषेचे धोरण ठरविणे.

(आ) भाषा अभिवृद्धीसाठी नवनवे उपाय व कार्यक्रम सुचविणे व या अनुषंगाने शासनाला मार्गदर्शन करणे.

(इ) भाषा संचालनालयाने प्रकाशित केलेल्या कोशांमध्ये प्रचलित शब्दांची भर घालून कोश अद्ययावत करणे.

(ई) नवीन परिभाषा कोशांची निर्मिती करणे आणि

(उ) परिभाषा कोशांचे पुनर्मुद्रण, परिभाषेतील अत्यावश्यक परिष्करणे, शब्दव्युत्पत्ती, मराठी पारिभाषिक संज्ञांच्या समस्या सोडविणे.

(३) महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ :-

मराठी भाषेतील विविध साहित्य विषयक उपक्रम राबविणे व साहित्यिकांना प्रोत्साहन देणे, याकरिता महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाची निर्मिती करण्यात आलेली आहे. शासन निर्णय, क्रमांक-सासंमं-१०१५/प्र.क्र.५८/२०१५/भाषा-३, दिनांक ०५ ऑगस्ट, २०१५ अन्वये मंडळाची पुनर्रचना करण्यात आली असून मंडळामध्ये एकूण २८ साहित्यिकांचा सदस्य म्हणून समावेश करण्यात आला आहे.

(४) महाराष्ट्र राज्य विश्वकोश निर्मिती मंडळ :-

महाराष्ट्र राज्य विश्वकोश निर्मिती मंडळाकडून विश्वकोशाची १ ते २० खंड प्रसिद्ध करण्यात आले आहेत. विश्वकोशातील नोंदी अद्ययावत करण्याकरिता विश्वकोश निर्मिती मंडळाची शासन निर्णय, क्रमांक-विनिमं-२०१५/प्र.क्र.५९/२०१५/भाषा-२, दिनांक ५ ऑगस्ट, २०१५ अन्वये पुनर्रचना करण्यात आली आहे. विश्वकोश निर्मिती मंडळामध्ये एकूण २३ अशासकीय सदस्यांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

(५) राज्य मराठी विकास संस्था, नियामक मंडळ :-

मराठी भाषेच्या सर्वांगीण विकासासाठी राज्य मराठी विकास संस्था या स्वायत्त संस्थेची निर्मिती करण्यात आली असून संस्थेचे कामकाज नियामक मंडळाच्या मान्यतेने करण्यात येते. शासन निर्णय, क्रमांक-रामवि-१०१४/प्र.क्र.४४/२०१४/भाषा-३, दिनांक १७ ऑक्टोबर, २०१५ अन्वये संस्थेच्या नियामक मंडळाची पुनर्रचना करण्यात आली आहे. यामध्ये भाषा व साहित्य क्षेत्रातील एकूण २१ अशासकीय सदस्यांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

परिशिष्ट-५

क्षेत्रीय कार्यालयांचे विविध उपक्रम

(१) भाषा संचालनालय

(२) भाषा संचालनालयाच्या प्रकाशनांची यादी पुढीलप्रमाणे आहे :-

१	पदनाम कोश	२७	स्थापत्य अभियांत्रिकी परिभाषा कोश
२	वित्तीय शब्दावली	२८	भौतिकशास्त्र परिभाषा कोश
३	शासन व्यवहार कोश *	२९	विद्युत अभियांत्रिकी परिभाषा कोश
४	प्रशासन वाक्प्रयोग *	३०	कृषिशास्त्र परिभाषा कोश
५	प्रशासनिक लेखन	३१	जीवशास्त्र परिभाषा कोश
६	राजभाषा परिचय	३२	शरीरक्रियाशास्त्र परिभाषा कोश
७	राजभाषा परिचय कार्यरूप व्याकरण	३३	राज्यशास्त्र परिभाषा कोश
८	शासन व्यवहारात मराठी	३४	साहित्य समीक्षा परिभाषा कोश
९	मराठी लघुलेखन	३५	लोकप्रशासन परिभाषा कोश
१०	मराठी लघुलेखन मार्गदर्शिका	३६	अर्थशास्त्र परिभाषा कोश
११	मराठी टंकलेखन प्रवेशिका	३७	धातुशास्त्र परिभाषा कोश
१२	कार्यदर्शिका *	३८	मानसशास्त्र परिभाषा कोश
१३	प्रमाणलेखन नियमावली	३९	व्यवसाय व्यवस्थापन परिभाषा कोश
१४	मंथन	४०	संख्याशास्त्र परिभाषा कोश
१५	भारताचे संविधान	४१	औषधशास्त्र परिभाषा कोश
१६	न्याय व्यवहार कोश *	४२	भूगोलशास्त्र परिभाषा कोश
१७	ग्रंथालयशास्त्र परिभाषा कोश	४३	वृत्तपत्रविद्या परिभाषा कोश
१८	गणितशास्त्र परिभाषा कोश	४४	न्यायवैद्यक व विषशास्त्र परिभाषा कोश
१९	समाजशास्त्र परिभाषा कोश	४५	भाषाविज्ञान व वाङ्मयविद्या परिभाषा कोश
२०	तत्त्वज्ञान व तर्कशास्त्र परिभाषा कोश	४६	शासन व्यवहार शब्दावली
२१	वाणिज्यशास्त्र परिभाषा कोश	४७	भौतिकशास्त्र पारिभाषिक शब्दावली
२२	रसायनशास्त्र परिभाषा कोश	४८	कृषिशास्त्र पारिभाषिक शब्दावली
२३	भूशास्त्र परिभाषा कोश	४९	विकृतिशास्त्र पारिभाषिक शब्दावली
२४	शारीर परिभाषा कोश	५०	वाणिज्यशास्त्र पारिभाषिक शब्दावली
२५	शिक्षणशास्त्र परिभाषा कोश	५१	संक्षिप्त शेज्यांची लघुपुस्तिका
२६	यंत्र अभियांत्रिकी परिभाषा कोश	५२	शासन व्यवहार नित्योपयोगी लघुपुस्तिका

** या कार्यालयाकडून नागरिकांना कोणत्याही प्रकारची थेट सेवा पुरविण्यात येत नाही.

(५) महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ

मंडळाचे उपक्रम :

(१) पुस्तक प्रकाशन उपक्रम : या योजनेमध्ये शास्त्रीय (विज्ञान) ग्रंथमाला, उत्कृष्ट ग्रंथांचे भाषांतर, महाराष्ट्राच्या इतिहासाशी संबंधित ऐतिहासिक कागदपत्रांचे संपादन व प्रकाशन, वैचारिक, समीक्षात्मक, चरित्रात्मक इत्यादी विषयांवरील ग्रंथ प्रकाशित केले जातात. तसेच मंडळाने प्रकाशित केलेल्या पुस्तकांचे मागणीनुसार पुनर्मुद्रणही केले जाते. सदर योजनेअंतर्गत आतापर्यंत ५३५ पुस्तके प्रकाशित केली आहेत.

(अ) उत्कृष्ट ग्रंथांची भाषांतरे - मराठीतील व अन्य भाषांमधील विविध विषयांवरील अभिजात वाङ्मयाच्या ग्रंथांनी जगातील वैचारिक साहित्यात मोलाची भर घातली आहे. अशा मौलिक व महत्वपूर्ण ग्रंथांची भाषांतरे मराठी तसेच हिंदी आणि इंग्रजी भाषेत उपलब्ध करून देण्याचा या योजनेमागील उद्देश आहे. या योजनेअंतर्गत इंग्रजी, रशियन, फ्रेंच इत्यादी पाश्चात्य व संस्कृत, प्राकृत यांसारख्या भारतीय भाषांतून मंडळाने पुस्तके निवडली असून, भाषांतरीत पुस्तके प्रकाशित करण्यात आली आहेत.

(ब) महाराष्ट्राचा इतिहास व त्यावर प्रकाश टाकणाऱ्या ऐतिहासिक कागदपत्रांचे संपादन व प्रकाशन— महाराष्ट्राच्या इतिहासावर प्रकाश टाकणारी उपलब्ध नवीन साधने आणि साहित्य लक्षात घेऊन व अशा अद्ययावत साधनसामग्रीचा उपयोग करून आधुनिक इतिहास रचनेच्या तत्त्वानुसार महाराष्ट्राचा प्रमाणभूत असा सुलभ राजकीय, सांस्कृतिक इतिहास मराठी भाषेत नव्याने संपादित / प्रकाशित करण्यात येतो. प्रागैतिहासिक काळापासून आधुनिक काळापर्यंत साधारणतः प्रत्येकी ५०० पृष्ठांच्या ५ खंडात म्हणजे (१) प्राचीन कालखंड, (२) मध्ययुगीन कालखंड, (३) मराठा कालखंड भाग-१, शिवकाल, (४) मराठा कालखंड भाग-२ पेशवेकाळ व (५) आधुनिक कालखंड अशा पाच भागांचा यात समावेश आहे, यापैकी प्राचीन कालखंड भाग-१, मध्ययुगीन कालखंड भाग-१ (खंड -१ व २), मराठा कालखंड भाग-१ (शिवकाळ) व मराठा कालखंड भाग-२ (पेशवेकाळ) हे चार खंड प्रकाशित झाले आहेत. आधुनिक कालखंडाच्या लेखनाचे काम डॉ. के.के.चौधरी यांनी पूर्ण केले असून सदर आधुनिक कालखंडावरील आधुनिक महाराष्ट्राचा इतिहास या पुस्तकाचे दोन्ही खंड प्रसिद्ध करण्यात आले आहेत.

(क) मंडळाची वैचारिक, समीक्षात्मक, चरित्रात्मक स्वरूपाची अन्य प्रकाशने - खाजगी प्रकाशकांमार्फत साधारणतः जी पुस्तके प्रकाशित करण्यास नकार दिला जातो, अशी पुस्तके जिज्ञासू, चोखंदळ तसेच वाचकांस वाजवी किंमतीत उपलब्ध करून देण्यात येतात. मराठीतील प्रतिभावंत साहित्यिकांच्या साहित्याचे पुनर्मुद्रण तसेच समाज-परिवर्तन घडविण्यास मदत होऊ शकेल असे थोर विचारवंतांचे वाङ्मय, असामान्य व्यक्तींची चरित्रे वगैरे प्रकाशित करण्यात येतात. संपूर्ण गडकरी भाग-१, महात्मा फुले समग्र वाङ्मय, लोकहितवादी समग्र वाङ्मय, आगरकर समग्र वाङ्मय खंड १ ते ३, आचार्य भागवतांचे संकलित वाङ्मय, प्रबोधनकार ठाकरे समग्र वाङ्मय १ ते ५, सांस्कृतिक महाराष्ट्र खंड १ व २, केशवसुतांची कविता (हस्तलिखिताची यथामूल आवृत्ती), नामदेवगाथा, भावार्थ रामायण, संत तुकाराम बाबांची गाथा (१९५० मध्ये प्रकाशित केलेली) अशा प्रकारची पुस्तके प्रकाशित केली आहेत.

(ड) महाराष्ट्राचे शिल्पकार उपक्रम : महाराष्ट्राच्या राजकीय, सामाजिक, शैक्षणिक, सांस्कृतिक, आर्थिक व वैचारिक जडणघडणीत ज्या महनीय व्यक्तींनी भर घातली आहे, त्यांच्या जीवनकार्यावर आधारित साधारणतः शंभर ते सव्वाशे पानांची चरित्रे महाराष्ट्राचे शिल्पकार या योजनेंतर्गत पुस्तकरूपाने प्रकाशित करण्यात येतात. आतापर्यंत एकूण ४५ महनीय व्यक्तींची चरित्रे प्रकाशित करण्यात आली आहेत.

(२) ललित व ललितेतर वाङ्मयाच्या प्रकाशनार्थ अनुदान : मराठीतील वैचारिक व शास्त्रीय विषयावरील ग्रंथांची उणीव लक्षात घेऊन लिहिलेल्या शास्त्रीय व तांत्रिक विषयावरील वैशिष्ट्यपूर्ण संशोधनात्मक अशा उच्च दर्जाच्या लेखनाचा तसेच ललित साहित्यातील वाङ्मयीन दृष्टीने गुणवत्तापूर्ण असलेल्या लेखनाचा विचार अनुदानासाठी केला जातो. महाराष्ट्र राज्य साहित्य व संस्कृती मंडळाकडे पुस्तकाच्या प्रकाशनार्थ अनुदानासाठी व्यक्ती अथवा संस्थांकडून प्राप्त होणाऱ्या पुस्तकाच्या प्रकाशन खर्चाच्या ७५ % इतके एकरकमी परंतु जास्तीत जास्त रु.३०,०००/-च्या मर्यादित अर्थसहाय्य केले जाते.

(३) नवलेखक उत्तेजनार्थ अनुदान : मराठी भाषेतील नवलेखकांना ललित वाङ्मयाच्या प्रकाशनासाठी उत्तेजनार्थ अनुदान देण्याची योजना महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळामार्फत दरवर्षी राबविली जाते. सदर योजना महाराष्ट्रातील मराठी नवलेखकांनाच लागू आहे. मंडळाकडे दरवर्षी काव्य, कथा, नाटक / एकांकिका, कादंबरी, ललित गद्य व बाल वाङ्मयातील विविध

प्रकारची हस्तलिखिते प्राप्त होतात. मंडळाच्या नवलेखक अनुदान समितीच्या बैठकीमध्ये प्राप्त अनुकूल हस्तलिखितांना अनुदान देण्यासंबंधीचा निर्णय दरवर्षी घेतला जातो. अनुकूल हस्तलिखिताच्या प्रकाशनासाठी मंडळाकडून प्रकाशकांना सुरुवातीस २५ टक्के अनुदान रक्कम देण्यात येते व प्रकाशकाने नवलेखकांची पुस्तके सुविहित पद्धतीने मंडळास छापून दिल्यानंतर उर्वरित ७५ टक्के अनुदानाची रक्कम मंडळाकडून देण्यात येते.

(४) नवलेखकांची चर्चासत्रे/कार्यशाळांना अनुदान : नवलेखकांना ज्येष्ठ साहित्यिकांचे मार्गदर्शन व्हावे, त्यांच्या लेखनात सुधारणा व्हावी म्हणून महाराष्ट्रात विविध ठिकाणी नवलेखकांची चर्चासत्रे / कार्यशाळा आयोजित केल्या जातात.

(५) साहित्य संस्थांना अनुदान : या अनुदान योजनेअंतर्गत शासनामार्फत मराठी साहित्य आणि संस्कृतीच्या विकासासाठी खालील ७ संस्थांना सध्या दरवर्षी प्रत्येकी रु.१०.०० लक्ष इतके वार्षिक अनुदान देण्यात येते :-

- (१) अखिल भारतीय मराठी साहित्य महामंडळ
- (२) विदर्भ साहित्य संघ, नागपूर
- (३) मराठवाडा साहित्य परिषद, औरंगाबाद
- (४) महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
- (५) मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई
- (६) कोकण मराठी साहित्य परिषद, रत्नागिरी
- (७) दक्षिण महाराष्ट्र साहित्य सभा, कोल्हापूर.

(६) अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनास अनुदान : अखिल भारतीय मराठी साहित्य महामंडळ दरवर्षी अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलन आयोजित करते. या संमेलनासाठी रु.२५ लाख इतके अनुदान देण्यात येत होते त्यात वाढ करून सन २०१८ पासून दरवर्षी रु.५० लाख इतके अनुदान देण्यात येते.

(७) महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाकडून साहित्य व संस्कृतीच्या क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य केलेल्या व्यक्ती / संस्था / साहित्यिक यांना विविध पुरस्काराने सन्मानित करण्यात येते. (पुरस्कार परिशिष्ट-६)

(८) अन्य मराठी साहित्य संमेलनांना अनुदान : महाराष्ट्र राज्य सांस्कृतिक धोरण २०१० नुसार अखिल भारतीय मराठी साहित्य महामंडळामार्फत दरवर्षी आयोजित केल्या जाणाऱ्या अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाव्यतिरिक्त राज्यामधील आयोजित होणाऱ्या अन्य १५ मराठी साहित्य संमेलनांना प्रत्येकी दरवर्षी रु.२.०० लाखाचे अनुदान देण्यात येते. या योजनेची अंमलबजावणी करताना, दरवर्षी जाहिरातीद्वारे दिनांक ०१ मे ते ३१ मे या कालावधीत महाराष्ट्रात मुख्य मानल्या जाणाऱ्या प्रवाहापेक्षा वेगळ्या प्रवाहातील जनसमुदायांच्या आणि उपेक्षित वर्गाच्या अन्य मराठी साहित्य संमेलनाचे आयोजन करणाऱ्या साहित्य संस्थांकडून अर्ज मागविण्यात येतात. या अर्जामधून शासनाकडून ठरविण्यात आलेल्या निकषांस पात्र ठरणाऱ्या १५ साहित्य संस्थांची निवड महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाच्या बैठकीत करण्यात येते व अशा पात्र संस्थांनाच प्रत्येकी रु.२.०० लक्ष इतके अनुदान त्या त्या आर्थिक वर्षात प्रदान करण्यात येते.

(९) मंडळाच्या ग्रंथांचे ई-बुक : महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाने मराठी भाषा, संस्कृती, विज्ञान, आधुनिक तंत्रज्ञान व समाजविद्या यासारख्या विविध विषयांवर आजमितीपर्यंत ५३३ ग्रंथ प्रकाशित केले आहेत. त्यापैकी ४४४ पुस्तकांचे ई-बुक करण्याचे काम सी-डॅक, पुणे या संस्थेने पूर्ण केले आहे.

(१०) विविध वाङ्मयीन प्रकल्प : नाट्यसंज्ञा कोश, मराठी नाटक आणि रंगभूमीचा समग्र इतिहास, महाराष्ट्राच्या सामाजिक-सांस्कृतिक स्थित्यंतराचा इतिहास, विविध विषयांच्या बृहद्ग्रंथांचे प्रकाशन इत्यादी विविध प्रकल्प मंडळाने हाती घेतले आहेत.

(३) महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ

मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळामार्फत राबविण्यात येणारे विविध उपक्रम.

(१) मराठी विश्वकोश खंडांमध्ये विविध विषयांची माहिती नोंदीच्या स्वरूपात प्रकाशित करण्यात येते. मराठी विश्वकोशाचे १ ते २० खंड या संकेतस्थळावर <https://vishwakosh.marathi.gov.in> या संकेतस्थळावर, मोबाईल ॲपवर, १ ते १७ खंड सीडी स्वरूपात व कार्ड पेनड्राईव्ह स्वरूपात, कुमारविश्वकोश जीवसृष्टी आणि पर्यावरण भाग १, २ व ३ व ज्ञानमंडळातील नोंदी www.marathivishwakosh.org या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून दिल्या आहेत.

(२) मराठी विश्वकोशाचे मराठी वर्णमालेनुसार अ ते झ पर्यंतचे १ ते २० खंड प्रकाशित करण्यात आले आहेत.

अ.क्र.	मजकुराची पृष्ठे	नोंदींची संख्या	नोंदशीर्षक	चित्रपटांची संख्या	प्रकाशन वर्ष
	-	-	परिचय ग्रंथ	-	१९६५
	-	-	परिभाषा संग्रह (खंड १८ वा)	-	१९७३
१.	९४४	९४२	अंक ते आतुर चिकित्सा	८४	१९७६
२.	१०४२	९१८	आतुर निदान ते एप्सटाईन, जेकब	७८	१९७६
३.	९६५	१११७	एहिबंगहाऊस, हेरमान ते किसंगानी	४८	१९७६
४.	९९७	१०६४	कीकट ते गाल्फिमिया ग्लॉका	५४	१९७६
५.	१०२२	८९७	गाल्वा, एव्हारीस्त ते चेदि	७२	१९७६
६.	१०८३	११४१	चेन, सर एन्स्ट बोसिस ते डोळा	५४	१९७६
७.	१०७८	८९७	ड्युइस ते धरणगाव	५०	१९७७
८.	११११	७७३	धरणे व बंधारे ते न्वाकशॉट	५४	१९७९
९.	११४३	८९८	पउमचरिउ ते पेहलवी साहित्य	५८	१९७९
१०.	१२५३	७९८	पैकारा ते बंदरे	५२	१९८२
११.	१११२	११०६	बंदा ते व्वेनस एअरीझ	६०	१९८२
१२.	१५८६	६६८	भंगुरतारा ते महाराष्ट्र राज्य	६०	१९८५
१३.	१३२८	१०६९	महाराष्ट्र राज्य इलेक्ट्रॉनिकी विकास महामंडळ ते म्हैसूर संस्थान	५८	१९८७
१४.	१३०७	८४७	यंग एडवर्ड ते रेयून्यो बेट	५८	१९८९
१५.	१३९६	९०२	रेल्वे ते वाद्य व वाद्यवर्गीकरण	४८	१९९५
१६.	१०००	४८८	वाद्यवृंद ते विज्ञानशिक्षण	२०	१९९९
१७.	८९३	७८०	विज्ञानाचे तत्त्वज्ञान ते शेक्सपिअर	४४	२००७
१८.	८७७	६९९	शेख अमर ते सद्दात्री	३०	२००८
१९.	८८६	७६९	सँगर, फ्रेडरिक ते सृष्टी आणि मानव	५०	२०१२
२०.	७५४	६९०	सेई शोनागुन ते हर्षचरित्र (पूर्वार्ध)	४८	२०१५
	५८२	६२४	हर्षवर्धन, सम्राट ते ज्ञेयवाद (उत्तरार्ध)	१८	२०१५

(३) कुमार विश्वकोशाच्या योजनांतर्गत योजनेत जीवसृष्टी आणि पर्यावरण या विषयाचे भाग १ व २ मुद्रित स्वरूपात, ब्रेल लिपीत प्रकाशित करण्यात आला आहे. बोलक्या स्वरूपात तसेच संकेतस्थळावर भाग १, २ व ३ देखील प्रकाशित करण्यात आले आहेत.

कुमार विश्वकोश
जीवसृष्टी आणि पर्यावरण खंड-२

प्रकाशित खंड	नोंदशीर्षक	प्रकाशन वर्ष
	परिचय ग्रंथ	२००३
भाग १	अंकुरण ते ग्लुकोज	२०११
भाग २	घटसर्प ते पॅरामिशियम	२०१४
भाग ३	पांगारा ते लैंगिक पारेषित संक्रामण	२०१९

मराठी विश्वकोशाचे विक्रीस उपलब्ध प्रकाशने

अ.क्र.	पुस्तकाचे/सीडीचे नाव	मूळ किंमत (रुपये)	सवलतीची किंमत (रुपये)
१	मराठी विश्वकोश खंड	२५०/-	१७५/-
२	१ ते १७ खंडांच्या ६ सीडींचा संच	१०००/-	७००/-
३	कुमार विश्वकोश: खंड-२, जीवसृष्टी आणि पर्यावरण, भाग-१	५००/-	३५०/-
४	कुमार विश्वकोश: खंड-२, जीवसृष्टी आणि पर्यावरण, भाग-२	५००/-	३५०/-

विश्वकोश खंड विक्रीचे ठिकाण व दूरध्वनी क्रमांक

महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळाची प्रकाशन म्हणजेच मराठी विश्वकोशाचे उपलब्ध खंड, कुमार विश्वकोश (जीवसृष्टी आणि पर्यावरण) खंड-२, भाग-१ व भाग-२ च्या प्रती आणि विश्वकोश सीडी संच खालील शासकीय ग्रंथागारात विक्रीस उपलब्ध आहेत-

भांडार व्यवस्थापक बालभारती, सेनापती बापट मार्ग, पुणे-४११ ००४ दूरध्वनी क्र. ०२०-२५६५९४६५	भांडार व्यवस्थापक, बालभारती, पुष्कर भवन, चौबे प्लॉट, राधानगर, अमरावती-४४४ ६०३ दूरध्वनी क्र. ०७२-१२६७६२६५	भांडार व्यवस्थापक, बालभारती, प्लॉट नं. एफ-९१, एम. आय. डी. सी. लातूर-४१३ ५३१ दूरध्वनी क्र. ०२३८२-२२०९३०
भांडार व्यवस्थापक, बालभारती, सिडको, प्लॉट नं. १४, ब्लू सेक्टर १२, वावजा रोड, न्यू पनवेल, जि. रायगड दूरध्वनी क्र. ०२१४१-२७४६२६४५	भांडार व्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक भांडार व वितरण केंद्र, बालभारती, रवींद्रनाथ टागोर सायन्स कॉलेजसमोर, महाराजबाग रोड, नागपूर-४४० ००१.	भांडार व्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक भांडार व वितरण केंद्र, एम. आय. डी. सी. रोड नं.२ आणि ३, रेल्वे स्टेशनजवळ, औरंगाबाद-४३१ ००१. दूरध्वनी क्र. ०२३-३२२१७१.

भांडार व्यवस्थापक, बालभारती, प्लॉट नं. २४, माघ सेक्टर, लेखानगरजवळ, सिडको नवीन मुंबई- आग्रा रोड, नाशिक- ४२२० ०९. दूरध्वनी क्र. ०२५-३२३९१५११.	भांडार व्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक भांडार व वितरण केंद्र, १०, उद्योगनगर, स्वामी विवेकानंद पथ, गोरेगाव, मुंबई -४०० ०६२. दूरध्वनी क्र. ०२२-२८७७१८४२	भांडार व्यवस्थापक, बालभारती, पी-४१, औद्योगिक वसाहत, सकाळ कार्यालयासमोर, कोल्हापूर ४१६ ००५. दूरध्वनी क्र. ०२३०-२४६८५७६
व्यवस्थापक, शासन मुद्रण व लेखन सामग्री व प्रकाशन संचालनालय, नेताजी सुभाष मार्ग, चर्नीरोड, मुंबई- ४०० ००४. दूरध्वनी क्र. ०२२- २३६३२६९३/०६९५९५/११४८/४०४८	व्यवस्थापक, शासकीय फोटोजिंको मुद्रणालय व ग्रंथागार, ५, फोटोजिंको पथ, जी.पी.ओ.जवळ, पुणे- ४११ ००१. दूरध्वनी क्र.०२०-६१२४७५९	सहायक संचालक, व्यवस्थापक, शासकीय लेखन व सामग्री भांडार व ग्रंथागार, पैठण रोड, रेल्वे स्टेशनजवळ, औरंगाबाद ४३१ ००९. दूरध्वनी क्र.०२४०-२३३१४३८.
सहायक संचालक, व्यवस्थापक, शासकीय लेखन व सामग्री भांडार व ग्रंथागार, सिव्हिल लाईन्स, नागपूर-४४० ००१. दूरध्वनी क्र. ०७१२-२५६२६१५.	सहायक संचालक, व्यवस्थापक, शासकीय मुद्रणालय व लेखनसामग्री भांडार, ताराबाई पार्क,कोल्हापूर- ४१६ ००३. दूरध्वनी क्र. ०२३१-०६५०३९५/४०२.	

महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळाने प्रसिद्ध केलेले खंड, मोबाईल ॲप व संकेतस्थळ इत्यादी बाबींचा योग्य तो प्रचार व प्रसार करणे. सदर बाबींना योग्य ती प्रसिद्धी देणे हेही विश्वकोशाच्या कार्याचा एक भाग आहे. महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळांनी तयार केलेल्या खंडांचा व इतर साधने व माध्यमांचा योग्य तो प्रचार व प्रसार व्हावा, व महाविद्यालयीन स्तरापासून ते शाळकरी विद्यार्थ्यांपर्यंत विश्वकोश कसा पोहचेल यासाठीची उपाययोजना करणे हेही विश्वकोशाचे प्रमुख उद्दिष्टे आहे. महाविद्यालये, माध्यमिक व प्राथमिक शाळांमध्ये विश्वकोशाचे खंड अधिकाधिक विद्यार्थ्यांच्या हाती लागावे व त्याचा विद्यार्थ्यांना, शिक्षकांना व जनसामान्यांना याचा उपयोग व्हावा. यासाठीही महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ कटिबंध आहे.

मराठी विश्वकोशाचे अद्ययावतीकरण

विश्वकोशाचे सर्व खंड पूर्ण करण्यास लागलेल्या प्रदीर्घ कालावधीमुळे विश्वकोशातील अनेक नोंदी आता कालबाह्य झाल्या असून, त्यामध्ये सुधारणा करणे आवश्यक आहे. सर्व विषयातील / ज्ञान शाखेतील झालेले बदल विचारात घेता विश्वकोशाचे अद्ययावतीकरण जलदगतीने करणे आवश्यक आहे. त्याबरोबरच अद्ययावतीकरण करताना विश्वकोशाचा मूळ दर्जा कायम ठेवून अद्ययावतीकरणाकरिता माहिती व तंत्रज्ञानाच्या सहाय्याने सर्व ज्ञानक्षेत्रातील माहिती एकाच वेळी उपलब्ध करून त्याचे समीक्षण-संपादन करून अंतिम करणे आवश्यक आहे. यासाठी विद्यापीठे/शैक्षणिक व संशोधन संस्था यांच्या सहकार्याने ज्ञानमंडळाच्या माध्यमातून अद्ययावतीकरणाचे काम सुरु करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

उपरोक्त बाब विचारात घेऊन मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्र. विकोश / २०१५ / प्र.क्र.१७१ / भाषा-२, दिनांक २३ फेब्रुवारी २०१६ अन्वये विविध विद्यापीठे, शैक्षणिक व संशोधन संस्था यांमध्ये विषयनिहाय ज्ञानमंडळे स्थापन करण्यास मान्यता दिलेली होती. त्यानुसार विषयनिहाय ज्ञानमंडळे स्थापन करण्यात आलेले होते. त्यानंतर सदर उपक्रमास मराठी भाषा विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक : विनिमं-२०१८ / प्र.क्र.११० / भाषा-२, दि. २२ फेब्रुवारी, २०१९ अन्वये मुदतवाढ देण्यात आलेली होती. सदर शासन निष्प्रयान्वये दिलेली मुदतवाढ दि. २२ फेब्रुवारी, २०२२ रोजी संपलेली असून सदर उपक्रमास मुदतवाढ मिळण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाकडे सादर करण्यात आलेला आहे.

ज्ञानमंडळाशी संबंधित माहिती खालील संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आलेली आहे.

(संकेतस्थळ :- <http://www.marathivishwakosh.org>

<http://vishwakosh.marathi.gov.in>

परिशिष्ट ५

(५) राज्य मराठी विकास संस्था

संस्थेचे उपक्रम :

(१) **संगणक व मराठी भाषा** : माहिती व तंत्रज्ञान युगात संगणकाद्वारे मराठी भाषेचा प्रभावी वापर करण्याकरिता संस्था प्रयत्नशील आहे. विशेषतः प्रमाणीकरण (स्टँडडायझेशन) व रूपांतरण (कन्व्हर्जन) याकामी संगणकतज्ज्ञांना भाषिकदृष्ट्या मार्गदर्शन करण्याचे कार्य संस्थेने केले आहे. कळफलकाच्या एकरूपतेसाठी मराठी वर्णमालेचे प्रमाणीकरण तसेच मराठीतील अकारविल्हे रचना (सॉर्टिंग ऑर्डर्स) निश्चित करणे आवश्यक होते. ही गरज ओळखून संस्थेने अखिल भारतीय मराठी साहित्य महामंडळ, भाषातज्ज्ञ व संगणकांच्या सहकार्याने वर्णमाला व वर्णक्रम यांच्या प्रमाणीकरणासंदर्भात तयार केलेली वर्णमाला आणि वर्णलिपी शासन निर्णय [क्रमांक-मभावा- २००४/(प्र.क्र.२५/२००४)२० ब, दिनांक ०६.११.२००९] अन्वये शासनाने प्रसृत केला आहे.

(२) **काही महत्वपूर्ण प्रकाशने** : मराठी भाषेच्या विकासाला पूरक असे माहिती कोश, संकल्पनाकोश, सूची, माहितीपुस्तिका, कार्यपुस्तिका, वैचारिक, संशोधनात्मक लेखन, मराठी साहित्यकृतीची हिंदी भाषांतरे अशी विविधांगी ७७ पुस्तके संस्थेने प्रकाशित केली आहेत. त्यापैकी काही उल्लेखनीय प्रकाशने पुढीलप्रमाणे आहेत :

भाषा विषयक प्रकरणे :

(अ) **मराठी भाषा : वाढ आणि बिघाड** - (श्री. के. क्षीरसागर) मराठी बोलताना आणि तिच्यातून लेखनव्यवहार पार पाडताना सर्वसामान्य शिक्षित माणसाच्या मनात आज जे- जे प्रश्न घुटमळत आहेत, त्याचा मुक्त मनाने घेतलेला परामर्श.

(ब) **महाराष्ट्राचा भाषिक नकाशा पूर्वतयारी** - (प्रमुख संशोधक डॉ. रमेश धोंगडे, संशोधन समन्वयक आणि संशोधन सहाय्यक - डॉ. अशोक सोलनकर) प्रमाण मराठी, बोली, उपभाषा, आदिवासींच्या भाषा, मिश्रभाषा इत्यादीचे विविध भाषिक अविष्कार, त्यांची प्रदेशानुसार नकाशाद्वारे मांडणी करून महाराष्ट्रातील भाषांची वैविध्यपूर्ण माहिती देणारा ग्रंथ.

(३) **कोश व सूची वाङ्मय :-**

(अ) **कोश व सूची वाङ्मय स्वरूप आणि साध्य** - (संपादन - डॉ. सरोजिनी वैद्य, डॉ. सुषमा पौडवाल, अनिता जोशी, कविता महाजन) बी.ए.एम.ए.चे मराठी विषयाचे विद्यार्थी, ग्रंथालयशास्त्र विद्यार्थी तसेच संशोधनपर लेखन करू इच्छिणाऱ्यांसाठी उपयुक्त, संस्कृत-इंग्रजी-मराठी भाषांतील वैविध्यपूर्ण कोश व सूचीवाङ्मयाचा सांगोपांग परिचय करून देणारा ग्रंथ.

(ब) **शालेय मराठी शब्दकोश** - (वसंत आबाजी डहाके, गिरीश पतके) इयत्ता ५ वी ते १२ वी पर्यंतच्या सर्व विषयांच्या मराठी पाठ्यपुस्तकांशी संबंधित शब्द, संज्ञा, वाक्यप्रचार आदींची सचित्र व सोदाहरण ओळख या बाबी अंतर्भूत आहेत.

(क) **विज्ञान संकल्पना कोश** - (प्रा. रा. वि. सोवनी) इयत्ता ५ वी ते १० वी पर्यंतच्या रसायनशास्त्र, भौतिकशास्त्र व जीवशास्त्रातील संकल्पना सुबोध मराठीतून उलगडून सांगणारा कोश (मराठी विज्ञान परिषदेच्या सहकार्याने).

(ड) **मराठी लघुलेखन शब्दकोश** - (व.वा. इनामदार) मराठी लघुलेखनाचे शिक्षक आणि विद्यार्थी यांना सरावासाठी उपयुक्त ठरलेला लघुलेखनविषयक एकमेव ग्रंथ ना.गो. कालेलकर पुरस्कार, महाराष्ट्र राज्य शासन पुरस्कार १९९५-९६.

(ई) **दलित ग्रामीण साहित्य शब्दकोश** - (संपादक - डॉ. गंगाधर पानतावणे) याकरिता इ.स. १८१८ ते २००५ या कालखंडात प्रकाशित झालेल्या साहित्यातून दलित-ग्रामीण जीवनानुभव व्यक्त झाले आहेत असे साहित्य या शब्दकोशासाठी आधारभूत मानलेले आहे. दलित-ग्रामीण साहित्य शब्दकोशाचे तीन खंड प्रकाशित. (१) या कोशाचा पहिला खंड (अ ते घ), (२) द्वितीय खंड (च ते न) व (३) तृतीय खंड (प ते झ) खंड प्रकाशित व दलित ग्रामीण साहित्य : रूढी, प्रथा, परंपरा विधिकोश (अ ते झ) प्रकाशित करण्यात आले आहेत.

(४) **शैक्षणिक :-**

(अ) **मराठी लेखन मार्गदर्शिका** - (यास्मिन शेख) सर्वसामान्य नागरिक, शाळा-महाविद्यालयांतील विद्यार्थी, भाषा शिकणाऱ्या अन्य भाषक व्यक्ती, दूरचित्रवाणीपटावर लेखन करणारे कलावंत, पाट्या रंगविणारे रंगारी, टंकलेखक, संगणकावर अक्षरजुळणी करणारे तंत्रज्ञ अशा सर्वांना मराठीत लेखन करण्यासाठी बिनचूक मार्गदर्शन करणारे उपयुक्त पुस्तक, तिसरी सुधारित आवृत्ती लवकरच प्रकाशित होण्याच्या मार्गावर आहे.

(ब) प्रशासनिक मराठी भाषेचा विकास - (गीता भागवत) प्रशासनिक लेखन करणाऱ्यासाठी मार्गदर्शनपर सूचनांसह, प्रशासनिक मराठीचा वस्तुनिष्ठ व शास्त्रशुद्ध पद्धतीने केलेला अभ्यास.

संस्थेचे अन्य उपक्रम -

(१) बृहन्महाराष्ट्र मंडळांना अर्थसहाय्य योजना :- बृहन्महाराष्ट्रातील मराठी संस्था / मंडळे, प्रकाशक यांना मराठी भाषा-साहित्याशी संबंधित उपक्रमांना अर्थसहाय्य करणे.

सन २०१६-१७ पासून सदर प्रकल्प राबविण्यात येत आहे. या कालावधीत २० लक्ष रुपयांची तरतूद केली जात होती. तर ही तरतूद २०१८-१९ या चालू वर्षापासून दरवर्षी किमान ५० लक्ष इतकी तरतूद करण्यात आली आहे.

१. सन २०१६-१७ या आर्थिक वर्षासाठी संस्थेच्या विहित कार्यपद्धतीने ११ मंडळांची निवड एकूण रु.१५,७४,०००/- इतक्या अर्थसहाय्याची मंजूरी.

२. सन २०१७-१८ या आर्थिक वर्षासाठी संस्थेच्या विहित कार्यपद्धतीने ८ मंडळांची निवड रु. ९,६१,०००/- इतक्या अर्थसहाय्याची मंजूरी.

३. सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षासाठी संस्थेच्या विहित कार्यपद्धतीने ३३ मंडळांची निवड रु. ४६,८१,०००/- नियमित व विशेष बाब म्हणून रु.८ लक्ष + ८लक्ष + २५ हजार इतके अर्थसहाय्य मिळून एकूण रु. ६३,०६,०००/- इतक्या अर्थसहाय्याची मंजूरी.

४. सन २०१९-२० या आर्थिक वर्षासाठी संस्थेच्या विहित कार्यपद्धतीने ३३ मंडळांची निवड एकूण रु. ४४,०६,०००/- इतक्या अर्थसहाय्याची मंजूरी. या मंजूर केलेल्या रकमेच्या मर्यादित ६० टक्केनुसार पहिल्या टप्प्यातील रु २६,४३,६००/- इतकी अनुदान साहाय्याची रक्कम ३३ मंडळांना एनईएफटीद्वारे वितरित करण्यात आली.

या ३३ मंडळांपैकी २० मंडळांचे मान्यताप्राप्त उपक्रम पूर्ण झाले असून त्यांनी योजनेच्या अटी-शर्तीची पूर्तता केली आहे. या मंडळांना दुसऱ्या टप्प्यातील ४० टक्केनुसार एकत्रित १०,६४,८०२/- इतकी रक्कम वितरित करण्यात आली.

(२) प्रासंगिक उपक्रम :-

(अ) वाचन प्रेरणा दिन : भारतरत्न डॉ. ए.पी.जे. अब्दूल कलाम यांच्या जन्मदिनाचे औचित्य साधून सन २०१५ पासून दरवर्षी दिनांक १५ ऑक्टोबर हा दिवस वाचन प्रेरणा दिन म्हणून साजरा केला जातो. या निमित्ताने वाचनाला प्रोत्साहन देण्यासाठी शालेय व महाविद्यालयीन पातळीवरील विद्यार्थ्यांसाठी स्पर्धा स्वरूप विविध उपक्रम राबविले जातात. तसेच विविधांगी कार्यक्रम आयोजित करण्यात येतात.

(ब) मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा : राज्यामध्ये दरवर्षी १ जानेवारी ते १५ जानेवारी हा कालावधी "मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा" म्हणून साजरा करण्यात येतो. या निमित्ताने लेखन / वाचन / प्रचार / प्रसार म्हणजेच मराठीचा सक्षमपणे वापर करण्याकरिता संस्थेच्या स्तरावर विविध उपक्रम राबविण्यात येतात.

(३) दलित ग्रामीण साहित्य शब्दकोश व साहित्यसूची : दलित आणि ग्रामीण साहित्य हे मराठी साहित्यातील महत्त्वाचे असे दोन प्रवाह आहेत. अपरिचित शब्द, संज्ञा, संकल्पना, म्हणी, वाक्यप्रयोग यांमुळे हे साहित्य काही प्रमाणात वाचकांच्या दृष्टीने दुर्बोध राहिले आहे. लोकजीवनाच्या वेगवेगळ्या अंगाशी निगडित अशा दलित-ग्रामीण साहित्यातील, शब्दांचा नेमका अर्थ सापडेल असा शब्दकोश आज मराठीत नसल्याने तसेच या साहित्यामधून जे नवनवीन आणि अपरिचित शब्द मिळतात ते प्रमाण मराठी भाषेत येणे आवश्यक असल्याने असे शब्द विविध साहित्यकृतींमधून निवडून त्यांचे अर्थ तपशीलांसह या कोशात दिलेले आहेत. ते विशिष्ट शब्द असलेले साहित्यकृतीतील मूळ वाक्यही वाचकांच्या संदर्भासाठी त्या त्या नोंदीमध्ये दिलेले आहे. या कोशाचे ३ खंड प्रकाशित झाले आहेत.

(४) दलित- ग्रामीण साहित्य रूढी, प्रथा, परंपरा विधिकोश : दलित ग्रामीण साहित्य शब्दकोश या प्रकल्पाचाच हा एक भाग असून त्यामध्ये दलित व ग्रामीण साहित्यकृतींमधून आलेल्या विविध जाती-जमातीच्या विधी, रूढी, प्रथा, परंपरा, श्रद्धा समजुती, सण-उत्सव, नवस-सायास, दैवत, लोकाचार इत्यादी विषयांच्या अनुषंगाने सांस्कृतिक संदर्भ असलेल्या अनेक संकल्पनांचे संकलन करून त्यांची सचित्र स्पष्टीकरणात्मक माहिती या कोशातून दिलेली असून हा कोश प्रकाशित करण्यात आला आहे.

(५) **वस्त्रनिर्मिती माहिती कोश** : वस्त्रोद्योगाची सर्वांगीण व अद्ययावत माहिती मराठी भाषेतून उपलब्ध करून देणारा वस्त्रनिर्मिती माहितीकोश हा प्रकल्प राज्य मराठी विकास संस्था आणि दत्ताजीराव कदम तांत्रिक शिक्षण संस्था, इचलकरंजी यांनी संयुक्तपणे कार्यान्वित केला आहे. झपाट्याने विकसित होणाऱ्या विज्ञान तंत्रज्ञानामुळे भारतातील वस्त्रोद्योग, वस्त्रनिर्मितीचा विकास कसा होत गेला ते विकासाचे टप्पे, भारतीय वस्त्रोद्योगाचे आजवरचे स्वरूप त्याची वैज्ञानिक, तांत्रिक प्रगती, महाराष्ट्राचे या उद्योगामधील स्थापन होऊ घातलेले जागतिकीकरण या सर्वांचा या कोशात साकल्याने विचार करण्यात आला आहे. त्याचप्रमाणे सर्वसामान्य जिज्ञासुला समजेल अशी माहिती या कोशात देण्यात आली आहे. सदर प्रकल्प-अंतर्गत ११ खंड प्रस्तावित आहेत. यातील ५ खंड प्रकाशित झालेले असून पुढील ६, ७, ८, ९ या चार खंडांच्या निर्मितीचे काम चालू आहे. वस्त्र खंड ०१, ०२, ०४ व ०५ हे खंड महाजालावर प्रसारित करण्यात आलेले आहेत. तसेच, खंड ०३ महाजालावर प्रसारित करण्याची प्रक्रिया सुरू आहे. <https://rmvs.marathi.gov.in/२६>

(६) **मराठी उत्तमोत्तम साहित्यकृतींची श्राव्य पुस्तके (ऑडियो सीडीज)**: या प्रकल्पांतर्गत मराठीतील प्रसिद्ध निवडक संतसाहित्य तसेच ज्ञानपीठ पारितोषिक विजेत्या साहित्यिकांचे साहित्य, साहित्य अकादमी पारितोषिक विजेते साहित्य व महाराष्ट्र शासन पारितोषिक विजेते निवडक साहित्यकृतींची श्राव्य पुस्तके तयार करण्यात येणार असून, आतापर्यंत कृष्णाकाठ (स्व. यशवंतराव चव्हाण यांचे आत्मचरित्र) व श्री दासबोध (श्री समर्थ रामदास) या ग्रंथांची श्राव्य पुस्तके तयार करण्यात आली असून, ती संस्थेच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आली आहेत. तसेच त्यांच्या ऑडिओ सीडीही संस्थेच्या कार्यालयात विक्रीसाठी उपलब्ध आहेत. ज्ञानपीठ पुरस्कार विजेते मराठीतील ज्येष्ठ कवी कुसुमाग्रज आणि विदा करंदीकर यांचे अनुक्रमे रसयात्रा व प्रवासी पक्षी आणि संहिता व आदिमाया या कवितासंग्रहांची श्राव्य पुस्तके संस्थेच्या संकेतस्थळावर जनतेसाठी विनामुल्य उपलब्ध करण्यात आली आहेत. ही श्राव्यपुस्तके संस्थेच्या संकेतस्थळावरून <https://rmvs.marathi.gov.in/category/audio-books> येथून उतरवून घेता येतात.

(७) **मोडी हस्तलिखितांचे मराठीकरण व विषयसूची खंड तयार करणे** : तमिळ विद्यापीठ, तंजावूर येथील मोडी हस्तलिखितांचे मराठी भाषेत रूपांतरण करण्याचा प्रकल्प संस्थेने माहे मार्च २०१३ मध्ये तमिळ विद्यापीठ, तंजावूर यांच्याबरोबर करार करून सुरू केलेला आहे. या प्रकल्पांतर्गत अतिमहत्त्वाच्या दहा लाख मोडी हस्तलिखितांचे जतन संवर्धन करण्यासाठी पूर्वतयारी म्हणून त्यांची साफसफाई दुरुस्ती करून त्यांची विषयाप्रमाणे सूची (कॅटलॉग) तयार करणे, ती कागदपत्रे संगणकावर (डिजिटायझेशन) आणणे व त्या कागदपत्रांचे मराठीमध्ये रूपांतरण करून ते प्रकाशित करणे असे या प्रकल्पाचे स्वरूप आहे.

या प्रकल्पांतर्गत दहा लाख हस्तलिखित कागदपत्रांची साफसफाई करणे, कागदपत्रांच्या घड्या काढणे, फाटलेली व जीर्ण झालेली हस्तलिखिते दुरुस्ती करणे इ. कामे पूर्ण झालेली असून या कागदपत्रांची संगणकावर दहा लक्ष इमेजेस / फ्रेम्स तयार करण्यात आली आहेत.

(८) **संस्थेच्या प्रकाशनांचे इ-पुस्तक स्वरूपात रूपांतरण करण्याचा प्रकल्प** : संगणकीय क्रांतीमुळे उपलब्ध झालेल्या नव्या साधनांवर संस्थेची प्रकाशने उपलब्ध व्हावीत ह्या हेतूने संस्थेच्या काही प्रकाशनांचे इ-पुस्तक स्वरूपात रूपांतर करण्याचे काम संस्थेने हाती घेतले होते. संस्थेची ही प्रकाशने इ-पब, पीडीएफ अशा विविध संगणकीय पुस्तक स्वरूपात उपलब्ध केली आहेत.

<https://rmvs.marathi.gov.in/category/publications/इ-पुस्तके>

(९) **मराठी दुर्मिळ ग्रंथांचे संगणकीकरण** : मराठी भाषा, संस्कृती, साहित्य आणि समाजजीवन यासंदर्भातील ऐतिहासिक ठेवा जतन करण्याच्या हेतूने आजवर प्रकाशित झालेल्या मराठी ग्रंथांपैकी ज्यांच्या स्वामित्व हक्काची मुदत संपली आहे, अशी मराठी भाषेतील दुर्मिळ पुस्तके आणि नियतकालिके ह्यांचे संगणकीकरण (डिजिटायझेशन) करून ते जनतेला उपलब्ध करून देण्याचे महाराष्ट्र राज्याचे सांस्कृतिक धोरण- २०१० मध्ये अंतर्भूत करण्यात आले आहे. दि. २८ मार्च, २०१३ चा शासन निर्णयाद्वारे (क्र. रासांधो १०१२/प्र.क्र. ८५/२०१२/भाषा-३) राज्य मराठी विकास संस्थेकडे दुर्मिळ ग्रंथांच्या आणि नियतकालिकांच्या संगणकीकरणाचे दायित्व सोपवण्यात आले. प्रकल्पाचा पहिला टप्पा पूर्ण झाला. आजवर १२९ पुस्तके आणि ५५५ नियतकालिके यांचे संगणकीकरण पूर्ण झाले असून ही सामग्री संस्थेच्या संकेतस्थळावरून <https://rmvs.marathi.gov.in/books> उतरवून घेता येते.

दुसऱ्या टप्प्याचे काम संस्थेने हाती घेतले आहे. तथापि विविध संस्थांच्याद्वारे संगणकीकरणाचे प्रकल्प हाती घेण्यात येत असल्याने कामाची पुनरावृत्ती टाळून दुर्मिळ सामग्रीच्या उपलब्धतेनुसार प्रकल्पाचे काम टप्प्याटप्प्याने करण्यात येत आहे.

(१०) युनिकोड आधारित मुक्त टंक (फ्री अॅण्ड ओपन सोर्स) मराठी टंक तयार करणे : “यशोमुद्रा” आणि “यशोवेणू” हे दोन टंक संस्थेच्या संकेतस्थळावर (<https://rmvs.marathi.gov.in/४८>) विनामुल्य तसेच मुक्त (फ्री अॅण्ड ओपन सोर्स) स्वरूपात उपलब्ध करून दिले आहेत. त्याचप्रमाणे संस्थेला योग्य ते श्रेय देऊन हे टंक वापरण्यास त्याची प्रत करून घेण्यास, त्याची सर्व (तांत्रिक आणि ज्ञानात्मक) सामग्री पाहण्यास आणि अभ्यासण्यास, ह्या सामग्रीचा वापर करून नवी सामग्री तयार करण्यास आणि योग्य त्या श्रेयनिर्देशासह जीपीएल-३ ह्या परवान्याअंतर्गत वितरित करण्यास स्वामित्व हक्क धारक म्हणून राज्य मराठी विकास संस्थेने मान्यता दिली आहे.

(११) “पुस्तकांचे गाव” : वाचनसंस्कृती जोपासण्यासाठी महाबळेश्वरजवळील भिलार या निसर्गरम्य गावी पुस्तकांचे गाव हा अभिनव प्रकल्प दिनांक ४ मे, २०१७ रोजी कार्यान्वित करण्यात आला. भिलार गावातील घरे, लॉज आणि शाळा, मंदिरे अशी सार्वजनिक ठिकाणे मिळून ३५ जागा निवडण्यात आल्या आहेत. या जागांमध्ये साहित्य प्रकारांनुसार प्रत्येकी सुमारे ८०० ते १,२०० पुस्तके, अशी सुमारे ३०,००० पुस्तके ठेवण्यात आली आहेत. प्रत्येक घरात, पर्यटकांना पुस्तके व्यवस्थित पाहता येतील, चाळता येतील आणि प्रसंगी आरामात बसून वाचता येतील अशी व्यवस्था आहे. संबंधित घरमालकांनी त्यांच्या घरांतील सुमारे १५० चौ. फु. ते ५०० चौ. फु. जागा वाचन सेवेसाठी विनाशुल्क / विनामोबदला उपलब्ध करून दिली आहे. तसेच ३ मंदिरांजवळ निवडक ५० मराठी साहित्यिकांची माहिती साहित्यिक प्रदर्शनीद्वारे प्रदर्शित करण्यात आली आहे.

पुस्तकाच्या गावाला भेट देणारे पर्यटक संपूर्ण गावातील विविध पुस्तकांची दालने पाहत असतात. प्रकल्पाला भेट देण्यासाठी येणाऱ्या पर्यटकांना प्रकल्प कार्यालयात माहिती दिली जाते. परंतु सर्वच पर्यटक कार्यालयाला भेट देतात असे नाही. नोव्हेंबर ते जानेवारी या सीझनच्या काळात तसेच सुट्टीच्या काळात कार्यालयाला दर दिवशी साधारण ५० ते ६० पर्यटक, म्हणजेच आठवड्याला साधारण ४०० पर्यटक भेट देतात. काही दिवशी १०० ते २०० लोकही भेट देतात. गावात इतर दालनांमध्ये भेट देणाऱ्या पर्यटकांची संख्या यापेक्षा साधारण दुप्पट असते. असे एकूण वर्ष २०१७ ते मार्च २०२२ पर्यंत अंदाजे ३ लाखापेक्षाही जास्त लोकांनी प्रकल्पास भेट दिली आहे.

वाचन संस्कृतीसाठी पूरक, बोधपर असे विविध प्रशिक्षणात्मक कार्यक्रम, कार्यशाळा (शिक्षक, विद्यार्थी, ग्रंथपाल), शब्दजत्रा, वाचन कौशल्य विकास, साहित्यिक परिचय, कविता-गीते, काव्यसंमेलन, वाचनध्यास, पुस्तकजत्रा, सांस्कृतिक परिसंवाद, चर्चासत्रे इत्यादी साहित्यिक-सांस्कृतिक कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात येते.

मे २०१७ ते मार्च २०२२ या कालावधीत एकूण ३२ छोटे-मोठे साहित्यिक-सांस्कृतिक कार्यक्रम व उपक्रम गावात योजण्यात आले. या कार्यक्रम-उपक्रमांमध्ये महाराष्ट्रातील एकूण सुमारे १२,००० ते १३,००० रसिक वाचनप्रेमींनी सहभाग नोंदवला. भिलार गावातील जुन्या जिल्हा परिषद शाळेच्या इमारतीचे ६ खोल्यांचे शयनशाला (डॉर्मिटरी) मध्ये रुपांतर करण्यात आले आहे.

“पुस्तकांचे गाव”, भिलार प्रकल्प कार्यालयात राज्य मराठी विकास संस्थेच्या प्रकाशनांची, प्रकल्पाचे बोधचिन्ह असलेल्या वस्तुंची आणि भाषिक खेळांची विक्री करण्यात येते. (<http://www.pustakanchgaav.in/>) या दुव्यावर पुस्तकांचं गाव, भिलार पाहता येईल.

(१२) “पुस्तकांचे गाव” या योजनेचा विस्तार करणे : “पुस्तकांचे गाव” योजनेची व्यापकता वाढविण्याच्या दृष्टीने तसेच मा. मुख्यमंत्री महोदयांनी केलेल्या घोषणेच्या अनुषंगाने प्रत्येक जिल्ह्यात एक पुस्तकांचे गाव सुरू करून योजनेचा विस्तार करणेबाबतचा निर्णय मराठी भाषा विभाग क्र.पुगाव-२०२०/प्र.क्र.४८/भाषा-३, दि.०४.०१.२०२२च्या शासन निर्णयानुसार घेण्यात आला आहे. सदर शासननिर्णयानुसार “पुस्तकांचे गाव” ही योजना विस्तारित स्वरूपात सुरू करताना पहिल्या टप्प्यात सहा महसुली विभागात सुरू करण्यात येणार आहे. या योजनेचा विस्तार करणेबाबत तसेच सहा महसुली विभागात पुस्तकांच्या गावांना मान्यता देणेबाबतचा मराठी भाषा विभागाचा क्रमांक : पुगाव-२०२२/प्र.क्र.२३/भाषा ३, दि. २५ मार्च, २०२२ रोजीचा शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला आहे.

शासन मान्यतेनुसार खालील महसुली विभागातील गावांना मान्यता देण्यात आली आहे :-

- (१) औरंगाबाद - वेरूळ, ता. खुलताबाद, जि. औरंगाबाद
- (२) नागपूर - नवेगाव बांध, ता. अर्जुनी-मोरगाव, जि. गोंदिया
- (३) कोकण - पोंभुर्ले, ता. देवगड, जि. सिंधुदूर्ग
- (४) पुणे - अंकलखोप (औदुंबर), जि. सांगली

राज्य मराठी विकास संस्थेच्या स्तरावर सदर गावांमध्ये योजना विस्ताराबाबत कार्यवाही सुरू आहे.

(१३) अभिजात मराठी भाषा दालन व त्याविषयीचा लघुपट : मराठी भाषा विभागामार्फत “अभिजात मराठी भाषेचे दालन” उभारून आणि त्याबाबतच्या एका लघुपटाची निर्मिती करून नाशिक येथे आयोजित ९४ व्या अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनात त्याचे सर्व रसिकांसाठी सातत्याने तीनही दिवस खेळ आयोजित करावे, अशा सूचना मा. मंत्री मराठी भाषा यांनी दिलेल्या होत्या. त्यानुसार अभिजात मराठी भाषेचे दालन उभारण्यात आले.

अभिजात मराठी भाषेच्या दालनात मराठी भाषा ही किमान दोन हजार वर्षांपूर्वीची भाषा असून त्याबाबतच्या सबळ पुराव्यांचे आणि त्याच्याशी संबंधित शिलालेखांच्या प्रतिकृती, नाणी, ताम्रपट, प्राचीन ग्रंथांमधील उल्लेख, भाषेचे टप्पे, निर्माण झालेले विविध वाङ्मयप्रकार, महत्त्वाचे प्रमुख ग्रंथ यांच्या प्रतिकृतींचे प्रदर्शन करण्यात आले.

तसेच मराठी भाषेची अभिजातता सिद्ध करण्यासाठी सुमारे अठरा मिनिटांच्या लघुपटाची निर्मिती करण्यात येऊन सदरहू लघुपटामध्ये न्यायालयीन प्रसंगाची योजना करण्यात येऊन वाद-विवाद आणि संवाद यांच्या माध्यमांतून सर्वसामान्य जनतेपर्यंत सुलभ सोप्या पद्धतीने मराठी भाषा विभागाचे म्हणणे मांडण्यात आले.

सदरहू अभिजात मराठी भाषा दालनाचे आणि त्याबाबतच्या लघुपटाचे ९४ वे अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलन, नाशिक व ९५ वे अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलन, उदगीर, येथे संमेलन कालावधीत वारंवार आणि सातत्यपणे असंख्य खेळ जनतेसाठी विनामूल्य प्रदर्शित करण्यात आले. तसेच पोस्टकार्ड आणि संगणकीय पद्धतीने याबाबत प्रतिक्रियात्मक रिट याचिका दाखल करण्याची मुभा सर्व नागरिकांना उपलब्ध करून देण्यात आली.

तसेच महाराष्ट्र राज्याचे हिवाळी अधिवेशन २०२१ निमित्त दि. २२ ते ३१ डिसेंबर २०२१ ह्या कालावधीत विधानभवन परिसर, मुंबई येथे आणि मराठी भाषा संवर्धन पंधरवड्यानिमित्त दि. १८ ते २० जानेवारी २०२२ ह्या कालावधीत त्रिमूर्ती प्रांगण, मंत्रालय, मुंबई येथे अभिजात मराठी भाषा दालन उभारण्यात आले. तसेच पोस्टकार्ड आणि संगणकीय पद्धतीने याबाबत प्रतिक्रियात्मक रिट याचिका दाखल करण्याची मुभा सर्व नागरिकांना उपलब्ध करून देण्यात आली.

(१४) अभिजात मराठी भाषा जनअभियान - टप्पा एक : “मराठी भाषेला अभिजात दर्जा” मिळण्यासाठी केंद्र शासनाकडे पाठपुरावा सुरू आहे. महाराष्ट्र शासनस्तरावरून बरेच प्रयत्न सुरू आहेत. या अनुषंगाने मराठी भाषा मंत्री यांच्या मार्गदर्शनाखाली एक जनअभियान सुरू करण्यात आले आहे. राज्य सरकारने “प्रा. रंगनाथ पठारे” यांच्या नेतृत्वाखाली एक समिती नेमून त्याचा अहवाल केंद्र सरकारकडे सादर केला आहे. अभिजात दर्जाबाबत सर्वसामान्यांना तसेच महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना माहिती व्हावी म्हणून चित्र, शिल्प, नृत्य, गायन, संगीत या कलांमधून अभिजात मराठी भाषेचे नाट्य सादरीकरण करणाऱ्या नाट्याविष्कार स्पर्धेचे, लघुपट स्पर्धांचे आयोजन करणे तसेच पथनाट्य, पोवाडे, किर्तन, भारुड आणि सर्व प्रकारच्या प्रादेशिक लोककलांच्या माध्यातून विविध उपक्रम राबविणे व इतर कार्यक्रमांचे आयोजन महाराष्ट्रातील महाविद्यालयीन स्तरावर तसेच अन्य संस्थांच्या सहकार्याने राज्य मराठी विकास संस्था राबविण्याचा प्रयत्न करीत आहे.

मराठी भाषेला अभिजात दर्जा देण्यासाठीच्या अनुषंगाने “शांतता मराठीचे कोर्ट चालू आहे” हा लघुपट बनविण्यात आला आहे. <https://youtu.be/-k2F2tC1T1o> सदर दुव्यावर हा लघुपट पाहता येईल. तसेच दि. २२.१२.२०२१ ते २८.१२.२०२१ या कालावधीत महाराष्ट्र विधिमंडळाच्या हिवाळी अधिवेशनात, १५ वे अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलन उदगीर येथे दि. २२ एप्रिल ते २४ एप्रिल २०२२ या कालावधीत महाराष्ट्र उदयगिरी महाविद्यालयात आणि ९४ वे अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलन, नाशिक येथे अभिजात मराठी भाषेचे दालन उभारण्यात आले होते. त्या दालनामध्ये “शांतता मराठीचे कोर्ट चालू आहे” या लघुपटाचे खेळ आयोजित करण्यात आले. या दरम्यान मराठी भाषेला अभिजात भाषेचा दर्जा मिळावा म्हणून महामहीम राष्ट्रपती महोदयांना विनंती करणारी पत्र मोहीम राबवण्यात आली.

मराठी भाषेला अभिजात दर्जा देण्याच्या अनुषंगाने तत्कालीन मराठी भाषा मंत्री यांनी केंद्रीय सांस्कृतिक मंत्री यांची दिल्लीतील परिवहन भवन येथे दिनांक २१ फेब्रुवारी, २०२२ रोजी भेट घेतली. <https://t.co/wSD2FC4jxW> मराठी भाषेला अभिजात दर्जा मिळावा या मागणीची चार हजार पोस्ट कार्ड दिनांक २१ फेब्रुवारी २०२२ रोजी मा. मुख्यमंत्री यांच्या उपस्थितीत महामहीम राष्ट्रपती महोदय यांच्याकडे रवाना करण्यात आली आहेत. या आधी सुद्धा एक संच महामहीम राष्ट्रपती महोदयांना पाठविण्यात आला आहे. तद्नंतर विविध संस्थांच्या माध्यमातून (विविध महिला बचत गट, महिलामंडळ, लोकाधिकार समिती, साहित्य संमेलन, विधानभवन अधिवेशन, भाषा पंधरवडा कार्यक्रम, विविध नाट्यगृह) अंदाजित १ लाख ३० हजारापर्यंत पोस्टकार्ड महामहीम राष्ट्रपती महोदयांच्या कार्यालयास पाठविण्यात आली आहेत.

तसेच दिनांक १८ फेब्रुवारी २०२२ रोजी कालिदास नाट्यमंदिर, मुलुंड येथे झी मराठीच्या वतीने “अभिमान मराठी अभिजात मराठी” खास कार्यक्रम सादर करण्यात आला. नामवंत अभिनेते, कलाकार, गायक, कविता वाचन, नृत्य संगीत, लोकसंगीत, पोवाडा अशा कलाकृतींनीयुक्त असा भरगच्च कार्यक्रम होता.

त्याचप्रमाणे झी मराठी वाहिनीवरील, देवमाणूस, मनं झालं बाजिंदं, तुझ्या माझ्या संसाराला आणि काय हवं, रात्रीस खेळ चाले, येऊ कशी कशी मी नांदायला, मनं उडू उडू झालं, होम मिनिस्टर या मालिकांच्या माध्यमातून “अभिजात मराठी जनअभियान” बाबतचा प्रचार व प्रसार करण्यात आलेला आहे. तसेच याबाबतचे व्हिडिओ (दृकश्राव्य ध्वनिचित्रफीत) मराठी भाषा विभागाच्या संकेतस्थळावर अपलोडही करण्यात आले आहेत. <https://marathi.gov.in/>

अभिजात मराठी भाषा जनअभियान ५ प्रमोशन व्हिडिओ (दृकश्राव्य ध्वनिचित्रफीत) मराठी भाषेला “अभिजात दर्जा” देण्याची मागणी; सरकारची पीटीशन मोहीम राबविण्यात आली. ती सदर दुव्यावर पाहता येईल.

<https://www.maxmaharashtra.com/news-update/petition-campaign-by-maharashtra-government-for-elite-status-of-marathi-११११२२९>

(१५) अभिजात मराठी भाषा जनअभियान - टप्पा दोन : मराठी भाषेला अभिजात भाषेचा दर्जा मिळावा यासाठी मराठी भाषा विभागातर्फे राज्य मराठी विकास संस्थेच्या वतीने मा. मंत्री, मराठी भाषा ह्यांच्या निर्देशानुसार अभिजात मराठी जनअभियान टप्पा दुसरा राबविण्यात येत आहे.

मुंबई, पुणे, नवी मुंबई, पिंपरी-चिंचवड, कल्याण इत्यादी ठिकाणचे नाट्यगृहे जिथे सातत्याने नाट्यप्रयोग होतात अशा ठिकाणी याचिका कक्ष उभारण्यात आले आहेत. शांतता, मराठीचे कोर्ट चालू आहे! ह्या लघुपटाचे हिंदी भाषेत रुपांतर करण्यात आले आहे. तसेच त्यास इंग्रजी सबटायटल्स देण्यात आले आहे.

तसेच, शांतता, मराठीचे कोर्ट चालू आहे! लघुपट महाविद्यालयीन पातळीवर पोहोचवणे, अभिजात मराठी भाषेबद्दल लेख लिहिणे व ते विविध वृत्तपत्र मासिकांतून ते प्रकाशित करणे, मराठी वृत्तवाहिन्यावरील कार्यक्रमांत मुलाखती, चर्चा आयोजित करणे, एफ. एम रेडिओवरून अभिजात मराठीचे स्पॉट चालवणे इत्यादी अशा विविध माध्यमातून अभिजात मराठी जनअभियान राबविण्यात येत आहे.

(१६) देवनागरी टंकाविषयी पुस्तक : देवनागरी मुद्राक्षरांची परंपरा, इतिहास, रचना वैशिष्ट्ये तसेच वर्गीकरण आणि मांडणीचे विशेष यांविषयी माहिती देणारे पुस्तक.

देवनागरी टंकाविषयीची तांत्रिक जाण वाढावी यासाठी आवश्यक ती माहिती पुरवणारे पुस्तक तयार करणे आणि वितरित करणे. या पुस्तकात पुढील विषयांची माहिती पुरवण्यात येणार आहे.

देवनागरीची मुद्रणपरंपरा, त्यामुळे निर्माण होणारी काही वैशिष्ट्ये, देवनागरी अक्षराकारांची रचनावैशिष्ट्ये, देवनागरी टंकांची रचनावैशिष्ट्ये, टंकांचे प्रकार, टंकांचा वापर करताना लक्षात घ्यावयाची तत्त्वे, टंक वापरणाऱ्यांना साहाय्यभूत ठरतील असे टंकरचनेच्या प्रक्रियेतील काही मुद्दे, टंकांसंदर्भातील विविध अडचणी व त्यांच्या सोडवणुकीचे उपाय, काही समस्या, देवनागरी टंकरचनाकारांची थोडक्यात माहिती इ. मुद्द्यांचा या पुस्तकात समावेश असेल.

सदर पुस्तकाचे लेखन करण्यासाठी डॉ. गिरीश दळवी, आय. आय. टी., मुंबई यांना संस्थेद्वारे विनंती करण्यात आली होती. त्यानुसार प्रकल्पाचे काम त्यांच्याकडे सोपवण्यात आले आहे.

(१७) मराठीच्या बोलींचे सर्वेक्षण : प्रतिमांकन आणि आलेखन : महाराष्ट्रातील मराठीच्या प्रादेशिक भेदांचे सर्वेक्षण आणि त्याद्वारे मराठीच्या बोलींचे सर्वेक्षण, प्रतिमांकन आलेखन.

मराठी भाषेतील भौगोलिक आणि सामाजिक स्तरांवर आढळणाऱ्या वैविध्याचे भाषावैज्ञानिक वर्णन करणे हे ह्या प्रकल्पाचे उद्दिष्ट असून त्यासाठी सर्वेक्षण करण्यात येत आहे.

सदर प्रकल्पाचे काम डेक्कन कॉलेज अभिमत विद्यापीठ, पुणे यांच्या भाषाविज्ञान विभागाकडे सोपवण्यात आले आहे.

तज्ज्ञांच्या मार्गदर्शनाखाली प्रशिक्षित सर्वेक्षणकर्त्याद्वारे क्षेत्रपाहणी करून भाषिक नमुने गोळा करण्यात येत असून नमुने गोळा करतानाच प्रतिमांकनाची प्रक्रिया करण्यात येते.

प्रकल्पाचे काम पूर्ण झाल्यानंतर भाषिक नमुन्यांचे विश्लेषण करून त्याचे निष्कर्ष नकाशाच्या स्वरूपात संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात येणार आहेत. तसेच भाषावैज्ञानिक विश्लेषण व निष्कर्ष ह्यांची पुस्तिकाही प्रकाशित करण्यात येणार आहे.

दि. २७ फेब्रुवारी २०२१ रोजी मराठी भाषा गौरव दिनाचे औचित्य साधून मा. मुख्यमंत्री, मा. मंत्री मराठी भाषा तसेच मा. राज्यमंत्री, मराठी भाषा ह्यांच्या उपस्थितीत सदर प्रकल्पाच्या संकेतस्थळाचे लोकार्पण करण्यात आले असून आजपर्यंत झालेले काम <https://sdml.ac.in/mr> ह्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आले आहे.

(१८) संस्थेचे मध्यवर्ती ग्रंथालय, बदलापूर : राज्य मराठी विकास संस्थेच्या घटनेत नोंदवल्याप्रमाणे संस्थेचे मध्यवर्ती संदर्भ ग्रंथालय बदलापूर येथे उभारण्यात आले आहे. या ग्रंथालयात मराठी भाषा, साहित्य, संस्कृती यांविषयीचा मौलिक ग्रंथसंग्रह तसेच नियतकालिकांचा संग्रह असून, ही ग्रंथसामग्री मराठी भाषेचे अभ्यासक, प्राध्यापक, शिक्षक, संशोधक आणि विद्यार्थी ह्यांच्यासाठी संदर्भग्रंथांच्या स्वरूपात सशुल्क उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.

(१९) गिम्प या आज्ञावलीचे मराठीकरण करणे : संगणकीय छायाचित्रांचे संपादन करण्यासाठी वापरण्यात येणाऱ्या ग्मू इमेज मॅनिप्युलेशन प्रोग्रॅम (गिम्प) या आज्ञावलीचे मराठीकरण करणे.

गिम्प (ग्मू इमेज मॅनिप्युलेशन प्रोग्रॅम) <https://www.gimp.org/> ह्या मुख्यत्वे छायाचित्रित प्रतिमांचे संपादन करण्यासाठी वापरण्यात येणाऱ्या मुक्त आज्ञावलीचे संवादपटल तसेच माहितीपुस्तिका ह्यांचे मराठीकरण करून ते उपलब्ध करून देणे.

सदर आज्ञावली मुक्त असल्याने तिचे मराठीकरण (<https://190n.gnome.org/teams/mr/>) केल्यास ते आज्ञावलीसह वितरित करता येते आणि सर्वांना त्यात मराठीचा पर्याय निवडता येणे शक्य होते.

सदर प्रकल्पाचे काम संगणकशास्त्र विभाग, कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ यांच्याद्वारे करण्यात येत आहे.

(२०) ऑड्यासिटी या आज्ञावलीचे मराठीकरण : ध्वनिमुद्रणासाठी तसेच ध्वनिमुद्रित सामग्रीच्या संपादनासाठी वापरण्यात येणाऱ्या आज्ञावलीचे मराठीकरण.

ऑड्यासिटी (<https://www.audacityteam.org>) ह्या ध्वनिमुद्रणासाठी अथवा ध्वनिमुद्रित सामग्रीच्या संपादनासाठी वापरण्यात येणाऱ्या मुक्त आज्ञावलीचे संवादपटल तसेच माहितीपुस्तिका ह्यांचे मराठीकरण करून ते उपलब्ध करून देणे.

सदर आज्ञावली मुक्त असल्याने तिचे मराठीकरण केल्यास ते आज्ञावलीसह वितरित करता येते आणि सर्वांना त्यात मराठीचा पर्याय निवडता येणे शक्य होते.

सदर प्रकल्पाचे काम महाराष्ट्र एज्युकेशन सोसायटीचे इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट अँड करियर कोर्स (आय. एम. सी. सी.), पुणे या संस्थेद्वारे करण्यात येत आहे.

(२१) युनिकोड कार्यशाळा : संगणकावर युनिकोड संकेतप्रणालीचा वापर प्रभावीपणे करता यावा ह्या हेतुने युनिकोड कार्यशाळांचे आयोजन करण्यात येते. मागणीनुसार कार्यशाळा घेण्यात येतात. तसेच संस्थेतील अधिकारी, कर्मचारी सदर कार्यशाळा घेतात.

(२२) मराठी विकिपीडिया कार्यशाळा : मराठी भाषा संवर्धन पंधरवड्यानिमित्त मराठी विकिपीडिया या मुक्त ज्ञानकोशासंदर्भात जागृती करण्यासाठी सन २०१७ पासून मराठी विकिपीडिया मार्गदर्शनपर कार्यशाळा घेण्यात येतात.

(२३) मराठी ग्रंथसूची खंड ७ : मराठीतील मुद्रित ग्रंथांची विषयवार सूची करणे आणि ती प्रकाशित करणे.

श्री. शंकर गणेश दाते ह्यांनी १९३४ साली मराठीतील प्रकाशित ग्रंथांची विषयवार सूची करण्याचे काम हाती घेतले आणि २७ वर्षे खपून ते काम १९६१ साली पूर्ण केले. इ.स. १८०० ते १९५० ह्या १५० वर्षांतील मराठी ग्रंथांची विषयवार व शास्त्रीय पद्धतीने सूची करून त्यांनी प्रकाशित केली होती. सदर दाते ग्रंथसूची इ.स. २००० मध्ये राज्य मराठी विकास संस्थेने पुनर्मुद्रित केली.

१९५०च्या पुढील कालखंडातील सूचीचे काम संस्थेने हाती घेण्याचे ठरवले आणि १९५१ ते १९९० या कालखंडाचे काम श्री. शरद साठे यांच्याकडे सोपवण्यात आले. त्यानुसार १९५१ ते १९८५ या कालखंडातील मराठी ग्रंथसूचीचे ४ खंड (खंड ३ ते ६) प्रकाशित करण्यात आले आहेत.

१९८६ ते १९९० या कालखंडातील मराठीतील मुद्रित ग्रंथांची विषयवार सूची तयार करण्यात येत असून ती आतापर्यंत झालेल्या सर्व नोंदी संगणकीय विदागाराच्या स्वरूपात आहेत.

(२४) मराठी ग्रंथसूची खंड ८ : मराठीतील मुद्रित ग्रंथांची विषयवार सूची करणे आणि ती प्रकाशित करणे.

१९९१-२००० ह्या कालखंडातील नोंदी ह्या प्रत्यक्ष पुस्तक पाहून नोंदविलेल्या आहेत. नोंदींचे वर्गीकरण ड्यूई डेसिमल वर्गीकरणाच्या २२व्या आवृत्तीतील सूचनानुसार करण्यात आले आहे.

सदर कामासाठी ५ संपादकांचे संपादक मंडळ नियुक्त करण्यात आले होते. झालेल्या सर्व नोंदी संगणकीय विदागाराच्या स्वरूपात आहेत.

(२५) **अन्यभाषक नागरिकांसाठी मराठीचे प्रशिक्षण देणारा अभ्यासक्रम तयार करणे : माय मराठी :** अमराठी भाषकांना उत्तम दर्जाचे मराठी शिकविण्यासाठी साधने तयार करणे आणि अमराठी भाषकांना प्रशिक्षणाची सुविधा उपलब्ध करून देणे यासाठी मुंबई विद्यापीठाच्या जर्मन विभागाच्या पुढाकाराने माय मराठी हा प्रकल्प हाती घेण्यात आला असून त्यासाठी अभ्याससामग्री आणि अभ्यासक्रम तयार करण्यात आला आहे.

या अभ्यासक्रमांतर्गत पाठ्यपुस्तके, अभ्यासपुस्तके, शब्दसंग्रह आणि संपादित/निर्मित द्रव्यश्राव्य सामग्री- सीडी/ डीव्हीडी इत्यादी ऑफलाइन आणि ऑनलाइन सामग्री उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.

सदर प्रकल्पाचे काम पूर्ण झाले असून पातळी २ ते ६ आणि ४ लघु अभ्यासक्रम या सगळ्या पुस्तकांचे मुद्रण होऊन दि. २७ फेब्रुवारी २०२२ रोजी मा. मंत्री, मराठी भाषा, महाराष्ट्र राज्य आणि मा. कुलगुरू, मुंबई विद्यापीठ यांच्या हस्ते प्रकाशन करण्यात आले.

तयार पुस्तकांची सामग्री राज्य मराठी विकास संस्थेकडे सुपूर्द करण्यात आली.

सदर पुस्तकांचे HTML दुवे राज्य मराठी विकास संस्था आणि मुंबई विद्यापीठ यांच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध.

<https://rmvs.marathi.gov.in/१६२८>

<https://www.learn-marathi.com/>

१.० ते १.१० अॅपचे काम पूर्ण होऊन दि. २७ फेब्रुवारी २०२२ रोजी मा. मंत्री, मराठी भाषा, महाराष्ट्र राज्य आणि मा. कुलगुरू, मुंबई विद्यापीठ यांच्या हस्ते प्रकाशन करण्यात आले. अॅप प्ले-स्टोअरवर उपलब्ध करून देण्यात आले आहेत.

(२६) **अमराठी भाषकांना मराठीचे प्रशिक्षण :** माय मराठी या प्रकल्पांतर्गत तयार करण्यात आलेल्या पाठ्यक्रमाचा आणि पाठ्यसामग्रीचा वापर करून अमराठी भाषकांना मराठी शिकवणे.

तेल-अविव विद्यापीठ, इस्त्राईल, मुंबई रेल्वे विकास महामंडळ, मुंबई, तंजावूर विद्यापीठ, तंजावूर येथे प्रत्यक्ष स्वरूपात तर सीबीय अकादमी, गाझियाबाद येथे महाजालीय स्वरूपात संवादात्मक पद्धतीने मराठीचे प्रशिक्षण देण्यात आले आहे.

(२७) **बृहन्महाराष्ट्रातील शाळांना व मराठी भाषिक विद्यार्थ्यांना पाठ्यपुस्तके/ वृत्तपत्रे, बाल मासिकांचे वितरण/ मंडळांना ग्रंथभेट :** बृहन्महाराष्ट्रातील मराठी/अमराठी विद्यार्थ्यांमध्ये मराठी भाषा साहित्य व संस्कृती वृद्धिंगत करण्याचा हेतू आहे.

दरवर्षी सदर शाळांकडून मागणी पत्र येताच पुढील कार्यवाही करण्यात येते. हैदराबाद व अहमदाबाद तेथील तीन मराठी शाळांना वृत्तपत्रे, बाल मासिके आणि पाठ्यपुस्तकांचे वितरण दरवर्षी करण्यात येते.

(२८) **मराठी भाषा संस्कृती ज्ञान परीक्षा व निबंध स्पर्धा :** बृहन्महाराष्ट्र मंडळाच्या दिल्ली येथील मध्यवर्ती संघटनेमार्फत गेली ३० वर्षांपासून मराठी भाषा, संस्कृती व सामान्य ज्ञान परीक्षा आणि निबंध स्पर्धेचे आयोजन करण्यात येते. मागील वर्षांपासून म्हणजे सन २०१८-१९ पासून रामविसंस्था व बृहन्महाराष्ट्र मंडळ, नवी दिल्ली यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजन.

परीक्षेचे व्याप्ती व महत्त्व वाढावे बृहन्महाराष्ट्रातील अनेक शहरांतील मराठी व अमराठी भाषकांनी या परीक्षेत व स्पर्धेत भाग घ्यावा हा त्यामागील मुख्य हेतू.

सन २०१८ पासून आयोजित केलेल्या या परीक्षा व स्पर्धांमध्ये भारतभरातील विविध केंद्रांवर हजारो स्पर्धक सहभागी झाले आहेत.

(२९) **उत्तम संदर्भसाधनांच्या निर्मितीसाठी अनुदान :** राज्य मराठी विकास संस्थेच्या उद्दिष्टांशी सुसंगत अशा पुस्तकांच्या मुद्रणास-मुद्रण अनुदान साहाय्य करण्याची योजना. अशा प्रकारचे मुद्रण अनुदान साहाय्य केल्याने वेगळ्या विषयाच्या पुस्तकांची माहिती/ओळख वाचकांना होऊन उत्तमोत्तम पुस्तक/ग्रंथ निर्मिती होऊन मराठी भाषा साहित्य व संस्कृती वृद्धिंगत होण्यास मदत होणे हा हेतू.

१. सन २०१७ मध्ये प्राप्त झालेल्या प्रस्तावास संस्थेच्या विहित कार्यपद्धतीच्या मान्यतेअंती श्री. काशीनाथ मढवी यांच्या सिंधूसंस्कृतीच्या लिपीचे वाचन व अध्ययन या पुस्तकाला रु. १७,०००/- इतके मुद्रण अनुदान साहाय्य करण्यात आले आहे.

२. पंडित पब्लिकेशन्सचे सिंधुदुर्गातील रानभाज्या हे दि. २७ सप्टेंबर, २०२० या जागतिक वृक्षादिनी प्रकाशन करण्यात आलेल्या सदर पुस्तक संगणकीय स्वरूपात संस्थेच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आले आहे. निर्मितीखर्चासाठी आलेल्या ३५ टक्केनुसार रु. ३५,०००/- इतके अनुदान खर्च मा. संचालकांच्या मान्यतेनुसार वितरित करण्यात आले आहे.

३. सदर योजनेतर्गत संस्थेस प्राप्त होणाऱ्या प्रस्तावासंदर्भात संस्थेच्या विहित कार्यपद्धती नुसार कार्यवाही करण्यासाठी प्रकल्पकर्त्याकडून मूळ हस्तलिखित व संबंधित आवश्यक ती इतर कागदपत्रे मागविण्यासंदर्भातील कार्यवाही करण्यात येते.

(३०) संस्थेतील प्रकाशने, मुद्रण, विक्री, ग्रंथप्रदर्शन याबाबतच्या सर्व बाबी : संस्थेच्या उद्दिष्टांना पूरक अशा पुस्तकांचे प्रकाशन करून त्याची विक्री करणे.

१. संस्थेच्या प्रकल्प समितीने दिलेल्या मान्यतेनुसार संस्थेच्या प्रकाशनांच्या १०० ते १५० प्रती शिल्लक असताना आवृत्ती संपलेल्या पुस्तकांचे पुनर्मुद्रण करण्यात येते.

२. विविध वाङ्मयीन उपक्रम, साहित्य संमेलने, पुस्तक प्रदर्शने यातून राज्य मराठी विकास संस्थेच्या प्रकाशनांची विक्री करण्यात येते. पुस्तकांचं गाव, भिलार येथे संस्थेची प्रकाशने विक्रीसाठी पाठविण्यासंदर्भातील कार्यवाही करण्यात येते.

(३१) संस्थेचे अंतर्गत संदर्भ ग्रंथालय : संस्थेतील विविध उपक्रमांसाठी आवश्यक असलेले संदर्भग्रंथ व प्रकल्पांच्या आवश्यकतेनुसार विविध संदर्भ ग्रंथांची खरेदी करण्याची कार्यवाही करण्यात येते.

(३२) संस्थेच्या प्रकाशनांची जाहिरात : राज्य मराठी विकास संस्थेच्या प्रकाशनांचा प्रसार होऊन त्यांची विक्री व्हावी तसेच संस्था राबवित असणाऱ्या योजना, उपक्रमांची माहिती सर्वसामान्यांपर्यंत पोहोचावी या उद्देशाने भाषा, साहित्य प्रसार करणाऱ्या प्रचलित दिवाळी अंकाना तसेच प्रसंगानुरूप प्राप्त होणाऱ्या विशेषांकांना प्रतिवर्षी पूर्ण पान रंगीत जाहिरात देण्यात येते.

(३३) बोलकी पुस्तके / श्राव्य पुस्तके - दुसरा टप्पा : मराठीतील उत्तमोत्तम व पुरस्कार प्राप्त पुस्तकांचे बोलक्या पुस्तकांत रूपांतर करून ते संस्थेच्या संकेतस्थळावर विनामूल्य उपलब्ध करून देणे.

या प्रकल्पाच्या पहिल्या टप्प्यात दासबोध, कृष्णाकाठ, ज्ञानपीठ पुरस्कार प्राप्त कवी कुसुमाग्रज व विंदा करंदीकर यांच्या प्रत्येकी दोन पुस्तके श्राव्यपुस्तकात रूपांतर करण्यात आले आहे. ही श्राव्यपुस्तके संस्थेच्या संकेतस्थळावर विनामूल्य उपलब्ध असून त्याला जागतिक स्तरावरून उत्तम प्रतिसाद प्राप्त झाला आहे. ही श्राव्यपुस्तके संस्थेच्या संकेतस्थळावरून <https://rmvs.marathi.gov.in/category/audio-books> येथून उतरवून घेता येतात.

सदर प्रकल्पाच्या दुसऱ्या टप्प्यात ज्ञानेश्वरी या ग्रंथाचे श्राव्यपुस्तकात रूपांतर करण्यात येत असून संस्थेच्या विहित समित्यांनी मान्यता दिल्यानंतर इ-निविदाप्रक्रियेतून पात्र ठरलेले सुप्रसिद्ध संगीतकार श्री. राहुल रानडे, पुणे यांच्यामध्ये दि. २३ मार्च २०२२ रोजी सामंजस्य करार करण्यात आला आहे. या प्रकल्पाचे काम अंतिम टप्प्यात आहे. ध्वनिमुद्रणानंतर आवश्यक त्या अंतिम प्रक्रिया झाल्यावर हे श्राव्यपुस्तक संस्थेच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात येणार आहे.

(३४) रंगवैखरी आंतर-महाविद्यालयीन नाट्याविष्कार स्पर्धा : मराठी भाषा आणि साहित्य या विषयाला केंद्रीभूत मानून महाविद्यालयीन स्तरावर संस्थेने दिलेल्या विषयावर साहित्य, चित्र, शिल्प, नृत्य, संगीत या कलांच्या एकत्रित नाट्याविष्कार अपेक्षित असलेली आंतरमहाविद्यालयीन स्पर्धा. मराठी भाषा, साहित्याचे वाचन व अभ्यास महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांनी करावा हा मुख्य हेतू.

रंगवैखरीचे युट्युब चॅनेल सुरू करण्यात आले असून पहिल्या व दुसऱ्या पर्वातील नाट्याविष्कार त्यावर उपलब्ध करून देण्यात आले आहेत. त्यास उत्तम प्रतिसाद मिळतो आहे. २०१७ साली या स्पर्धेच्या पहिल्या पर्वात एकूण सहभागी संघ २७ तर २०१८-१९ साली दुसऱ्या पर्वात एकूण सहभागी संघ ७४ झाले होते. मात्र तिसरे पर्व कोविड -१९ च्या प्रादुर्भावामुळे निर्माण झालेल्या परिस्थितीमुळे घेणे शक्य झाली नाही. नजिकच्या भविष्यात पूर्वतयारी करून स्पर्धा आयोजित करण्यात येणार आहे.

पहिल्या व दुसऱ्या पर्वाच्या महाअंतिम फेरीत सादर झालेले नाट्याविष्कार https://www.youtube.com/channel/UCCcyhUT8_pVEyhGeHwbcQ4Q येथे पाहता व उतरवून घेता येतील.

(३५) “ग्रंथभेट” - उपक्रम : वाचन संस्कृती वृद्धिंगत होऊन विविध क्षेत्रातील मराठी भाषेतील गुणवत्ता वाढीस लागावी, तिचा विकास व्हावा हा उद्देश.

सन २०२१ मध्ये कोकणात झालेल्या अतिवृष्टी व पूर परिस्थितीमुळे लोकमान्य टिळक स्मारक वाचन मंदिर, चिपळूण, रत्नागिरी या ग्रंथालयातील पुस्तकांचे नुकसान झाल्यामुळे मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य तथा अध्यक्ष राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई यांच्या तर्फे सुमारे २,५०० ग्रंथ सस्नेह भेट म्हणून सदर ग्रंथालयाला पाठविण्याची कार्यवाही राज्य मराठी विकास संस्थेकडून करण्यात आली.

(३६) मराठीचा प्रचार-प्रसार करण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय मंच : महाराष्ट्र शासन तसेच राज्य मराठी विकास संस्था आणि परदेशातील मराठी मंडळे यांच्यात परस्पर समन्वय राहावा व त्यातून परदेशस्थ मराठी मंडळे व व्यक्ती यांच्याद्वारे मराठी भाषा-साहित्य-संस्कृती यांचा प्रचार व प्रसार करायला चालना मिळावी हा हेतू.

१. अमेरिकेतल्या कॅलिफोर्नियामधील मराठी शाळांच्या वाचनालयासाठी संस्थेच्या प्रकाशनांपैकी निवडक १० प्रकाशने भारतीय टपालाद्वारे पाठविण्यात आली.

२. या विषयासंदर्भात मराठी भाषा विभागाच्या दि. ७ मार्च, २०२२ रोजी पारित केलेल्या शासन निर्णयानुसार पुढील आवश्यक ती कार्यवाही करण्यात येत आहे.

(३७) आप्तवाक्य : विविध विद्या आणि कला ह्या क्षेत्रांतील मान्यवर व्यक्तींचे आपापल्या क्षेत्रासंबंधीचे विचार व त्यांचे कर्तृत्व यांचे दस्तऐवजीकरण करणे व ते ध्वनिचित्रमुद्रण लोकांसाठी संस्थेच्या संकेतस्थळावर तसेच आवश्यकता भासल्यास युट्युब चॅनेलवर जगभरातील मराठी लोकांना विनामूल्य उपलब्ध करून देणे हे या उपक्रमामागील उद्दिष्ट.

१. दि.११ऑगस्ट २०२० रोजी झालेल्या संस्थेच्या कार्यकारी समितीच्या बैठकीत कोविड-१९ च्या प्रादुर्भावामुळे निर्माण झालेल्या परिस्थितीत सदर प्रकल्प प्रलंबित ठेवण्याच्या सूचना देण्यात आल्या होत्या.

२. सद्य परिस्थितीत सदर प्रकल्प कार्यान्वित करण्यासाठी संस्थास्तरावर वेळापत्रक तयार करण्यात येत आहे.

(३८) महाराष्ट्र- कर्नाटक सीमावर्ती भागात मराठी भाषा संस्कृती व विकास यासाठी अर्थसाहाय्य : महाराष्ट्र-कर्नाटक सीमावर्ती भागातील मान्यताप्राप्त मराठी संस्था यांना मराठीच्या प्रचार व प्रसारासाठी अर्थसाहाय्य करणे.

मराठी भाषा विभागाने दि. १४ जून २०२२ रोजी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयाच्या अनुषंगाने आवश्यक ती कार्यवाही करण्यात येते.

(३९) प्रबोधनकार –संभाव्य माहितीपट : प्रबोधन या नियतकालिकाच्या शताब्दी वर्ष विविध उपक्रमांनी साजरे करण्याच्या नियोजित कार्यक्रमांतर्गत महाराष्ट्राचे वैचारिक धन : प्रबोधन या विषयाचे औचित्य साधून त्या अनुषंगाने प्रबोधनकार केशव सीताराम ठाकरे यांच्यावर माहितीपट तयार करणे.

(४०) डॉ. गंगाधर पानतावणे – लघुपट : डॉ. गंगाधर पानतावणे यांच्या साहित्यक्षेत्रातील कर्तृत्वावर लघुपट करण्यात येणार असून संस्थेस प्राप्त झालेल्या प्रस्तावाबाबत संस्थेच्या विहित कार्यपद्धतीनुसार कार्यवाही करण्यात येत आहे.

(४१) दासोपंतकृत गीतार्णव शब्दार्थ संदर्भकोश : नाथपंचकातील एक महत्त्वाचे कवी दासोपंत यांनी लिहिलेली गीता टीका म्हणजेच गीतार्णव हा ग्रंथ होय. या ग्रंथाचे १८ अध्याय असून त्यामध्ये १,२५,००० ओव्या आहेत. या टीकेचे मुख्य वैशिष्ट्य म्हणजे दासोपंताने आपल्या टीकेत मराठी शब्दांना संस्कृत शब्दांपेक्षा अधिक महत्त्व दिले. ही मराठी भाषेतील एकमेव विस्तृत गीताटीका असून ती साहित्य गुणांनीही संपन्न आहे.

या साहित्यकृतीतील मराठी भाषेचे आणि मराठी साहित्याचे वैभव मराठी भाषिकांना कळावे व अभ्यासकांना त्याचा उपयोग व्हावा याकरिता “गीतार्णवचा शब्दार्थ संदर्भ कोश” हा प्रकल्प राज्य मराठी विकास संस्थेने हाती घेतला असून, तो कार्यान्वित करण्यात आला आहे. मध्ययुगीन कालखंडातील मराठी भाषेचे वैभव/चित्र स्पष्ट करणारा हा प्रकल्प आहे.

सदर कोश संस्थेच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आला आहे. <https://rmvs.marathi.gov.in/> ६०

(४२) महाराष्ट्रातील मराठी संशोधन संस्थां/मंडळ यांना अर्थसाहाय्य करणे : महाराष्ट्रातील मराठी संशोधन संस्था/मंडळ यांना अर्थसाहाय्य करणे या योजनेअंतर्गत महाराष्ट्रातील मराठी भाषा व साहित्य वृद्धिंगत होण्यासाठी काम करणाऱ्या तसेच मराठी भाषेच्या विकासासाठी काम करणाऱ्या महाराष्ट्रातील मान्यता प्राप्त मंडळ /संस्थांना रु. ५ लक्षच्या मर्यादित अर्थसाहाय्य करण्यात येते.

(४३) आधुनिक महाराष्ट्राची जडणघडण : शिल्पकार चरित्रकोश : आधुनिक महाराष्ट्राच्या जडणघडणीत योगदान देणाऱ्या विविध क्षेत्रांतील व्यक्तींचा चरित्रकोश.

सदर प्रकल्प-अंतर्गत डबल क्राऊन आकाराचे १२ खंड प्रस्तावित असून यापैकी प्रथम ०८ खंड प्रकाशित झालेले आहेत. खंड : ९ चे काम पूर्ण झाले आहे. उर्वरित ३ खंडाचे व दृकश्राव्य विभागाचे काम चालू आहे. हे काम [https:// maharashtranayak.in](https://maharashtranayak.in) या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे.

(४४) वऱ्हाडी बोली प्रकल्प (ई-पुस्तकासह) : वऱ्हाडी बोलीतील शब्दांचा प्रमाण मराठीत अर्थ स्पष्ट करणारा शब्दकोश. सदर कोशाअंतर्गत राज्य मराठी विकास संस्थेद्वारे चार खंड तयार करण्यात आले असून (१) वऱ्हाडी शब्दकोश : भाग १ (२) वऱ्हाडी शब्दकोश : भाग २ (३) वऱ्हाडी : वाक्प्रचार (४) वऱ्हाडी म्हणी या चारही खंडांचे प्रकाशन दि. २७ फेब्रुवारी

२०२१ रोजी मा. मुख्यमंत्री महोदयांच्या हस्ते करण्यात आले आहे. सदर चारही खंड संस्थेच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहेत.
<https://rmvs.marathi.gov.in/२२८४>

(४५) **वाचनयात्रा प्रकल्प** : सदर उपक्रम भारतरत्न डॉ. ए.पी.जे. कलाम यांच्या स्मृतीप्रित्यर्थ सन २०१८ पासून राबविला जात आहे. रेल्वे प्रवाशांसाठी फिरते वाचनालय असे याचे स्वरूप असून मुंबई-पुणे दख्खन राणी (डेक्कन क्वीन) व मुंबई-नाशिक पंचवटी एक्सप्रेस अशा दोन रेल्वेमध्ये सदर फिरते वाचनालय होते. सद्यःस्थितीत सदर प्रकल्प हा स्थगित आहे.

(४६) **मराठी भाषा गौरव दिन** : ज्येष्ठ कवी कुसुमाग्रज तथा वि. वा. शिरवाडकर यांचा जन्मदिन २७ फेब्रुवारी मराठी भाषा गौरव दिन म्हणून साजरा करण्यात येतो. त्याअनुषंगाने, राज्य मराठी विकास संस्थेच्या माध्यमातून विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात येते.

परिशिष्ट ६

विभागामार्फत साहित्यिक क्षेत्रात देण्यात येणारे पुरस्काराचे स्वरूप

(१) **विंदा करंदीकर जीवन गौरव पुरस्कार** - मराठी साहित्य क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरी करणाऱ्या नामवंत ज्येष्ठ साहित्यिकास ज्ञानपीठ पुरस्कार प्राप्त साहित्यिक कै.विंदा करंदीकर यांच्या नावे दरवर्षी जीवन गौरव पुरस्कार प्रदान करण्यात येतो. पुरस्काराचे स्वरूप रू.५,००,०००/- (अक्षरी रूपये पाच लक्ष फक्त) रोख, मानचिन्ह व मानपत्र असे आहे. यापुर्वीचे पुरस्कार सांस्कृतिक विभागाकडून प्रदान करण्यात आले आहेत. पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभागाकडून सन २०१० पासून राबविण्यात येत असलेली ही योजना सन २०१२-१३ पासून मराठी भाषा विभागाकडे वर्ग करण्यात आली आहे.

विंदा करंदीकर जीवन गौरव पुरस्कारांची मान्यवरांची यादी :-

अ.क्र.	वर्ष	सन्मानित साहित्यिकांचे नाव
१	२०१०	श्रीमती विजया राजाध्यक्ष
२	२०११	श्री. के.ज.पुरोहित
३	२०१२	श्री.ना.धों.महानोर
४	२०१३	श्री. वसंत आबाजी डहाके
५	२०१४	श्री. द .मा .मिरासदार
६	२०१५	प्रा. रा.ग.जाधव
७	२०१६	श्री. मारुती चितमपल्ली
८	२०१७	श्री. मधु मंगेश कर्णिक

(२) **श्री.पु.भागवत पुरस्कार** - मराठी साहित्य निर्मिती क्षेत्रात लक्षणीय व उत्कृष्ट कार्य करणाऱ्या प्रकाशन संस्थेस मराठी प्रकाशन व्यवसायात मोलाचे कार्य करणारे श्री.पु.भागवत यांच्या नांवे दरवर्षी पुरस्कार देण्यात येतो. या पुरस्काराचे स्वरूप रू.३,००,०००/- (अक्षरी रूपये तीन लक्ष फक्त) रोख, मानचिन्ह व मानपत्र असे आहे. पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभागाकडून सन २००८ पासून राबविण्यात येत असलेली ही योजना सन २०१२-१३ पासून मराठी भाषा विभागाकडे वर्ग करण्यात आली आहे.

श्री.पु.भागवत पुरस्कारांची मान्यवरांची यादी :-

अ.क्र.	वर्ष	सन्मानित संस्थेचे नाव
१	२००८	पॉप्युलर प्रकाशन
२	२००९	साकेत प्रकाशन
३	२०१०	मौज प्रकाशन
४	२०११	नवचैतन्य प्रकाशन
५	२०१२	मॅजेस्टिक प्रकाशन
६	२०१३	राजहंस प्रकाशन
७	२०१४	श्री. केशव भिकाजी ढवळे प्रकाशन, मुंबई
८	२०१५	कॉन्टीनेन्टल प्रकाशन, पुणे
९	२०१६	भारतीय विचार साधना, पुणे
१०	२०१७	वरदा प्रकाशन, पुणे

विभागामार्फत साहित्यिक क्षेत्रात देण्यात येणारे पुरस्काराचे स्वरूप

ज्येष्ठ साहित्यिक वि. वा. शिरवाडकर (कुसुमाग्रज) यांचा जन्मदिवस मराठी भाषा गौरव दिन म्हणून साजरा केला जातो. मराठी भाषेसाठी काम करणाऱ्या व्यक्ती आणि संस्था यांच्या पाठीवर कौतुकाची थाप म्हणून आणि प्रोत्साहन देण्यासाठी त्यांना राज्य मराठी विकास संस्थेतर्फे यानिमित्ताने “अशोक केळकर मराठी भाषा अभ्यासक पुरस्कार” आणि “मंगेश पाडगांवकर मराठी भाषा संवर्धक पुरस्कार” असे दोन महत्त्वपूर्ण पुरस्कार देण्यात येतात.

सुरुवातीला या पुरस्काराचे स्वरूप रोख रक्कम रु.१ लाख, सन्मानचिन्ह व मानपत्र असे होते. तर सन २०१७-१८ पासून पुरस्काराच्या रकमेत वाढ करून ती प्रत्येकी रु. २ लाख इतकी करण्यात आली आहे. या पुरस्कार सोहळ्या दरम्यान उपस्थितांसाठी विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात येते. या सोहळ्यासाठी मा. मुख्यमंत्री, मराठी भाषा मंत्री, सांस्कृतिक मंत्री, महापौर, खासदार, आमदार व इतरही नेतेमंडळी आणि मान्यवर यांच्या उपस्थितीत हा कार्यक्रम सोहळा पार पाडला जातो.

(१) अशोक केळकर मराठी भाषा अभ्यासक पुरस्कार -

मराठी भाषा अभ्यास क्षेत्रात मोलाचे योगदान देणाऱ्या अभ्यासकांना (व्यक्ती/ संस्था) आंतरराष्ट्रीय कितीचे ज्येष्ठ भाषा वैज्ञानिक आणि साहित्य समीक्षक डॉ. अशोक केळकर यांचे नावे अशोक केळकर मराठी भाषा अभ्यासक पुरस्काराने सन्मानित करण्यात येते. पुरस्कार प्राप्त मान्यवरांची यादी खालीलप्रमाणे :-

वर्ष	मान्यवर व्यक्ती/संस्था
२०१५	डॉ. मॅक्सिन बर्नसन, फलटण
२०१६	श्रीमती यास्मिन शेख, पुणे.
२०१७	अविनाश बिनीवाले, पुणे.
२०१८	कल्याण काळे, पुणे.
२०१९	प्रा. डॉ. आर. विवेकानंद गोपाळ, तंजावूर
२०२०	डॉ. सुधीर नरहर रसाळ, औरंगाबाद
२०२१	डॉ. रमेश वरखेडे, नाशिक (व्यक्ती) मराठी अभ्यास परिषद, पुणे (संस्था)

(२) मंगेश पाडगांवकर मराठी भाषा संवर्धक पुरस्कार

मराठी भाषेच्या संवर्धनाकरिता उल्लेखनीय कामगिरी करणाऱ्या व्यक्ती/ संस्थेस या पुरस्काराने सन्मानित करण्यात येते. कविवर्य मंगेश पाडगांवकर मराठी भाषा संवर्धक पुरस्कार प्राप्त मान्यवरांची यादी :-

वर्ष	मान्यवर व्यक्ती/संस्था
२०१५	श्रीमती बेबीताई गायकवाड,
२०१६	श्री. श्याम जोशी, बदलापूर.
२०१७	मराठी विज्ञान परिषद, मुंबई.
२०१८	श्री. हरिश्चंद्र बोरकर, भंडारा.
२०१९	श्री. अनिल गोरे (मराठी काका), पुणे.
२०२०	श्री. संजय जनार्दन भगत, पुणे (व्यक्ती) मराठी साहित्य परिषद, तेलंगण राज्य (संस्था)
२०२१	डॉ. चंद्रकांत पाटील, पुणे (व्यक्ती) मराठी अभ्यास केंद्र, मुंबई (संस्था)

(३) स्व.यशवंतराव चव्हाण राज्य वाङ्मय पुरस्कार योजना (एकूण ३५ पुरस्कार)

(४) मराठी भाषेतील उत्कृष्ट वाङ्मय निर्मितीस स्व.यशवंतराव चव्हाण राज्य वाङ्मय पुरस्कार या योजनेअंतर्गत विविध वाङ्मय प्रकारांकरिता खालीलप्रमाणे पुरस्कार प्रदान करण्यात येतात :-

अ.क्र.	वाङ्मय प्रकार	पुरस्कार	रक्कम
१	प्रौढ वाङ्मय - काव्य	कवी केशवसूत पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
२	प्रौढ वाङ्मय - नाटक / एकांकिका	राम गणेश गडकरी पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
३	प्रौढ वाङ्मय - कादंबरी	हरी नारायण आपटे पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
४	प्रौढ वाङ्मय - लघुकथा	दिवाकर कृष्ण पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
५	प्रौढ वाङ्मय - ललितगद्य (ललित विज्ञानासह)	अनंत काणेकर पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
६	प्रौढ वाङ्मय - ललितगद्य (ललित विज्ञानासह)	अनंत काणेकर पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
७	प्रौढ वाङ्मय - चरित्र	न.चिं.केळकर पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
८	प्रौढ वाङ्मय - आत्मचरित्र	लक्ष्मीबाई टिळक पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
९	प्रौढ वाङ्मय - समीक्षा / वाङ्मयीन संशोधन / सौंदर्यशास्त्र / ललितकला आस्वादपर लेखन	श्री.के.क्षीरसागर पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
१०	प्रौढ वाङ्मय - राज्यशास्त्र/समाजशास्त्र	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
११	प्रौढ वाङ्मय - इतिहास	शाहू महाराज पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
१२	प्रौढ वाङ्मय - भाषाशास्त्र/व्याकरण	नरहर कुरुंदकर पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
१३	प्रौढ वाङ्मय - विज्ञान व तंत्रज्ञान (संगणक व इंटरनेटसह)	महात्मा जोतिराव फुले पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
१४	प्रौढ वाङ्मय - शेती व शेतीविषयक पूरक व्यवसाय लेखनासह	वसंतराव नाईक पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
१५	प्रौढ वाङ्मय - दलित साहित्य	लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
१६	प्रौढ वाङ्मय - अर्थशास्त्र व अर्थशास्त्रविषयक लेखन	सी.डी. देशमुख पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
१७	प्रौढ वाङ्मय - तत्त्वज्ञान व मानसशास्त्र	ना.गो.नांदापूरकर पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
१८	प्रौढ वाङ्मय - शिक्षणशास्त्र	कर्मवीर भाऊराव पाटील पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
१९	प्रौढ वाङ्मय - पर्यावरण	डॉ. पंजाबराव देशमुख पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
२०	प्रौढ वाङ्मय - संपादित/ आधारित	रा.ना.चव्हाण पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
२१	प्रौढ वाङ्मय - अनुवादित	तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
२२	प्रौढ वाङ्मय - संकीर्ण (क्रीडासह)	भाई माधवराव बागल पुरस्कार	रु.१,००,०००/-
२३	प्रथम प्रकाशन - काव्य	बहिणाबाई चौधरी पुरस्कार	रु.५०,०००/-
२४	प्रथम प्रकाशन - नाटक / एकांकिका	विजय तेंडूलकर पुरस्कार	रु.५०,०००/-
२५	प्रथम प्रकाशन - कादंबरी	श्री.ना.पेंडसे पुरस्कार	रु.५०,०००/-
२६	प्रथम प्रकाशन - लघुकथा	ग.ल.ठोकळ पुरस्कार	रु.५०,०००/-
२७	प्रथम प्रकाशन - ललितगद्य	ताराबाई शिंदे पुरस्कार	रु.५०,०००/-
२८	प्रथम प्रकाशन - समीक्षा सौंदर्यशास्त्र	रा.भा.पाटणकर पुरस्कार	रु.५०,०००/-

अ.क्र.	वाङ्मय प्रकार	पुरस्कार	रक्कम
२९	बाल वाङ्मय - कविता	बालकवी पुरस्कार	रु.५०,०००/-
३०	बालवाङ्मय - नाटक व एकांकिका	भा.रा.भागवत पुरस्कार	रु.५०,०००/-
३१	बालवाङ्मय - कादंबरी	साने गुरुजी पुरस्कार	रु.५०,०००/-
३२	बालवाङ्मय - कथा (छोटया गोष्टी, परीकथा, लोककथांसह)	राजा मंगळवेढेकर पुरस्कार	रु.५०,०००/-
३३	बाल वाङ्मय - सर्वसामान्य ज्ञान (छंद व शास्त्रे)	यदुनाथ थत्ते पुरस्कार	रु.५०,०००/-
३४	बालवाङ्मय - संकीर्ण	ना.धो. ताम्हणकर पुरस्कार	रु.५०,०००/-
३५	सरफोजीराजे भोसले बृहन्महाराष्ट्र पुरस्कार	सयाजी महाराज गायकवाड पुरस्कार	रु.१,००,०००/-

परिशिष्ट-७

माहितीचा अधिकारी अधिनियम, २००५ च्या नियम ५(१) व ५(२) नुसार राज्य जनमाहिती अधिकारी व राज्य सहायक जनमाहिती अधिकारी तसेच नियम १९ (१) नुसार अन्वये नियुक्त केलेले अपिलीय अधिकारी यांची यादी :-

(१) मराठी भाषा विभाग (खुद्द)

अ. क्र.	विषय	राज्य सहायक जन माहिती अधिकारी	राज्य जन माहिती अधिकारी	अपिलीय अधिकारी
१	आस्थापना-१ मराठी भाषा विभाग (खुद्द) आस्थापना विषयक बाबी	सहायक कक्ष अधिकारी, आस्थापना-१	कक्ष अधिकारी, आस्थापना-१ (०२२) २२७९४१७०	
२	भाषा-२ भाषा संचालनालय आणि महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळाच्या धोरणात्मक बाबी. (आस्थापना विषयक बाबी वगळून)	सहायक कक्ष अधिकारी, भाषा-२ सहायक कक्ष अधिकारी, भाषा-२	कक्ष अधिकारी, भाषा-२ (०२२) २२७९४१७०	अवर सचिव (आस्थापना) (०२२) २२८९१२२२ (०२२) २२७९४१६४
३	अर्थसंकल्प • मराठी भाषा विभाग (खुद्द) व क्षेत्रीय कार्यालयांचे अर्थसंकल्पीय अंदाज व तदनुषंगिक इतर सर्व बाबी व समन्वय • विनियोजन लेखे	सहायक कक्ष अधिकारी, अर्थसंकल्प शाखा	कक्ष अधिकारी, अर्थसंकल्प शाखा (०२२) २२७९४१६८	
४	आस्था-२ क्षेत्रीय कार्यालयांच्या आस्थापना विषयक बाबी	सहायक कक्ष अधिकारी, आस्था-२ सहायक कक्ष अधिकारी, आस्था-२	कक्ष अधिकारी, आस्था-२ (०२२) २२७९४१६९	अवर सचिव (भाषा) (०२२) २२८५२२९८
५	भाषा-३ महाराष्ट्र राज्य साहित्य व संस्कृती मंडळ आणि राज्य मराठी विकास संस्था या कार्यालयांचे धोरणात्मक बाबी (आस्थापना विषयक बाबी वगळून)	सहायक कक्ष अधिकारी, भाषा-३	कक्ष अधिकारी, भाषा-३ (०२२) २२७९४१६८	(०२२) २२७९४१६६

अ. क्र.	विषय	राज्य सहायक जनमाहिती अधिकारी	राज्य जनमाहिती अधिकारी	अपिलीय अधिकारी
६	भाषा-१ विभागांतर्गत स्थापन केलेल्या समित्यांचे कामकाज, अभिजात भाषा दर्जा विषयक कामकाज, मराठी भाषा धोरण विषयक कामकाज व क्षेत्रीय कार्यालयांचे गृहव्यवस्थापन	सहायक कक्ष अधिकारी, भाषा-१	कक्ष अधिकारी, भाषा-१ (०२२) २२७९४१६८	
७	रोखशाखा • मराठी भाषा विभागातील अधिकारी / कर्मचारी यांची वेतन देयके व अन्य देयके यांचे आहरण व संवितरण • मराठी भाषा विभाग (खुद्द) खर्चमेळ्याची कामे • सेवा पुस्तकातील सर्व नोंदी जतन करणे.	सहायक कक्ष अधिकारी, रोख शाखा	कक्ष अधिकारी, रोख शाखा (०२२) २२७९४२६७	अवर सचिव (गृह व्यवस्थापन) (०२२) २२८५१६३९ (०२२) २२७९४१६५
८	नोंदणी शाखा • विभागात आलेले टपाल / धारीका यांची आवक-जावक (गोपनीय टपालासह) नोंदी ठेवणे व त्यांचे कार्यासननिहाय वाटप करणे. • मराठी भाषा विभागातील अभिलेख्यांची नोंदणी व जतन • विधिमंडळ कामकाज संबंधित समन्वयाची कामे व विभागातील एकापेक्षा अधिक कार्यासनांशी संबंधीत कामकाजाचे समन्वय • गृहव्यवस्थापन	सहायक कक्ष अधिकारी, नोंदणी शाखा	कक्ष अधिकारी, नोंदणी शाखा (०२२) २२७९४१६९	

परिशिष्ट-७

(२) भाषा संचालनालय

- भाषा संचालनालय व भाषा संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील नवी मुंबई, पुणे, नागपूर व औरंगाबाद या विभागीय कार्यालयांसाठी नेमलेले जनमाहिती अधिकारी व अपिलीय अधिकारी यांची माहिती.

कार्यालयाचे नाव व पत्ता	अपिलीय अधिकाऱ्याचे नाव व पदनाम	दूरध्वनी क्रमांक व ई-मेल आयडी क्रमांक
भाषा संचालक, महाराष्ट्र राज्य, यांचे कार्यालय, प्रशासकीय इमारत, ५ वा मजला, डॉ. आंबेडकर उद्यानाजवळ, शासकीय वसाहत, वांद्रे (पूर्व), मुंबई-४०००५१. आणि भाषा संचालनालय, विभागीय कार्यालय, नवी मुंबई, पुणे, नागपूर व औरंगाबाद करिता	श्रीमती विजया ल. डोनीकर भाषा संचालक	(०२२) २६४१७२६५ (वै.) (०२२) २६५५२१८४ (का.) bhashasanchalak@ yahoo.in

कार्यालयाचे नाव व पत्ता	जनमाहिती अधिकाऱ्याचे नाव व पदनाम	दूरध्वनी क्रमांक व ई-मेल आयडी क्रमांक
भाषा संचालक, महाराष्ट्र राज्य, यांचे कार्यालय, प्रशासकीय इमारत, ५ वा मजला, डॉ. आंबेडकर उद्यानाजवळ, शासकीय वसाहत, वांद्रे (पूर्व), मुंबई-४०००५१.	श्री. चिं. हो. वसावे, प्र.सहायक भाषा संचालक (आस्थापना व लेखा) श्री. अ. वा. गिते, भाषा उपसंचालक (विधि) श्री. श. कि. यादव, सहायक भाषा संचालक (अनुवाद व शब्दावली)	(०२२) २६५५२१८४ bhashasanchalak@yahoo.in director.dol-mh@gov.in
भाषा संचालनालय, विभागीय कार्यालय, कोकण विभाग, कोकण भवन, नवी मुंबई-४००६१४.	श्री. यो. ल. शेठ्ये, विभागीय सहायक भाषा संचालक	(०२२) २७५७३५४२ bhasha.adhikari@gmail.com divnewmum.dol-mh@gov.in
भाषा संचालनालय, विभागीय कार्यालय, मध्यवर्ती इमारत, २ रा मजला, पुणे-४११००१.	श्री. सु. बा. शिरसाट, अधीक्षक	(०२०) २६१२१७०९ bhashapune@gmail.com divpune.dol-mh@gov.in
भाषा संचालनालय, विभागीय कार्यालय, प्रशासकीय इमारत, २ रा मजला, सिव्हील लाईन्स, नागपूर-४४०००१.	श्री. ह. म. सुर्यवंशी, विभागीय सहायक भाषा संचालक	(०७१२) २५६४९५६ bhashalanguagesngp@ gmail.com
भाषा संचालनालय, विभागीय कार्यालय, जुने जिल्हाधिकारी कार्यालय आवार, औरंगाबाद-४३१००१.	श्री. यो. ल. शेठ्ये, प्र. विभागीय सहायक भाषा संचालक	(०२४०) २३६१३७२ divawb.dol-mh@gov.in

परिशिष्ट-७

(३) महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ

माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या नियम ५(१) व ५(२) नुसार राज्य जन माहिती अधिकारी व राज्य सहायक जन माहिती अधिकारी तसेच नियम १९ (१) नुसार अन्वये नियुक्त केलेले अपिलीय अधिकारी यांची यादी :-

अ. क्र	विषय	राज्य सहायक जनमाहिती अधिकारी	राज्य जनमाहिती अधिकारी	अपिलीय अधिकारी
१	आस्थापना शाखा - मंडळाच्या कार्यालयातील आस्थापना विषयक बाबी हाताळणे, सेवापुस्तकाच्या सर्व नोंदी जतन करणे, लेखन सामग्री विषयक नोंदी, पदभरती पदाचे प्रस्ताव व अन्य आस्थापना विषयक प्रकरण करणे.	--	अधीक्षक तथा जन माहिती अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई दूरध्वनी क्रमांक : (०२२) २४३२५९३१ ई-मेल : secretary.sblc- mh@gov.in	सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई दूरध्वनी क्रमांक : (०२२) २४३२५९२९ ई-मेल : secretary.sblc- mh@gov.in
२	प्रकाशन शाखा - प्रकाशनाविषयक बाबी, स्व. यशवंतराव चव्हाण राज्य वाङ्मय पुरस्कार योजना, विंदा करंदीकर जीवन गौरव पुरस्कार योजना, श्री. पु. भागवत पुरस्कार योजना, अन्य मराठी साहित्य संमेलन अनुदान योजना, सांस्कृतिक धोरणातील मंडळाकडे सोपविलेले प्रकल्प/ योजना व मंडळाने हाती घेतलेले प्रकल्प/ योजना.	प्रपाठक, राज्य सहायक जनमाहिती अधिकारी		
३	लेखा शाखा - मंडळाच्या कार्यालयाची सर्व देयके तपासणे, खर्चाचा ताळमेळ, विनियोजन लेखे इतर अन्य लेखाविषयक कामे.	सहायक लेखा अधिकारी, राज्य सहायक जनमाहिती अधिकारी		

परिशिष्ट - ७

महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, मुंबई.

माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या नियम ५(१) व ५(२) नुसार राज्य जनमाहिती अधिकारी व राज्य सहायक जन माहिती अधिकारी तसेच नियम १९ (१) नुसार अन्वये नियुक्त केलेले अपिलीय अधिकारी यांची यादी :-

अ. क्र.	विषय	राज्य सहायक जनमाहिती अधिकारी	राज्य जनमाहिती अधिकारी	अपिलीय अधिकारी
१	आस्थापना शाखा	----	अधीक्षक, जनमाहिती अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, रविंद्र नाट्यमंदिर, दुसरा मजला, सयानी मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई - ४०० ०२५. दू. क्र. (०२२) २४२२९०२०.	सचिव, अपिलीय अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, रविंद्र नाट्यमंदिर, दुसरा मजला, सयानी मार्ग, प्रभादेवी, मुंबई - ४०० ०२५. दू. क्र. (०२२) २४२२९०२०.

महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश कार्यालय-वाई

अ. क्र.	विषय	राज्य सहायक जनमाहिती अधिकारी	राज्य जनमाहिती अधिकारी	अपिलीय अधिकारी
१	प्रशासन	----	सहायक सचिव, जनमाहिती अधिकारी, मराठी विश्वकोश कार्यालय, ३०९/३१०, गंगापुरी, वाई, जि. सातारा- ४१२ ८०३.	अपिलीय अधिकारी, मराठी विश्वकोश कार्यालय, ३०९/३१०, गंगापुरी, वाई, जि. सातारा- ४१२ ८०३. दू. क्र. ०२२-२४२२९०२०.

परिशिष्ट-७

(५) राज्य मराठी विकास संस्था

माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या नियम ५(१) व ५(२) नुसार राज्य जनमाहिती अधिकारी व राज्य सहायक जनमाहिती अधिकारी तसेच व नियम १९(१) नुसार अन्वये नियुक्त केलेले अपिलीय अधिकारी यांची यादी

विषय	सहायक जनमाहिती अधिकारी	जनमाहिती अधिकारी	अपिलीय अधिकारी
प्रशासन	कार्यासन अधिकारी राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई. दूरध्वनी क्रमांक (०२२)२२६३१३२५ फॅक्स-(०२२)२२६५३९६६ rmvs_mumbai@yahoo20.com	प्रशासकीय अधिकारी, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई. दूरध्वनी क्रमांक (०२२)२२६३१३२५ फॅक्स-(०२२)२२६५३९६६	संचालक, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई. दूरध्वनी क्रमांक (०२२) २२६३१३२५ फॅक्स-(०२२) २२६५३९६६

परिशिष्ट-८

मराठी भाषा विभाग- सन २०१४-१५ ते सन २०२१-२२ या चार वर्षांकरिता केलेली आर्थिक तरतूद व खर्च दर्शविणारे विवरणपत्र
(रक्कम रु. लाखात)

वर्ष	कार्यालय/संस्था	एकूण तरतूद			प्रत्यक्ष खर्च		
		योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण
२०१८-१९	मराठी भाषा विभाग, मंत्रालय	३६७.४४	६२१.००	९८८.४४	२६२.०९	२४९.७७	५११.८६
	भाषा संचालनालय	७८४.३३	--	७८४.३३	५७६.६१	--	५७६.६१
	महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ	१५९.८२	३४३.७०	५०३.५२	१३१.९९	३२७.४६	४५९.४५
	महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ	२१७.४५	१५०.८०	३६८.२५	२१७.२२	१०६.३३	३२३.५५
	राज्य मराठी विकास संस्था	११२.९५	११२७.५०	१२४०.४५	११२.२०	७८९.२५	९०१.४५
	शासकीय कर्मचाऱ्यांचे अग्रिम	३८.०५	--	३८.०५	३८.०४	--	३८.०४
	ठेव संलग्न विमा योजना	२.४०	--	२.४०	--	--	०
२०१९-२०	एकूण (२०१८-१९)	१६८२.४४	२२४३.००	३९२५.४४	१३३८.१५	१४७२.८१	२८१०.९६
	मराठी भाषा विभाग, मंत्रालय	४६७.२५	९६१.००	१४२८.२५	३६८.०९	३७३.७४	७४१.८३
	भाषा संचालनालय	९९७.२५	००	९९७.२५	७३२.४८	--	७३२.४८
	महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ	२८३.९३	४२१.२०	६०५.१३	२२५.४२	४१२.८१	६३८.२३
	महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ	२६०.३४	१५०.८०	४११.१४	२३१.८३	५६.९८	२८८.८१
	राज्य मराठी विकास संस्था	१४३.५३	११००.००	१२४३.५३	१४०.५३	०	१४०.५३
	शासकीय कर्मचाऱ्यांचे अग्रिम	४७.६१	००	४७.६१	४६.६७	०	४६.६७
ठेव संलग्न विमा योजना	२.४०	००	२.४०	०	०	०	
२०२०-२१	एकूण (२०१९-२०)	२२०२.३१	२६३३.००	४७३५.३१	१७४५.०२	८४३.५३	२५८८.५५
	मराठी भाषा विभाग, मंत्रालय	५१२.६५	१४५३.००	१९६५.६५	३२६.१२	४२.८२	३६८.९४
	भाषा संचालनालय	१०८५.४३	०	१०८५.४३	६७८.३८	०	६७८.३८
	महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ	१९४.५८	४०४.००	५९८.५८	१४७.१२	९३.३५	२४०.४७
	महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ	२६२.३२	१५०.८०	४१३.१२	२०१.०४	५०.९१	२५१.९५
	राज्य मराठी विकास संस्था	१७०.६७	६००.००	७७०.६७	१६९.१८	१८०.००	३४९.१८
	शासकीय कर्मचाऱ्यांचे अग्रिम	४७.६१	००	४७.६१	४६.६७	०	४६.६७

वर्ष	कार्यालय/संस्था	एकूण तरतूद			प्रत्यक्ष खर्च		
		योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण
	शासकीय कर्मचाऱ्यांचे अग्रीम	४७.६१	०	४७.६१	४५.९०	००	४५.९०
	ठेव संलग्न विमा योजना	२.४०	०	२.४०	०	०	०
	एकूण (२०२०-२१)	२२७५.६६	२६०७.८०	४८८३.४६	१५६७.७४	३६७.०८	१९३४.८२
२०२१-२२	मराठी भाषा विभाग, मंत्रालय	६२२.६१	१३.७१	१९९३.६१	४२०.३३	१११५.९१	१५३६.२४
	भाषा संचालनालय	८८.७७	०	८८.७७	७४८.१२	०.००	७४८.१२
	महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ	२०२.७६	४.१४	६१६.७६	१८३.९४	३२६.४४	५१०.३८
	महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ	२७१.२२	१.००	३७१.२२	२२३.२३	२७.७१	२५०.९४
	राज्य मराठी विकास संस्था	१८४.८८	११०१.९२	१२८६.८	१३७.५५	६५३.१४	७९०.६९
	शासकीय कर्मचाऱ्यांचे अग्रीम	४७.६१	०	४७.६१	४१.७८	०	४१.७८
	ठेव संलग्न विमा योजना	२.४	०	२.४	१.२०	०	१.२०
	एकूण (२०२१-२२)	२२२०.२५	२९८६.९२	५२०७.१७	१७५६.१५	२१२३.२०	३८७९.३५